

SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji Finansowej
z realizacji ustawy z dnia 1 marca 2018 r.
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu
terroryzmu
w 2022 roku

Warszawa, marzec 2023 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	7
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	9
2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	9
2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	16
2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM	16
2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	30
3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF	41
3.1. INFORMACJE O TRANSAKcjACH PODEJRZANYCH	41
3.2. INFORMACJE O TRANSAKcjACH PONADPROGOWYCH	44
4. ANALIZY	48
4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY	48
4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY	48
4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ (WRAZ Z TZW. SANITIZED CASES)	54
4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU	61
5. KONTROLE	63
5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW	63
5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF	63
5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE	66
5.4. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR ADMINISTRACYJNYCH	66
6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA	68
6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI	68
6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI	69
6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS	71
6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH	72
6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA	72
6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA	72
6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI	73
6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK	73
6.2. INFORMACJE ZWROTNE	74
6.2.1. ORGANY KAS	74
6.2.2. POLICJA	75
6.2.3. INNE ORGANY	78
6.3. DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH	79
6.4. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA	80
7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	82
7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ	82
7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	83
7.1.2. PLATFORMA UE-FIU	84

7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UE	86
7.3 PRZEGLĄD PRAKTYK NADZORCZYCH EBA W OBSZARZE AML/CTF	87
7.4. GRUPA EGMONT	87
7.5. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	88
7.6 . KOMITET MONEYVAL	91
7.7. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ	94
7.8. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	95
7.9. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO	96
7.10 WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA	97
7.10.1 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ	97
7.10.2. PODSTAWY WYMIANY INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JAF	102
7.11. POZOSTAŁE INICJATYWY MIĘDZYNARODOWE	103
7.11.1 PROJEKT POMOCY BLIŹNIACZEJ (TWINNING) DLA MOŁDAWII	103
7.11.2 WARSZTATY REGIONALNE JAF Z EUROPY ŚRODKOWEJ	103
7.11.3 PROJEKT „WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW OCENY RYZYKA ORAZ FUNKCJI ANALIZ STRATEGICZNYCH W POLSKIEJ JEDNOSTCE ANALITYKI FINANSOWEJ”	104
7.11.4 SPOTKANIE OKRĄGŁEGO STOŁU NA TEMAT WSPÓŁCZESNEGO NIEWOLNICTWA	105
7.11.5 EWALUACJA WDRAŻANIA I WYKONYWANIA PRZEPISÓW KONWENCJI O ZWALCZANIU PRZEKUPSTWA ZAGRANICZNYCH FUNKCJONARIUSZY PUBLICZNYCH W MIĘDZYNARODOWYCH TRANSAKCJACH HANDLOWYCH	105
7.11.6 DZIAŁANIA W RAMACH PROGRAMU TAIEX	106
7.11.7 UDZIAŁ W PROJEKCIE „WSPÓŁPRACA, BADANIA I ANALIZY W CELU ZWALCZANIA FINANSOWANIA TERRORYZMU”	106
7.12. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML / CTF	107
7.12.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA)	107
7.12.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH	109
8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH	110
9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO	112
10. PRACE NAD AKTUALIZACJĄ KRAJOWEJ OCENY RYZYKA ORAZ WDRAŻANIEM STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU	113
11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA	115

Skróty:

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AML/CTF	ang. <i>anti-money laundering and counter-terrorism financing</i> , tj. przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
BUP	biuro usług płatniczych
CAT	Centrum Antyterrorystyczne ABW
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBŚP	Centralne Biuro Śledcze Policji
CIFG	ang. Counter-ISIL Finance Group
COP	ang. <i>Conference of the Parties to the CETS 198</i> , tj. Konferencja Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ciało utworzone na bazie art. 48 <i>Konwencji Rady Europy z dnia 16 maja 2005 r. o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu - CETS 198</i> , przewidującego utworzenie mechanizmu monitorującego do zapewnienia stosowania jej przepisów)
Dz. U.	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (ang. <i>Official Journal of the European Union - O.J. EU</i>)
EAG	ang. <i>The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism</i> , tj. Grupa Euroazjatycka ds. Zwalczania Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (organizacja utworzona w 2004 r. będąca ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
EBA	ang. <i>European Banking Authority</i> , tj. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EGMLTF	ang. <i>Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing</i> , tj. Grupa Ekspertów ds. Przeciwdziałaniu Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu, działająca przy Komisji Europejskiej
EIOPA	Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych
ESMA	Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
FATF	<i>Financial Action Task Force</i> , tj. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (utworzona w 1989 r. podczas szczytu G-7 w Paryżu, zajmująca się analizą i oceną zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w szczególności w kontekście wydanych przez nią 40 rekomendacji określających międzynarodowe standardy w zakresie zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu i proliferacji)
FTF	ang. <i>foreign terrorist fighters</i> , tj. zagraniczni bojownicy - terroryści
GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GPW S.A.	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
GUS	Główny Urząd Statystyczny

IAS	izba administracji skarbowej
IO	instytucja obowiązana o której mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2022 r. poz. 593, ze zm.)
ISIS	ang. <i>Islamic State of Iraq and Sham</i> , tj. tzw. Państwo Islamskie Iraku i Lewantu
JAF	jednostka analityki finansowej, z ang. <i>financial intelligence unit</i> (zgodnie z Rekomendacją FATF nr 29 – przez jednostkę analityki finansowej należy rozumieć „krajowe centrum do otrzymywania i analizowania: (a) raportów o podejrzanych transakcjach, (b) innych informacji odnoszących się do prania pieniędzy, związanych z nim przestępstw bazowych i finansowania terroryzmu, a także udostępniania wyników tych analiz”, które powinno „być w stanie otrzymywać informacje dodatkowe od instytucji obowiązanych oraz mieć na czas dostęp do informacji finansowych, administracyjnych i kryminalnych wymaganych do właściwego wykonywania jego funkcji”)
JW	jednostka współpracująca o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2022 r. poz. 593, ze zm.)
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KCIK	Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych
KDPW S.A.	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
KE	Komisja Europejska
KGP	Komenda Główna Policji
KIP	krajowa instytucja płatnicza
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
UKNF	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
ML/TF	money laundering / terrorism financing
MIP	małe instytucje płatnicze
MONEYVAL	zwany też Komitetem MONEYVAL - ang. <i>Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism</i> , tj. Komitet Ekspertów ds. Ewaluacji Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ciało Rady Europy utworzone w 1997 r., dedykowane do monitoringu i oceny zgodności działalności państw członkowskich MONEYVAL z podstawowymi zasadami międzynarodowymi dot. AML/CTF, a także efektywności ich implementacji, będące ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
MZZT	Międzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych (utworzony na podstawie Zarządzenia nr 162 Prezesa Rady Ministrów z 25 października 2006 r. jako organ pomocniczy Rady Ministrów w zakresie zapewnienia współdziałania administracji rządowej w obszarze rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu)
NBP	Narodowy Bank Polski

OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ang. <i>Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE</i>)
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PPPFT	Przeciwdziałanie Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu
RP	Rzeczpospolita Polska
SAR	ang. <i>Suspicious Activity Report</i> , tj. Raport o Podejrzonej Aktywności
SG	Straż Graniczna
SKOK	spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SNRA	ang. <i>Supranational Risk Assessment</i> , tj. Ponadnarodowa Ocena Ryzyka (dot. obszaru prania pieniędzy i finansowania terroryzmu)
STR	ang. <i>Suspicious Transaction Report</i> , tj. Raport o Podejrzonej Transakcji
UE	Unia Europejska

1. WSTĘP

W 2022 r. Generalny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF) realizował prace legislacyjne mające na celu dalsze zwiększanie skuteczności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W ich wyniku, w grudniu 2022 r. uchwalono *ustawę z dnia 1 grudnia 2022 r. o Systemie Informacji Finansowej* (Dz. U. z 2023 r., poz. 180) implementującą przepisy Unii Europejskiej, w szczególności w zakresie utworzenia „scenzalizowanego automatycznego mechanizmu” umożliwiającego terminową identyfikację dowolnej osoby fizycznej lub prawnej, posiadającej lub kontrolującej rachunki płatnicze oraz rachunki bankowe, a także skrytki depozytowe w instytucji kredytowej na terytorium kraju. Do tej pory brakowało jednolitego rozwiązania, umożliwiającego szybki i łatwy dostęp do pełnych i wiarygodnych informacji o miejscu przechowywania środków pieniężnych i innych, płynnych aktywów, mogących mieć związek z przestępstwem. Jest to niezwykle istotne zwłaszcza z punktu widzenia szybkości, z jaką we współczesnym świecie są transferowane wartości majątkowe, w celu ich odseparowania od przestępczego źródła, w tym pomiędzy instytucjami finansowymi zlokalizowanymi w różnych jurysdykcjach.

Jakkolwiek w ubiegłym roku zanotowano spadek liczby zawiadomień głównych przekazywanych przez GIIF do jednostek prokuratury w związku z podejrzeniem prania pieniędzy o ok. 37,2% w stosunku do 2021 r., to jednak znacząco wzrosła liczba powiadomień do jednostek współpracujących, o ok. 37,3% w porównaniu do 2021 r. Te zmiany można – przynajmniej częściowo – wiązać ze zmianą przepisów *ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2022 r. poz. 593, ze zm.), zwanej dalej *ustawą AML/CTF*. W dniu 16 kwietnia 2022 r. weszła w życie nowelizacja art. 106 *ustawy AML/CTF. Ustawą z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego* (Dz. U. z 2022 r., poz. 835) wprowadzono do ww. artykułu ustęp 1a, który umożliwił GIIF przekazywanie z urzędu, bezpośrednio organom ścigania oraz organom Krajowej Administracji Skarbowej informacji, w celu podjęcia przez te organy czynności wynikających z ich ustawowych zadań. Przepis ten usprawnił wymianę informacji pomiędzy GIIF a organami ścigania oraz organami Krajowej Administracji Skarbowej, umożliwiając przekazywanie przez GIIF z własnej inicjatywy informacji o okolicznościach mogących wskazywać na związek z praniem pieniędzy czy finansowaniem terroryzmu lub innymi przestępstwami, które wymagają zbadania przez właściwe organy ścigania zgodnie z ich właściwościami i uprawnieniami.

Rok 2022 był też okresem intensywnej współpracy międzynarodowej. Oprócz realizacji działań w zakresie zadań jednostki analityki finansowej, związanych z kooperacją na poziomie ogólnym wynikającą z uczestnictwa w różnych ciałach i forach międzynarodowych oraz wymianą informacji operacyjnych z zagranicznymi partnerami, kontynuowano współpracę z Europejskim Urzędem Nadzoru Bankowego (ang. *European Banking Authority – EBA*), wymieniając informacje oraz uczestnicząc w pracach Stałego Komitetu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ang. *Standing Committee on anti-money laundering and countering terrorist financing – AMLSC*).

Warto również podkreślić, że w 2022 r. przedstawicielka Ministerstwa Finansów została wybrana na nową wiceprzewodniczącą Grupy Egmont.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

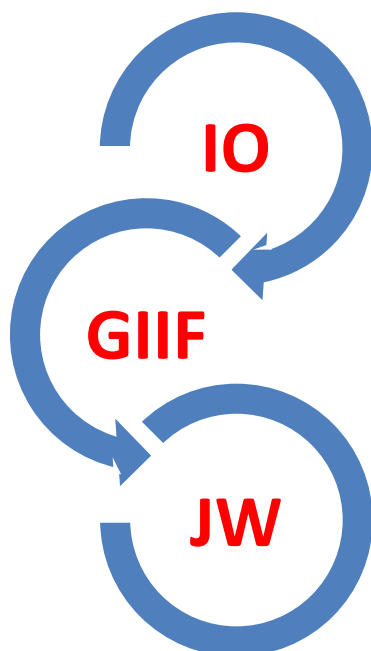
2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Polski system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (dalej jako system PPP/PFT) opiera się na regulacjach prawnych, zarówno krajowych, jak i Unii Europejskiej (UE). Głównym aktem prawnym, który określa zasady i tryb funkcjonowania tego systemu, jest *ustawy AML/CTF*, która określa środki bezpośrednio służące przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, wskazuje na uprawnienia organów i jednostek współpracujących, charakteryzuje instytucje obowiązane i reguluje ich obowiązki w ramach funkcjonującego systemu PPP/PFT.

System przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu tworzą w Polsce:

- GIIF;
- instytucje obowiązane (IO);
- jednostki współpracujące (JW).

Rysunek nr 1 – Schemat polskiego systemu PPP/PFT

Instytucje obowiązane, jak i GIIF oraz jednostki współpracujące oddziałują wzajemnie na siebie.

Z jednej strony czynności podejmowane przez instytucje obowiązane oddziałują bezpośrednio na działania inicjowane przez GIIF, które z kolei wpływają na sposób postępowania jednostek współpracujących (w szczególności organy ścigania czy organy nadzorcze). Z drugiej strony efektywność pracy jednostek współpracujących wpływa na czynności podejmowane przez GIIF, co z kolei ma swoje odzwierciedlenie w zakresie działań podejmowanych przez instytucje obowiązane. Generalnie w przypadku systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu można mówić o systemie „naczyń połączonych”, w którym jakość funkcjonowania każdego elementu ma znaczenie dla pracy pozostałych elementów oraz całego systemu.

Zgodnie z *ustawą AML/CTF* organami administracji rządowej właściwymi w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu są minister właściwy do spraw finansów publicznych (jako naczelny organ informacji finansowej) oraz Generalny Inspektor Informacji Finansowej.

Biorąc pod uwagę zakres i charakter zadań Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, ma on jako element centralny relatywnie największy wpływ na działalność całego systemu. Zauważenia jednak wymaga, że istotny wpływ na funkcjonowanie systemu ma także etap jego tworzenia, czyli proces legislacji dotyczący wdrożenia regulacji dyrektyw z przedmiotowego zakresu. W realizacji swoich zadań GIIF jest wspomagany przez jednostkę wyodrębnioną w strukturze Ministerstwa Finansów, tj. Departament Informacji Finansowej.

Od 2017 r. systematycznie wzrasta zatrudnienie w przedmiotowym departamencie. Zasoby kadrowe przeznaczone dla realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu wzrosły z 65 etatów w 2017 r. do 97 etatów w 2022 r. Wyzwaniem jest zapewnienie odpowiednich zasobów lokalowych dla wszystkich pracowników. Generalny Inspektor Informacji Finansowej jako organ nie dysponuje własnym budżetem. W powyższym zakresie polega na zasobach Ministerstwa Finansów.

GIIF jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych po zasięgnięciu opinii ministra – członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych, jeżeli został wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów. GIIF może być sekretarzem albo podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Zakres czynności sekretarza stanu albo podsekretarza stanu ustalony zgodnie z art. 37 ust. 2 *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów* (Dz.U. z 2022 r., poz. 1188, z późn.zm.) nie obejmuje zadań Generalnego Inspektora Informacji Finansowej wykonywanych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Do zadań GIIF należy podejmowanie działań w celu przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w szczególności:

- analizowanie informacji dotyczących wartości majątkowych, co do których Generalny Inspektor powziął podejrzenie, że mają one związek z przestępstwem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- przeprowadzanie procedury wstrzymania transakcji lub blokady rachunku;
- żądanie przekazania informacji o transakcjach i ich udostępnianie;
- przekazywanie uprawnionym organom informacji i dokumentów uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa;

- wymiana informacji z jednostkami współpracującymi;
- sporządzanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz strategii przeciwdziałania tym przestępstwom we współpracy z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązującymi;
- sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- wydawanie decyzji w sprawach wpisu na listę osób i podmiotów, przeciwko którym stosuje się szczególne środki ograniczające polegające na zamrożeniu wartości majątkowych, niedostępności wartości majątkowych w szczególności poprzez nieudzielanie pożyczek, kredytu konsumenckiego lub kredytu hipotecznego, niedokonywanie darowizn, niedokonywanie płatności za towary lub usługi, lub skreślenia oraz prowadzenie tej listy;
- współpraca z właściwymi organami innych państw, a także zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu;
- wymiana informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, w tym prowadzenie punktu kontaktowego na potrzeby tej wymiany;
- nakładanie kar administracyjnych, o których mowa w *ustawie AML/CTF*;
- udostępnianie wiedzy i informacji z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- przetwarzanie informacji w trybie określonym w ustawie,
- inicjowanie innych działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Instytucje obowiązane są to enumeratywnie wymienione w art. 2 ust. 1 *ustawy AML/CTF* kategorie podmiotów. Zostały one podzielone na 28 kategorii. W ich skład wchodzi zarówno podmioty z sektora finansowego, jak i niefinansowego.

Obowiązki instytucji obowiązanych są stosunkowo liczne. Przede wszystkim rozpoznają i oceniają one ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związane ze stosunkami gospodarczymi zawieranymi z klientami lub z transakcjami okazjonalnymi przez nich realizowanymi. Na podstawie rozpoznania tego ryzyka i jego oceny instytucje obowiązane stosują odpowiednie środki bezpieczeństwa finansowego ukierunkowane na uzyskanie informacji na temat ich klientów oraz rozpoznania celu, dla którego ci klienci korzystają z ich usług i produktów.

Instytucje obowiązane zawiadamiają GIIF o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, jak również zawiadamiają niezwłocznie o przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem lub finansowaniem terroryzmu.

Instytucje obowiązane przekazują do GIIF informacje o tzw. transakcjach ponadprogowych, tj. takich, których równowartość przekracza wartość 15 tys. euro i które są:

- wpłatą lub dokonaną wypłatą środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 euro;
- transferem środków pieniężnych (w tym transferem spoza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz odbiorcy, którego dostawcą usług płatniczych jest instytucja obowiązana), z wyjątkami określonymi w [ustawie AML/CTF](#);
- transakcją kupna lub sprzedaży wartości dewizowych;
- czynnością dokonaną w formie aktu notarialnego, określoną w [ustawie AML/CTF](#).

Na żądanie GIIF instytucje obowiązane blokują rachunki i wstrzymują transakcje oraz przekazują lub udostępniają Generalnemu Inspektorowi posiadane informacje i dokumenty. Instytucje obowiązane dokonują wstrzymywania transakcji lub blokady rachunku na podstawie stosownego postanowienia prokuratora.

W celu przeciwdziałania terroryzmowi i finansowaniu terroryzmu, instytucje obowiązane stosują ponadto szczególne środki ograniczające przeciwko osobom i podmiotom wskazanym na listach publikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

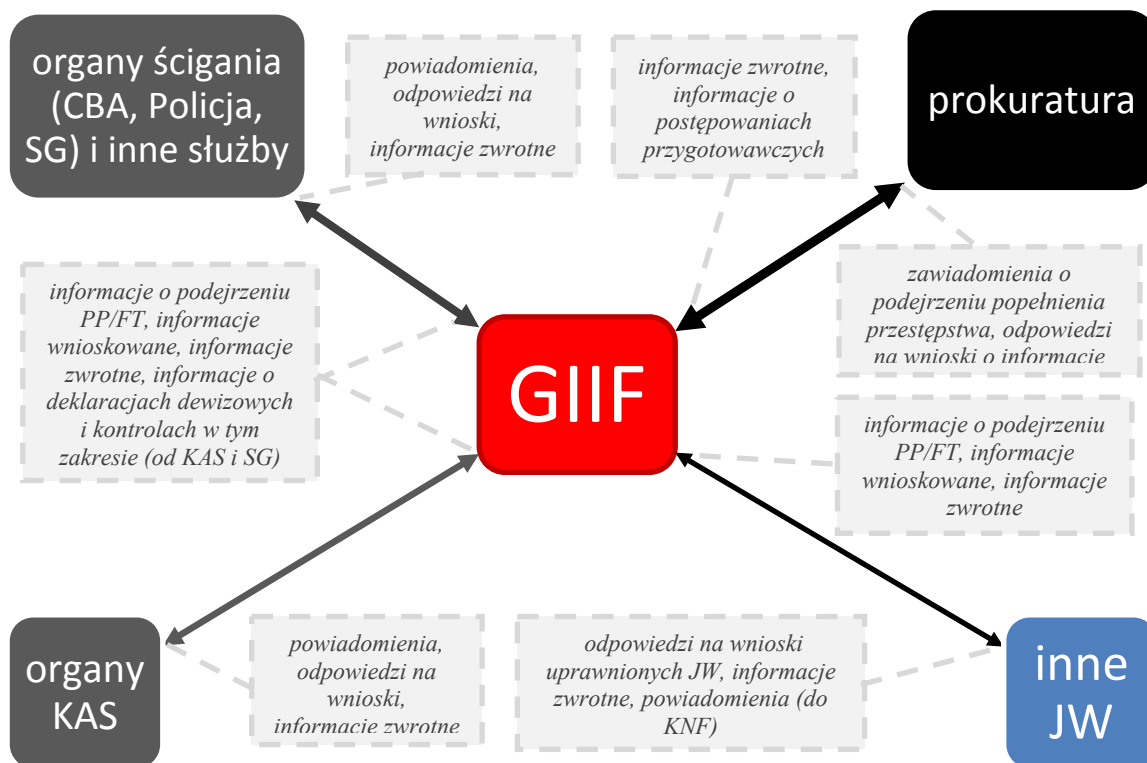
GIIF posiada uprawnienia kontrolne w zakresie wypełniania przez instytucje obowiązane obowiązków w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W ramach swoich właściwości kontrolę instytucji obowiązanych w tym obszarze przeprowadzają również na zasadach określonych w przepisach odrębnych:

- Prezes NBP (w odniesieniu do podmiotów prowadzących działalność kantorową);
- KNF (w odniesieniu do instytucji przez nią nadzorowanych);
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (w odniesieniu do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych);
- prezesi sądów apelacyjnych (w odniesieniu do notariuszy);
- naczelnicy urzędów celno-skarbowych (w odniesieniu do wszystkich instytucji obowiązanych);
- wojewodowie lub starostowie – w odniesieniu do stowarzyszeń;
- ministrowie lub starostowie – w odniesieniu do fundacji.

Jednostki współpracujące są to organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz inne państwowe jednostki organizacyjne, a także Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego i Najwyższa Izba Kontroli.

Podobnie jak instytucje obowiązane, powiadamiają one niezwłocznie GIIF o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Ponadto, na wniosek GIIF przekazują lub udostępniają w granicach swoich ustawowych kompetencji posiadane informacje lub dokumenty.

Rysunek nr 2 – Schemat przepływu informacji pomiędzy GIIF a jednostkami współpracującymi

GIIF weryfikuje zawarte w otrzymanych zawiadomieniach i powiadomieniach podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu na bazie informacji pozyskiwanych od instytucji obowiązanych, jednostek współpracujących, a także zagranicznych JAF. W przypadku uzasadnionego podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu GIIF zawiadamia właściwego prokuratora, który we współpracy z organami ścigania podejmuje działania w celu weryfikacji informacji GIIF, zebrania materiału dowodowego oraz postawienia aktu oskarżenia podejrzanym osobom.

Po otrzymaniu ww. zawiadomienia prokurator ma obowiązek poinformować GIIF o:

- wydaniu postanowienia w przedmiocie blokady rachunku lub wstrzymania transakcji;
- zawieszeniu postępowania;
- podjęciu zawieszono postępowania;
- wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa.

Dodatkowo, prokuratorzy są zobligowani do przekazywania do GIIF informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu, wniesieniu aktu oskarżenia, w pozostałych sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Z kolei GIIF przekazuje sądom i prokuratorom, na pisemny wniosek, zgromadzone informacje lub dokumenty, na potrzeby postępowania karnego. Dodatkowo, GIIF udostępnia posiadane informacje, w tym informacje finansowe i analizy finansowe, na pisemny i uzasadniony wniosek innych jednostek współpracujących wskazanych w ustawie AML/CTF – enumeratywnie wskazanych organów ścigania (art. 105 ust. 1) oraz Przewodniczącego KNF;

Prezesa NBP; Prezesa NIK; krajowego administratora, o którym mowa w art. 3 pkt 22 rozporządzenia Komisji (UE) nr 389/2013 z dnia 2 maja 2013 r. ustanawiającego rejestr Unii (KOBIZE); ministra właściwego do spraw zagranicznych; ministra właściwego do spraw finansów publicznych; Szefa KAS, dyrektora izby administracji skarbowej lub naczelnika urzędu celno-skarbowego - w zakresie wskazanych ich ustawowych zadań. Udostępniając informacje podmiotom, GIIF określa cele, do jakich te informacje mogą być wykorzystane.

W przypadku powzięcia podejrzenia popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie do właściwych organów (tj. organów ścigania, służb specjalnych oraz Szefa KAS), w celu podjęcia czynności wynikających z ich ustawowych zadań. GIIF może też udostępniać z urzędu posiadane informacje organom wskazanym powyżej w celu podjęcia czynności wynikających z ich ustawowych zadań. Dodatkowo, jeśli powzięcie uzasadnione podejrzenie naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie do KNF.

Ze względu na międzynarodowy wymiar przestępstw prania pieniędzy i finansowania terroryzmu GIIF wymienia informacje z zagranicznymi JAF.

Na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF GIIF może zezwolić na przekazanie udostępnionych przez niego informacji innym organom lub zagranicznym JAF lub też na wykorzystanie tych informacji do celów innych niż związane z zadaniami jednostek analityki finansowej. Podobnie również GIIF może wystąpić do zagranicznej JAF o zgodę na przekazanie otrzymanych od niej informacji sądom, prokuratorom i pozostałym jednostkom współpracującym, innym zagranicznym JAF lub na wykorzystanie takich informacji do celów innych niż wykonywanie swoich zadań.

Ponadto, GIIF może zażądać wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF „pozwalający na uprawdopodobnienie podejrzenia popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu”.

Reasumując, należy stwierdzić, że system przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu jest złożony i wymaga powiązania z charakterem poszczególnych rozwiązań zawartych w ustawie i ich zależnością od innych regulacji zawartych w pozostałej części porządku prawnego. System oddziałuje na wiele obszarów dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej jak i funkcjonowania podmiotów korporacyjnych, nawiązywania stosunków gospodarczych czy zawierania transakcji.

System powinien realizować cel, jakim jest zapobieganie wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Wykonywanie konkretnych obowiązków na tle *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu* zabezpieczone jest zarówno sankcjami o charakterze administracyjnym, jak również sankcjami o charakterze karnym. Regulacje administracyjne mają za zadanie chronić dobro prawne, które znajduje również ochronę w regulacjach prawnokarnych. Przepisy ustawy prowadzą do obniżenia ryzyka wystąpienia przestępstwa prania (art. 299 k.k.). Określenie jednakże obowiązków jedynie na gruncie administracyjnym nie byłoby wystarczające dla adekwatnego przeciwdziałania praniu pieniędzy, dlatego też kryminalizacja przestępstwa prania pieniędzy jest uzasadniona i występuje też w umowach międzynarodowych (np. konwencja Wiedeńska, konwencja z Palermo czy rekomendacja FAFT

nr 3). Regulacja administracyjna i prawna w zakresie przestępstwa prania pieniędzy pozostają w złożonej relacji.

W świetle powyższego na uwagę zasługuje waga współpracy organów i jednostek, która warunkuje skuteczność działania systemu jako całości w aspekcie zarówno administracyjnym, jak i karnym.

Podkreślenia wymaga, jak istotnym elementem systemu są rozwiązania bazujące na podejściu opartym o ryzyko (ang. *risk based approach*). Zauważenia wymaga także rekomendacja FAFT Nr 1, zgodnie z którą: „*Kraje powinny identyfikować, oceniać i rozumieć ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu w kraju oraz powinny podjąć działania w tym celu, aby wyznaczyć organ lub system koordynujący działania w celu oceny ryzyka i zastosować środki mające na celu zapewnienie skutecznego ograniczenia ryzyka. W oparciu o tę ocenę kraje powinny zastosować podejście oparte na ryzyku, aby zapewnić, że środki mające zapobiegać lub ograniczać pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu są współmierne do stwierdzonego ryzyka. Podejście to powinno stanowić niezbędną podstawę efektywnej alokacji środków w ramach systemu PPP/PFT oraz wdrożenia środków opartych na ryzyku w zaleceniach FAFT. W przypadku stwierdzenia wyższego ryzyka kraje powinny upewnić się, że ich system PPP/PFT odpowiednio uwzględnia takie ryzyko. W przypadku stwierdzenia niższego ryzyka kraje mogą pod pewnymi warunkami podjąć decyzję o dopuszczeniu uproszczonych środków w odniesieniu do niektórych zaleceń FAFT. Kraje powinny wymagać od instytucji finansowych oraz wyznaczonych przedsiębiorstw i zawodów niepowiązanych z branżą finansową, aby identyfikowały i podejmowały skuteczne działania w celu ograniczenia ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu*”.

Dla skuteczności funkcjonowania systemu nieodzowne jest zapewnienie odpowiednich działań dotyczących prawidłowej oceny ryzyka i podjęcie skutecznych środków bezpieczeństwa finansowego przeciwdziałających praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Podkreślenia wymaga istotność prawidłowości podjętych działań w tym zakresie przez instytucje obowiązkowe, które wykonując w sposób właściwy obowiązki wynikające z ustawy przyczyniają się w sposób oczywisty do skuteczności działania całego systemu. Do zapewnienia realizacji celu, dla którego system jest stworzony potrzebna jest również odpowiednia współpraca organów i jednostek współpracujących dokonujących kontroli działania instytucji obowiązkowych, z tym natomiast jest powiązana adekwatność stosowania sankcji, które będą w sposób efektywny prowadzić do podejmowania właściwych działań przez instytucje obowiązkowe.

Całość działa zatem jak specyficzny organizm, w którym dla skuteczności działania powinien zostać zachowany potencjał funkcjonowania poszczególnych jego elementów. A to z kolei wymaga również współpracy i przekazywania informacji w adekwatnym momencie czasowym, który implikuje skuteczność i nieuchronność zastosowanych działań także przez organy nadzorcze wobec instytucji obowiązkowych, co pozwoli z kolei wypełnić role tym organom, które mają czuwać nad prawidłowością działania systemu poprzez m.in. podejmowanie odpowiednich środków prawnych warunkujących jego skuteczność.

Prawidłowe wypełnianie obowiązków wynikających z ustawy warunkowane jest odpowiednim rozumieniem regulacji. Istotną rolę w aspekcie poprawności działań podejmowanych przez instytucje obowiązkowe odgrywa funkcja Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, m.in. w zakresie bieżącego udostępniania wiedzy z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu

pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, co jest realizowane poprzez szkolenia oraz publikowanie komunikatów w BIP na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego ds. finansów publicznych. Uprawnienia i obowiązki związane z udostępnianiem wiedzy i informacji są realizowane także poprzez sporządzanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz strategii przeciwdziałania tym przestępstwom we współpracy z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązanymi.

Oczywistym jest zatem, że odpowiedni poziom wiedzy z zakresu regulacji dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przekłada się na wyższą jakość wypełniania obowiązków przez instytucje obowiązane, co wpływa na wyższą skuteczność działania całego systemu.

Udostępnianie wiedzy wypełnia działania o charakterze prewencyjnym, co może skutkować zmniejszeniem działań sankcyjnych wobec instytucji obowiązanych.

Na budowę i sposób funkcjonowania systemu jako całości bezpośredni wpływ ma proces legislacji, który jest istotnym elementem zapewniającym funkcjonowanie systemu jako całości.

Możliwość wymiany informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej powoduje, że przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu nabiera międzynarodowego wydźwięku.

Na kształt i sposób funkcjonowania krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu wpływają regulacje międzynarodowe, co znajduje swoje odzwierciedlenie chociażby w implementacji dyrektyw czy rekomendacjach FATF.

2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Zgodnie z *ustawą AML/CTF* wyodrębnia się 28 kategorii instytucji obowiązanych. Należą do nich podmioty działające na rynku finansowym oraz liczna grupa działająca poza tym rynkiem.

2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM

Poniższy opis kategorii podmiotów działających na rynku finansowym został sporządzony z wykorzystaniem informacji otrzymanych przez GIIF na podstawie art. 14 ust. 4 *ustawy AML/CTF* z KNF¹, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej oraz NBP, dotyczących kategorii instytucji obowiązanych przez nie nadzorowanych.

Sektor bankowy

Na koniec grudnia 2022 r. działalność bankową prowadziło 560² podmioty (30 banków komercyjnych, 496 banków spółdzielczych oraz 34 oddziałów instytucji kredytowych). Jednocześnie sektor dysponował siecią 10,3 tys. placówek (5 077 oddziałów, 2 408 filii i ekspozytur oraz 2 816 przedstawicielstw). Banki zatrudniały 143,4 tys. osób. W analizowanym okresie kontynuowany był trend ograniczania sieci bankowej – banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji sieci sprzedaży (trend

¹Przedstawione informacje zostały wybrane z szerszego opisu sektorów rynku finansowego przekazanego przez KNF.

² Dane własne KNF wg stanu na 21.03.2023 r.

ograniczania sieci bankowej). Liczba zatrudnionych w sektorze bankowym, pomiędzy latami 2021 – 2022 nieznacznie wzrosła, tj. z 143 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2021 r.) do 143,4 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2022 r.). Liczba oddziałów banków spadła pomiędzy końcem roku 2021, a końcem 2022 roku, tj. z ilości 5 211 oddziałów do 5 077 oddziałów banków. W przypadku liczby filii i ekspozytur było ich 2 587 (na koniec 2021 r.) i 2 408 (na koniec 2022 r.). Tendencja spadkowa objęła również liczbę przedstawicielstw w poszczególnych latach, tj. 2 993 (w 2021 r.) i 2 816 (na koniec grudnia 2022 r.).

Sytuacja sektora bankowego na koniec grudnia 2022 r. pozostała stabilna, pomimo niestabilnego otoczenia makroekonomicznego oraz geopolitycznego. Baza kapitałowa zmniejszyła się, co związane było głównie z przeceną obligacji skarbowych w portfelach banków (wzrost stóp procentowych). Fundusze własne banków na koniec IV kwartału spadły o 0,8% (r/r) z 219 do 218 mld zł. W tym samym czasie łączna kwota ekspozycji na ryzyko w ujęciu rocznym nieznacznie wzrosła (o 1,2% do 1 118 mld zł). Współczynnik kapitału Tier 1 wyniósł 17,6% a łączny współczynnik kapitałowy 19,5%. W analogicznym okresie 2021 r. współczynniki te wynosiły odpowiednio 17,4% i 19,4%.

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności w bankach komercyjnych pozostawała dobra. Wszystkie banki komercyjne spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 100%. Na koniec IV kwartału 2022 r. średnia LCR dla sektora wyniosła 177%. Wymóg w zakresie współczynnika płynności długoterminowej NSFR też był spełniony przez wszystkie banki, a średnia wartość w danym okresie wyniosła 149%.

Wynik finansowy netto na koniec grudnia 2022 r. wyniósł 12,5 mld zł i był o 6,5 mld zł wyższy od wyniku odnotowanego na koniec grudnia 2021 r. Podkreślić należy, że wzrost wyniku odnotowano pomimo dużych jednorazowych obciążeń sektora (wakacje kredytowe, wpłaty na IPS³ i FWK⁴) oraz dodatkowych rezerw na ryzyko prawne. Z drugiej strony sektor odnotował istotny pozytywny wpływ na wynik odsetkowy rosnących stóp procentowych (wzrost kosztów odsetkowych z 4,5 do 43,3 mld zł przy wzroście przychodów odsetkowych z 51,1 do 119,4 mld zł).

Na koniec grudnia 2022 r. 11 banków komercyjnych i 1 bank spółdzielczy wykazało łączną stratę w wysokości 4,8 mld zł. Banki te miały ok. 16,3 % udziału w aktywach sektora banków komercyjnych oraz spółdzielczych. Pozostałe banki w sektorze wykazały łącznie zysk w wysokości 18,4 mld zł.

W przypadku Oddziałów Instytucji Kredytowych (OIK) 8 podmiotów wykazało łączną stratę w wysokości 2,5 mld zł, mając 16,5% udziału w aktywach wszystkich OIK.

Dodatkowe obciążenia sektora wystąpiły w czasie gdy otoczenie bankowe było relatywnie sprzyjające (niskie bezrobocie, dynamicznie rosnące płace nominalne, rosnące stopy procentowe). Z tego powodu wskaźniki efektywności nie zmieniły się istotnie w stosunku do roku poprzedniego. ROE⁵ na koniec IV kwartału 2022 r. wyniósł 6,99% (+3,85 p.p. r/r), ROA⁶

³ *Institutional Protection Scheme* (System Ochrony Instytucjonalnej). System powołano w celu: wzajemnego gwarantowania płynności i wypłacalności w celu uniknięcia upadłości każdego z jego uczestników. System ten jest dobrowolny.

⁴ Fundusz Wsparcia Kredytobiorców

⁵ Return on Equity

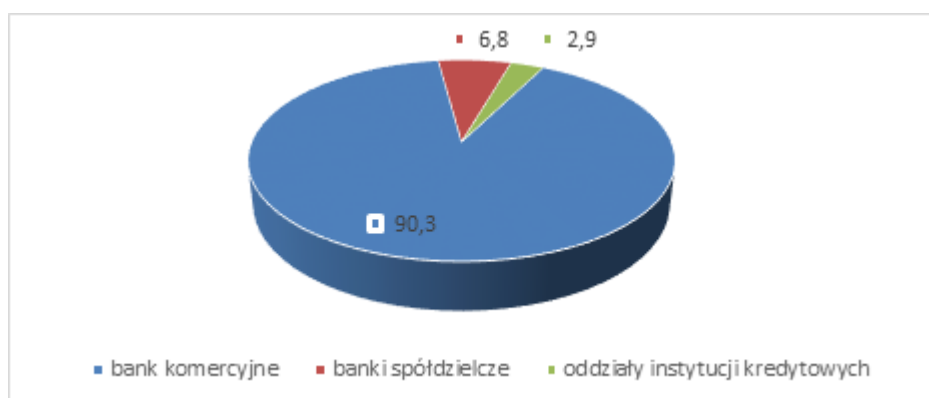
⁶ Return on Assets

0,47% (+0,22 p.p. r/r) a R/I^7 (wskaźnik rezerw i odpisów do przychodów) spadł z 22,96% do 16,63%. Z drugiej strony banki odbudowały marżę odsetkową netto (wzrost z 2,07% do 3,20% w analogicznym okresie) przy ścisłej kontroli kosztów – wskaźnik C/I^8 spadł z 59,51% do 53,49%.

Dynamika wielkości bilansu sektora bankowego odnotowana w 4 kwartale 2022 r. była relatywnie niska w porównaniu z wynikiem w 2021 r. i wyniosła nominalnie – 6,5% (wzrost do kwoty 2 741,1 mld zł. na koniec 2022 r.). W strukturze aktywów główną pozycję stanowiły kredyty i zaliczki (55,7%, 1 527,1 mld zł). Instrumenty dłużne stanowiły 29,4% wartości aktywów (807,1 mld zł), a pozostałe należności 14,8% (406,9 mld zł). Po stronie pasywnej dominującą pozycją pozostawały depozyty (1 974,5 mld zł, 72,0%), emisje własne (233,7 mld zł, 8,5%) oraz kapitały własne (204,0 mld zł, 7,4%).

Stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla stabilności całego systemu finansowego. Aktywa sektora bankowego na koniec grudnia 2022 r. wyniosły 2 741 mld zł, co stanowiło 89,35% PKB z ostatnich 4 kwartałów. 90,3% aktywów sektora jest zarządzana przez banki komercyjne, udział banków spółdzielczych w aktywach bankowych wynosi 6,8% a oddziałów instytucji kredytowych 2,9%.

Wykres nr 1 – Struktura podmiotowa sektora bankowego na koniec grudnia 2022 r. wg udziału w łącznej wartości jego aktywów

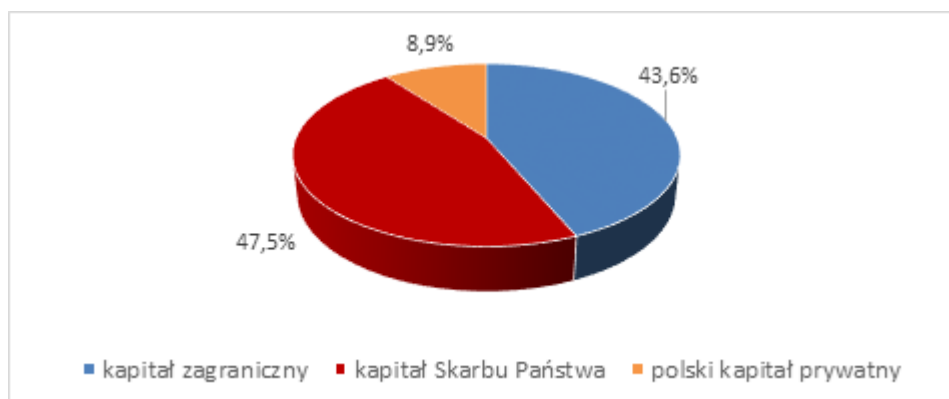

W podziale na podmiot dominujący, 47,5% aktywów na koniec 2022 r. było kontrolowanych przez skarż państwa, 43,6% przez kapitał zagraniczny a 8,9% przez polski kapitał prywatny. Koncentracja sektora bankowego jest umiarkowana. Aktywa 5 największych banków stanowiły na koniec grudnia 2022 r. 57,6% aktywów sektora. W porównaniu do 49,9% na koniec grudnia 2018 r. zauważyć można trend rosnący, co wynika m.in. z dodatnich efektów skali w większych instytucjach.

⁷ Relacja odpisów i rezerw

⁸ Cost/Income Ratio

Wykres nr 2 – Struktura sektora bankowego z uwagi na pochodzenie kapitału na koniec grudnia 2022r.

Aktualne wyzwania stojące przed sektorem bankowym to m.in.:

- 1) Niestabilne otoczenie ekonomiczne i geopolityczne, w tym oczekiwane istotne spowolnienie gospodarcze i wpływ, jaki będzie wywierać na zdolność klientów do obsługi zadłużenia. Dodatkowo, istnieje możliwość dalszej eskalacji konfliktu w Ukrainie, co może spowodować wycofanie inwestorów z rynku krajowego, osłabienie waluty krajowej, wzrost kosztów finansowania i dalszą przecenę obligacji skarbowych.
- 2) Światowy wzrost inflacji. Wyższa dynamika cen skłania banki centralne do zacieśniania polityki monetarnej, co może powodować przeceny na rynkach, aprecjacje walut uznawanych za bezpieczne oraz wyższy koszt finansowania gospodarki. Dotychczasowe podwyżki stóp procentowych w Polsce, podobnie jak w roku 2021, nie wpłynęły negatywnie na jakość aktywów jednocześnie zwiększając wynik z tytułu odsetek. Jednak rosnące koszty odsetkowe klientów banków mogą doprowadzić w dalszym okresie do problemów z terminowym regulowaniem części zobowiązań, mając dodatkowo na uwadze znaczący udział kredytów opartych na zmiennej stopie procentowej.
- 3) Nadal istniejące, niestabilne otoczenie gospodarcze oraz społeczne związane z trwającą wcześniej pandemią COVID-19 oraz tzw. ‘ogniskowe’ powroty wirusa w różnych rejonach świata, która mogą wpływać na destabilizację otoczenia gospodarczego i finansowego gospodarek państw.
- 4) Materializacja ryzyka prawnego walutowych kredytów hipotecznych. Koszty banków związane z masowym unieważnianiem umów oraz brakiem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.
- 5) Potrzeba pozyskania dodatkowych funduszy w celu wypełnienia przez banki wymogu MREL⁹. Dodatkowe osłabienie kapitałów banków związane z zakończeniem okresów przejściowych (tzw. CRR quick fix).
- 6) Wyzwania operacyjne związane z:

⁹ Wymóg w zakresie minimalnego poziomu funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji.

- przejściem na nowy wskaźnik referencyjny WIRON¹⁰, który zastąpił wskaźnik referencyjny WIBOR.
- stanowiskiem UOKIK w sprawie nieautoryzowanych transakcji.¹¹

Banki spółdzielcze

Banki spółdzielcze oferują relatywnie prosty katalog usług i produktów bankowych. Według stanu na 31.12.2022 r. działało 496 banków spółdzielczych oraz 2 banki zrzeszające: BPS SA oraz SGB-Bank SA. Banki spółdzielcze tworzyły dwa systemy ochrony instytucjonalnej, w skład których wchodziło 486 banków spółdzielczych oraz oba banki zrzeszające, natomiast 10 banków prowadziło działalność poza strukturami zrzeszeń i systemów ochrony.

Po 4 kwartałach 2022 r. – w związku z procesem łączeniowym – liczba banków spółdzielczych uległa zmniejszeniu o 15. Aktywa banków spółdzielczych w okresie grudzień 2021 r. - grudzień 2022 r. wzrosły o 0,7%, czyli o 1,3 mld zł, do kwoty 186,3 mld zł. Aktywa banków zrzeszających zwiększyły się o 5,1%, tj. o 2,6 mld zł, do kwoty 53,6 mld zł.

Udział kredytów w aktywach banków spółdzielczych na koniec IV kwartału 2022 r. wynosił 57,6%. Banki spółdzielcze nadal zainteresowane są przede wszystkim finansowaniem działalności gospodarczej (kredyty na ten cel stanowią ok. 64,8% należności od sektora niefinansowego). Na taką strukturę kredytów wpływ niewątpliwie ma tradycja banków spółdzielczych – zostały one utworzone przede wszystkim w celu finansowania działalności rolników i rzemieślników. Tradycyjnie banki spółdzielcze gromadzą depozyty głównie od osób prywatnych. W bankach spółdzielczych rośnie nadwyżka depozytów sektora niefinansowego nad kredytami dla tego sektora. Jest ona lokowana głównie w bankach zrzeszających oraz w instrumentach dłużnych, przede wszystkim Skarbu Państwa i NBP oraz w mniejszym stopniu, w kredytach dla samorządów. Instrumenty dłużne Skarbu Państwa i NBP stanowiły 23,8% wartości aktywów banków spółdzielczych.

Fundusze własne banków spółdzielczych w okresie od grudnia 2021 r. do grudnia 2022 r. wzrosły o 4,3%, do 13,8 mld zł. Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)¹² banków spółdzielczych wyniósł 19,2%, wobec 18,6% w grudniu 2021 r., zaś współczynnik Tier1¹³ wyniósł 18,7%, wobec 18,0% w grudniu 2021 r. Istotny wpływ na wzrost współczynnika TCR miał podział zysku za 2021 r. W grudniu 2022 r. wszystkie banki spółdzielcze spełniały minimalny wymóg w zakresie funduszy własnych z uwzględnieniem wymogu połączonego bufora. Fundusze własne banków zrzeszających na koniec grudnia 2022 r. były wyższe o 12,3% niż w grudniu 2021 r. i wyniosły 2,3 mld zł. Kapitał Tier1 stanowił 72,6% funduszy własnych (76,6% w grudniu 2021 r.). Współczynniki kapitałowe obydwu banków zrzeszających wzrosły.

¹⁰ Wskaźnik WIRON(R), do tej pory znany pod nazwą WIRD(R) to Warszawski Indeks Rynku Depozytowego. Opiera się on na transakcjach depozytów niezabezpieczonych w grupie instytucji kredytowych oraz finansowych. Wskaźnik WIRON(R) ukazuje koszt pozyskania pieniądza na rynku, uwzględniając jedynie transakcje depozytów niezabezpieczonych o terminie zapadalności overnight (ON). Dzięki temu w dokładny sposób pokazuje jedynie realnie transakcje, wykonane w ciągu jednego dnia.

¹¹ https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=19045

¹² Informuje o relacji funduszy własnych do aktywów ważonych ryzykiem

¹³ W przepisach bankowych Tier1 definiuje się jako kapitał o najwyższej jakości. Zalicza się do niego przede wszystkim akcje, niepodzielony zysk z ubiegłych lat i inne rezerwy.

Sektor spółdzielczy bez banków zrzeszających ma dość stabilny udział w rynku bankowym wynoszący ok. 6,7% aktywów ogółem (wraz z bankami zrzeszającymi udział ten wynosi ok. 8,6%). Udział depozytów na koniec 2022 r. wynosił ok. 10,1%.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK)

Zgodnie z art. 3 *ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 924), celem spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (dalej Kasy) jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 130 ust. 2 pkt 1 lit. c *ustawy AML/CTF*, w zw. z art. 63 ust. 1 *ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych*, Kasa Krajowa sprawuje kontrolę nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi.

Usługi finansowe świadczone przez Kasy są, w określonym wyżej zakresie, analogiczne do usług świadczonych przez banki. Kasy są zatem, w zakresie przyjmowania depozytów, udzielania pożyczek i kredytów, a także rozliczeń pieniężnych, alternatywą dla systemu bankowego.

Kasy należą, wraz z bankami, do sektora finansowego, który ma kluczowe znaczenie dla gospodarki państwa. Sektor finansowy, a zatem również Kasy, ze względu na rodzaj świadczonych usług, narażony jest na ryzyka związane z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu.

Na koniec IV kwartału 2022 r. działalność prowadziło 19 kas oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (łącznie 20 podmiotów). W 2022 r. trzy kasy połączyły się z innymi kasami za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Wg stanu na 31.12.2022 r. kasy wykazały łącznie zysk netto w wysokości 99,59 mln zł (na koniec grudnia 2021 r. 22 kasy, które wówczas prowadziły działalność, wykazały zysk w wysokości 7,43 mln zł).

Fundusze własne kas wzrosły w stosunku do końca 2021 r. o 3,83%, tj. o 15,17 mln zł. i wykazane zostały na koniec grudnia 2022 r. w wysokości 395,79 mln zł. Współczynnik wypłacalności kas na koniec grudnia 2022 r. wyniósł 4,22% i był niższy od ustawowego progu 5%. W stosunku do stanu na koniec 2021 r. aktywa kas wzrosły o 0,29%, tj. o 28,83 mln zł do poziomu 10 063,64 mln zł.

Portfel pożyczkowo-kredytowy brutto wzrósł o 2,03%, tj. o 156,16 mln zł do poziomu 7 692,30 mln zł, zaś wartość depozytów obniżyła się o 1,75%, tj. o 162,16 mln zł do poziomu 9.283,42 mln zł.

Sytuacja ekonomiczno-finansowa kas jest zróżnicowana. Część kas prowadzi bezpieczną działalność, a sytuacja ekonomiczno-finansowa innych jest trudna i wymaga działań naprawczych lub restrukturyzacyjnych. Na koniec grudnia 2022 r. 10 kas było zobowiązanych do realizacji programu postępowania naprawczego.

Sektor spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych jest nadzorowany przez KNF, której działania nakierowane są na ograniczanie ryzyka występującego w poszczególnych podmiotach sektora w celu zapewnienia bezpieczeństwa gromadzonych przez te podmioty depozytów.

W działania restrukturyzacyjne angażowane mogą być, za zgodą Komisji Europejskiej, środki publiczne. W 2022 r. nie było konieczności uruchamiania takich środków.

Zgodnie z art. 130 ust. 2 pkt 1 lit. c *ustawy AML/CFT*, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa sprawuje kontrolę nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi. Krajowa SKOK nie wyodrębniła zasobów ludzkich i finansowych przeznaczonych wyłącznie na realizację zadań kontrolnych z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (wszyscy pracownicy i komórki uczestniczące w tym procesie, wykonują również inne powierzone im zadania, w tym przeprowadzają kontrole innego rodzaju). Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Krajową SKOK, po oszacowaniu przybliżonego czasu, poświęconego przez przedmiotowych pracowników i komórki na kontrole z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, szacunkowe zasoby poświęcone wyłącznie ww. zadaniom w 2022 r. to 2 etaty.

Sektor Instytucji Płatniczych

W ramach tego sektora funkcjonują krajowe instytucje płatnicze (KIP), małe instytucje płatnicze (MIP), dostawcy świadczący usługi dostępu do informacji o rachunku (AISP), krajowe instytucje pieniądza elektronicznego oraz biura usług płatniczych (BUP). Nadzór nad ww. instytucjami sprawuje KNF. Podmioty te są uprawnione do świadczenia usług płatniczych, jednakże są istotne różnice pomiędzy nimi – m. in. w zakresie usług dopuszczalnych do wykonywania, zakresu terytorialnego, formy prawnej, wymagań niezbędnych do uzyskania prawa prowadzenia takiej działalności, wymogów kapitałowych.

Na dzień 31 grudnia 2022 r. zarejestrowanych było: 42 krajowe instytucje płatnicze, 150 małych instytucji płatniczych, 15 dostawców świadczących łącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, 1 krajowa instytucja pieniądza elektronicznego oraz 1 193 biura usług płatniczych. Według stanu na koniec IV kwartału 2022 r. fundusze własne KIP wyniosły 1,05 mld zł. Z informacji sprawozdawczych KIP za okres od I do IV kwartału 2022 r. (wg stanu na 28 lutego 2023 r.) wynika, że w 2022 r. KIP wykonały łącznie 3,33 mld transakcji płatniczych o wartości 470,72 mld zł. Z kolei, MIP w tym samym okresie wykonały 15,98 mln transakcji o wartości 4,92 mld zł (wg stanu na 28 lutego 2023 r.).

W dniu 1 stycznia 2020 r. weszła w życie *ustawa o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych* (Dz. U z 2019 r. poz. 1495, dalej: „nowelizacja UUP”). Zgodnie z nowelizacją UPP, biura usług płatniczych od 2020 r. sprawozdają raz do roku - do 31 stycznia roku następującego po zakończeniu okresu sprawozdawczego. W całym 2022 r. biura usług płatniczych wykonały 20,84 mln transakcji o wartości 4,78 mld zł. Dla porównania, w analogicznym okresie, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. w systemie Elixir przetworzyła 2,18 mld zleceń płatniczych o wartości 7,86 bln zł, z zastrzeżeniem, że część transakcji wykonywanych przez KIP rozliczana jest w innych systemach rozliczeniowych – np. Express Elixir, Euro Elixir i BlueCash. Mając to na względzie, znaczenie sektora krajowych instytucji płatniczych w kontekście makroekonomicznym jest znikome.

Sektor ubezpieczeń na życie

Na koniec 2022 r. w dziale I (ubezpieczenia na życie) 24 zakłady ubezpieczeń posiadały zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej (wszystkie zakłady prowadziły działalność operacyjną).

Zakłady ubezpieczeń na życie posiadały ok. 11,82 mln umów ubezpieczenia. W strukturze przychodów zakładów ubezpieczeń dominowała składka przypisana brutto. W dziale ubezpieczeń na życie w okresie czterech kwartałów 2022 r. wyniosła ona 21,54 mld zł i stanowiła 29,77% łącznej składki przypisanej brutto całego sektora ubezpieczeń.

W strukturze ubezpieczeń bezpośrednich działu I na koniec IV kwartału 2022 r. dominowały ubezpieczenia na życie (grupa 1), stanowiące 45,16% składki przypisanej brutto. Drugą pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5), stanowiące 34,91% składki przypisanej brutto. Na kolejnym miejscu znalazły się ubezpieczenia grupy 3 (ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), stanowiące 18,80% łącznej składki działu.

Zakłady ubezpieczeń na życie w okresie czterech kwartałów 2022 r. wypłaciły odszkodowania i świadczenia w wysokości 18,87 mld zł. Jednocześnie, zakłady ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2022 r. utworzyły rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w wysokości 69,12 mld zł.

Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń działu I był równy 2,23 mld zł, natomiast wartość podatku dochodowego wykazana przez ww. zakłady ubezpieczeń stanowiła kwotę 0,50 mld zł.

Ogólna wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2022 r. wyniosła 82,83 mld zł, w tym:

- 27,61 mld zł to środki wspierające gospodarkę i finanse publiczne poprzez krajowe obligacje i inne papiery o stałej kwocie dochodu.
- 5,13 mld zł to środki zainwestowane w akcje spółek i inne papiery o zmiennej kwocie dochodu.

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2022r. wyniosła 10,24 mld zł, co stanowiło 12,37% aktywów całego działu.

Wypłacalność zakładów ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2022 r. kształtowała się na wysokim, bezpiecznym poziomie. Wszystkie zakłady ubezpieczeń działu I wykazały pokrycie wskaźników wypłacalności (rozumianych jako minimum z wielkości dopuszczonych środków własnych do kapitałowego wymogu wypłacalności oraz dopuszczonych podstawowych środków własnych do minimalnego wymogu kapitałowego), w tym 16 zakładów ubezpieczeń działu I posiadało wskaźniki wypłacalności powyżej 175%.

Dla działu I największy wpływ na wielkość kapitałowego wymogu wypłacalności miały: ryzyko związane z rezygnacjami z umów, ryzyko śmiertelności, ryzyko katastroficzne w ubezpieczeniach na życie i ryzyko wydatków w ubezpieczeniach na życie (w ramach ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie) oraz ryzyko stopy procentowej, ryzyko koncentracji aktywów, ryzyko cen akcji i ryzyko *spread* u kredytowego (w ramach ryzyka rynkowego).

Sektor kapitałowy

Domy i biura maklerskie

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie domów i biur maklerskich na terytorium Polski jest *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1500).

Działalność maklerska obejmuje wykonywanie, między innymi, czynności polegających na przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, nabywaniu lub zbywaniu instrumentów finansowych na własny rachunek, zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, doradztwie inwestycyjnym, oferowaniu instrumentów finansowych oraz świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o subemisję inwestycyjne i usługowe. Firmą inwestycyjną, prowadzącą działalność maklerską, może być dom maklerski lub bank prowadzący działalność maklerską. Dom maklerski może prowadzić działalność maklerską w formie spółki akcyjnej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki komandytowej, spółki partnerskiej, spółki jawnej. Prowadzenie działalności maklerskiej wymaga uzyskania zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.

Na koniec 2022 r. zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej posiadało:

- 33 domy maklerskie i 9 banków w różnym zakresie z art. 69 ust. 2 i 4 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*;
- 9 banków prowadzących działalność powierniczą;
- 1 towarowy dom maklerski (działalność z art. 38 ust. 2 *ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych*, t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 380).

Tabela nr 1 – Struktura liczbowa podmiotów prowadzących działalność maklerską w latach 2018 – 2022

Rodzaj podmiotu	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Domy maklerskie	40	37	36	36	33
Towarowe domy maklerskie	1	1	1	1	1
Banki prowadzące działalność maklerską	9	9	9	9	9
Banki powiernicze	12	12	11	11	9
OGÓLEM	62	59	57	57	52

W ramach działalności maklerskiej firmy inwestycyjne wykonują czynności polegające w szczególności na:

- przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych;

- wykonywaniu zleceń, o których mowa powyżej, na rachunek dającego zlecenie;
- nabywaniu lub zbywaniu na własny rachunek instrumentów finansowych;
- zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych;
- doradztwie inwestycyjnym;
- oferowaniu instrumentów finansowych;
- świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o gwarancję emisji lub zawieraniu i wykonywaniu innych umów o podobnym charakterze, jeżeli ich przedmiotem są instrumenty finansowe.

Firmy inwestycyjne wykazują zróżnicowanie pod względem posiadanego zakresu zezwolenia na prowadzenie działalności maklerskiej. Funkcjonują firmy wykonujące jeden rodzaj działalności maklerskiej, jak i firmy oferujące szeroki zakres usług maklerskich.

Domy maklerskie

Według stanu na 31.12.2022 r. działalność maklerską prowadziły 33 domy maklerskie o zróżnicowanym zakresie działalności. 16 domów maklerskich przechowywało instrumenty finansowe lub środki pieniężne klientów (podmioty te z reguły wykonują również znacznie szerszy zakres czynności, a w związku z tym mają większe możliwości zróżnicowania źródeł generowania przychodów).

Na koniec 31.12.2022 r. domy maklerskie prowadziły 920 793 rachunki instrumentów finansowych klientów (wzrost o 16,63% w porównaniu do 31.12.2021 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 170 064 583 465,39 zł (spadek o 4,93% w porównaniu do 31.12.2021 r.). Na rachunkach pieniężnych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 7 976 471 779,05 zł (spadek o 21,13% w porównaniu do 31.12.2021 r.).

Na koniec 2022 r. działalność polegającą na zarządzaniu aktywami klientów prowadziło 10 domów maklerskich. Na dzień 31.12.2022 r. podmioty te zarządzały aktywami klientów o wartości 5 998 4738 25,8 zł (spadek o 8,31% w porównaniu do 31.12.2021 r.).

Zgodnie z danymi zawartymi w grudniowych sprawozdaniach miesięcznych, domy maklerskie w 2022 r. wypracowały zysk netto w kwocie 926 956 467,77 zł (co stanowiło 240,26% zysku netto z 2021 r.). W dniu 31.12.2021 r. kapitał własny domów maklerskich wynosił 2 626 465 204,67 zł (stanowił 124,45% kapitału własnego wg stanu na 31.12.2021 r.), a aktywa ogółem 12 158 806 944,12 zł (co stanowiło 85,18% aktywów ogółem z 31.12.2021r.). Dane zawarte w sprawozdaniach miesięcznych mają charakter danych wstępnych, nie podlegają weryfikacji przez biegłego rewidenta.

Towarowe domy maklerskie

Jedyny licencjonowany przez Komisję Nadzoru Finansowego towarowy dom maklerski, zgodnie z ostatnim zbadanym sprawozdaniem finansowym (za 2021 r.), poniósł w 2021 r. stratę netto w kwocie 1 025 468,38 zł, jego kapitał własny wynosił 6 479 589,76 zł, a aktywa ogółem 8 095 698,44 zł. Zgodnie z danymi zawartymi w grudniowym sprawozdaniu miesięcznym towarowy dom maklerski w 2022 r. uzyskał zysk netto w kwocie 242 807 381,53 zł, a jego

kapitał własny wg stanu na 31.12.2022 r. wynosił 249 286 971,29 zł. Dane zawarte w sprawozdaniach miesięcznych mają charakter danych wstępnych, nie podlegają weryfikacji przez biegłego rewidenta.

Biura maklerskie

Według stanu na dzień 31.12.2022 r. biura maklerskie prowadziły 1 836 961 rachunków instrumentów finansowych klientów (wzrost o 17,36% w porównaniu do 31.12.2021 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 443 290 296 776,80 zł (wzrost o 4,26% w porównaniu do 31.12.2021 r.). Na rachunkach środków pieniężnych służących do obsługi rachunków instrumentów finansowych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 8 137 144 859,14 zł (spadek o 28,93% w porównaniu do 31.12.2021 r.). Wykonując usługę zarządzania portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, biura maklerskie zarządzały aktywami klientów o wartości 1 929 447 109,23 zł (wzrost o 6,64% w porównaniu do 31.12.2021 r.).\

Banki powiernicze

Zgodnie ze stanem na 31.12.2022 r. banki powiernicze prowadziły 39 670 rachunków papierów wartościowych (spadek o 1,46% w stosunku do 31.12.2021 r.), na których zapisane były aktywa o wartości 816 453 065 550,00 zł (spadek o 5,39% w stosunku do 31.12.2021 r.).

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI)

Zasady tworzenia i działania funduszy inwestycyjnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określa *ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1523).

Fundusz inwestycyjny jest osobą prawną, której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Jako organ zarządzający funduszem inwestycyjnym działa towarzystwo funduszy inwestycyjnych.

Na dzień 31 grudnia 2022 r. zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego posiadało 55 towarzystw funduszy inwestycyjnych, a łączna wartość zarządzanych przez TFI aktywów wynosiła 365,6 mld zł. Według stanu na koniec 2022 r. towarzystwa zarządzały 672 funduszami inwestycyjnymi, przy czym powyższa liczba uwzględnia również fundusze w likwidacji. Na łączną liczbę funduszy inwestycyjnych składały się 42 fundusze inwestycyjne otwarte, 69 specjalistycznych funduszy inwestycyjnych otwartych oraz 561 funduszy inwestycyjnych zamkniętych. Łączna wartość aktywów funduszy inwestycyjnych według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. kształtowała się na poziomie 307,5 mld zł. Z kolei wartość zarządzanych przez TFI portfeli, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, wyniosła 38,2 mld zł.

Wartość aktywów zgromadzonych w funduszach inwestycyjnych według stanu na koniec 2022 r. odpowiadała około 12% PKB za 2021 r. oraz około 28% kapitalizacji Giełdy Papierów Wartościowych na koniec grudnia 2022 r. Należy ponadto wskazać, że suma aktywów funduszy

inwestycyjnych na koniec 2022 r. była prawie dwukrotnie wyższa od wartości aktywów netto otwartych funduszy emerytalnych według stanu na koniec grudnia 2022 r.

Na dzień 31 grudnia 2022 r. suma aktywów towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 2 658 918 tys. zł, z czego 40% stanowiły środki pieniężne w kwocie 1 072 359 tys. zł. Natomiast suma kapitałów własnych towarzystw funduszy inwestycyjnych na koniec 2022 r. była równa 2 038 628 tys. zł. W okresie od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. suma wyników finansowych netto towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 466 943 tys. zł. W 2022 r. towarzystwa funduszy inwestycyjnych wypracowały łącznie przychody na poziomie 3 001 472 tys. zł, na które składały się przede wszystkim przychody z tytułu zarządzania funduszami inwestycyjnymi na poziomie 2 805 392 tys. zł. Suma kosztów ogółem poniesionych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych w 2022 r. wyniosła 2 414 888 tys. zł, z czego 18% stanowiły koszty zmienne dystrybucji w kwocie 440 682 tys. zł.

Podmioty prowadzące działalność kantorową¹⁴

Prezes NBP, wykonując zadania określone *ustawą z 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 309) i *ustawą AML/CTF*, prowadzi rejestr działalności kantorowej, a także wykonuje kontrolę działalności kantorowej oraz kontrolę wypełniania przez przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2022 r. do rejestru działalności kantorowej wpisanych było 2 352 przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową. Działalność kantorowa na koniec 2022 r., była wykonywana w 4 577 kantorach, a w 280 przypadkach kantory zawiesiły swoją działalność.

Tabela nr 2 – Wartość skupionych i sprzedanych w kantorach walut obcych w IV kwartale 2021 r. oraz w I, II i III kwartale 2022 r. (w mln zł)

Okres	Skup walut obcych	Sprzedaż walut obcych	Saldo obrotów
IV kw. 2021 r.	21 662	14 933	6 729
I kw. 2022 r.	17 327	17 165	162
II kw. 2022 r.	22 674	17 244	5430
III kw. 2022 r.	29 903	18 795	11 108

W 2022 r. przeprowadzono 547 kontroli u 480 przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową. Kontrole te objęły 743 kantory.

Spośród przeprowadzonych kontroli, 98 kontroli ujawniło nieprawidłowości w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Kontrole te dotyczyły działalności prowadzonej przez 100 przedsiębiorców w 141 kantorach.

¹⁴ Oprócz przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową, banków oraz oddziałów instytucji kredytowych wymianą walut zajmują się także inne podmioty, prowadzące wymianę walut za pośrednictwem Internetu. Ponadto, funkcjonują też podmioty świadczące usługi polegające na zbieraniu i kojarzeniu zleceń zamiany walut od różnych klientów i organizujące/umożliwiające taką wymianę pomiędzy nimi. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 11 *ustawy AML/CTF* są one instytucjami obowiązanymi.

W 2022 r. wydano 30 decyzji w sprawie nałożenia kary administracyjnej w związku ze stwierdzeniem niedopełnienia obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Łączna wartość nałożonych kar pieniężnych z tytułu decyzji wydanych w 2022 r. wynosiła 280.000 PLN.

Pozostałe instytucje

Oprócz ww. instytucji obowiązanych funkcjonują także inne instytucje obowiązane działające na rynku finansowym, tj. instytucje pożyczkowe, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 25 *ustawy AML/CTF*, a także część instytucji finansowych.

Przepisy rozdziału 5a *ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim* (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 246) zawierają warunki, od spełnienia których jest uzależniona możliwość prowadzenia działalności przez instytucje pożyczkowe. Między innymi, zgodnie z art. 59aa ust. 1 tej ustawy, instytucja pożyczkowa może podjąć wykonywanie działalności po uzyskaniu wpisu do rejestru instytucji pożyczkowych. Rejestr instytucji pożyczkowych jest prowadzony przez KNF od 2017 r. Według informacji ze strony internetowej do rejestru było wpisanych 517 instytucji pożyczkowych¹⁵ wobec 525 instytucji pożyczkowych w roku 2021.

W zakresie definicji instytucji finansowych *ustawy AML/CTF* odsyła do przepisów *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2324, z późn. zm.), która w art. 4 ust. 1 pkt 7 definiuje ją jako „instytucję finansową, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 26 *Rozporządzenia nr 575/2013*”. Przywoływany przepis *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego Rozporządzenie (UE) nr 648/2012* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z dnia 27 czerwca 2013 r., str. 1) wskazuje natomiast, że „«instytucja finansowa» oznacza przedsiębiorstwo inne niż instytucja¹⁶, którego podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie co najmniej jednego spośród rodzajów działalności wymienionych w pkt 2-12 i pkt 15 załącznika I do *dyrektywy 2013/36/UE*, pojęcie to obejmuje finansowe spółki holdingowe, finansowe spółki holdingowe o działalności mieszanej, instytucje płatnicze w rozumieniu *dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego* i spółki zarządzania aktywami, nie obejmuje jednak ubezpieczeniowych spółek holdingowych i ubezpieczeniowych spółek holdingowych prowadzących działalność mieszaną”. Tym samym za instytucje finansowe niebędące innymi instytucjami obowiązany wskazanymi w *ustawie AML/CTF* należy uznać przedsiębiorstwa faktoringowe, leasingowe (w zakresie leasingu finansowego) oraz podmioty, których podstawową działalnością jest „doradztwo dla przedsiębiorstw gospodarczych w zakresie struktury kapitałowej, strategii przemysłowej i kwestii z nimi związanych, jak również doradztwo i usługi dotyczące łączenia się oraz nabywania przedsiębiorstw gospodarczych”¹⁷.

¹⁵ <https://rpkip.knf.gov.pl/index.html?type=RIP>, odczyt rejestru w dniu 19.03.2023r.

¹⁶ Zdefiniowaną w art. 4 ust. 1 pkt 3 *Rozporządzenia 575/2013* jako „instytucję kredytową lub firmę inwestycyjną”.

¹⁷ Pkt 9 załącznika I do *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z 27.06.2013, str. 338).

Zgodnie z informacjami Głównego Urzędu Statystycznego¹⁸ z dnia 19.03.2023 r. dotyczącymi podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON wiadomo, że wg stanu na koniec 2022 r. było zarejestrowanych 614 (wobec 633 w 2021 r.) podmiotów gospodarczych deklarujących prowadzenie działalności gospodarczej w branży leasing finansowy – PKD 64.91.Z. Zgodnie z ww. danymi GUS najwięcej firm z branży było zarejestrowanych w województwie mazowieckim – 219 (wobec 227 w 2021 r.).

Leasing finansowy (kapitałowy, inwestycyjny) polega na przekazaniu przez finansującego (leasingodawcę) na czas oznaczony prawa do użytkowania określonych składników majątku trwałego (lub prawa do użytkowania i pobierania pożytków) korzystającemu (leasingobiorcy) w zamian za odpowiednie opłaty (raty leasingowe). Prawo własności środka trwałego może, ale nie musi być ostatecznie przeniesione na dzierżawcę. Tego rodzaju dzierżawa obejmuje wszystkie lub praktycznie wszystkie koszty, włączając odsetki.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2022 r. wynika, że w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) było zarejestrowanych ogółem 8 441 (wobec 8 876 w roku 2021) podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 64.99Z, tj. pozostałej finansowej działalności usługowej, gdzie indziej niesklasyfikowanej, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (ta podklasa obejmuje m.in. działalność w zakresie faktoringu)¹⁹.

Oprócz ww. instytucji finansowych, również Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.), a także spółka, której przekazała wykonywanie czynności z zakresu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*, są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim prowadzą rachunki papierów wartościowych lub rachunki zbiorcze.

KDPW S.A. i KDPW_CCP, obok GPW S.A. oraz BondSpot S.A., są zaliczane przez KNF do podmiotów infrastruktury rynku kapitałowego. KDPW S.A. jest centralnym depozytem papierów wartościowych, a do jego zadań należy między innymi prowadzenie i nadzorowanie systemu rejestracji papierów wartościowych oraz systemu rozrachunku transakcji zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi, a także nadzór nad zgodnością wielkości emisji z liczbą papierów wartościowych znajdujących się w obrocie, obsługa zdarzeń korporacyjnych, realizacja zobowiązań emitentów, a także prowadzenie obowiązkowego systemu rekompensat. Z kolei KDPW_CCP SA jest izbą rozliczeniową, w której KDPW posiada 100% udział w kapitale zakładowym.

¹⁸<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2022,7,10.html>, dostęp w dniu 19.03.2023 r.

¹⁹<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2022,7,10.html>, dostęp w dniu 19.03.2023 r.

2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Instytucje obowiązane wykonujące zawody prawnicze

Zawody prawnicze są zawodami zaufania publicznego, których zakres i sposób wykonywania został opisany w przepisach szczegółowych. Mają one zwykle reglamentowany charakter, tj. podlegają kontroli zarówno ze strony państwa, jak i poszczególnych korporacji. Wykonywanie wolnego zawodu łączy się z posiadaniem wysokich umiejętności i wiedzy.

Zgodnie z art. 1 § 1-2 *ustawy z dnia 19 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1799, z późn. zm.) notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, a czynności notarialne, dokonywane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego. Jego zadania mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i prawidłowości obrotu prawnego (według art. 80 § 2 ww. *ustawy* podczas dokonywania czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słuszych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne). Według informacji Krajowej Rady Notarialnej, na dzień 19 marca 2023 r., zawód notariusza wykonywało 3 777 osoby (wobec 3 644 osób w 2021 r.)²⁰.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 13 i 13a *ustawy AML/CTF*, notariusze są instytucjami obowiązanyimi w zakresie, w jakim wykonują czynności dokonywane w formie aktu notarialnego, obejmujące:

- przeniesienie własności wartości majątkowej, w tym sprzedaż, zamianę lub darowiznę ruchomości lub nieruchomości;
- zawarcie umowy działu spadku, zniesienia współwłasności, dożywocia, renty w zamian za przeniesienie własności nieruchomości oraz o podział majątku wspólnego;
- przeniesienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, prawa użytkowania wieczystego oraz ekspektatywy odrębnej własności lokalu;
- wniesienie wkładu niepieniężnego po założeniu spółki;
- zawarcie umowy dokumentującej wniesienie lub podwyższenie wkładów do spółki albo wniesienie lub podwyższenie kapitału zakładowego;
- przekształcenie lub połączenie spółek;
- zbycie przedsiębiorstwa;
- zbycie udziałów w spółce;
- prowadzenie rejestru akcjonariuszy prostych spółek akcyjnych oraz podejmowanie związanych z tym czynności.

Adwokatem jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o *ustawę z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1184, z późn. zm.). Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji udostępnianych

²⁰ <https://krn.org.pl>

Informacja na stronie z zakładki [Europejski Spis Notariuszy – wyszukiwarka](#), dostęp w dniu 19.03.2023 r.

na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – w zakresie określonym tymi przepisami.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Krajowym Rejestrze Adwokatów i Aplikantów, prowadzonym przez Naczelną Izbę Adwokacką, na dzień 19 marca 2023 r., było 30 113 adwokatów (wobec 28 637 adwokatów w 2021 r.) wykonujących aktywnie swój zawód²¹, a także 174 prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną²² (wobec 154 prawników zagranicznych wykonujących aktywnie swój zawód w 2021 r.).

Z kolei radcą prawnym jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1166, z późn. zm.). W szczególności udziela on porad i konsultacji prawnych, sporządza opinie prawne, opracowuje projekty aktów prawnych oraz występuje przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy (w tym przed Sądem Najwyższym, Trybunałem Konstytucyjnym, Naczelnym Sądem Administracyjnym, Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskim Trybunałem Praw Człowieka).

Według informacji zawartych w wyszukiwarce radców prawnych, udostępnionej przez Krajową Izbę Radców Prawnych, na dzień 19 marca 2023 r., było 51 811 radców prawnych²³ (wobec 50 220 radców prawnych w 2021 r.).

Adwokaci, podobnie jak radcowie prawni i prawnicy zagraniczni²⁴ są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego, dotyczące:

- kupna lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa;
- zarządzania środkami pieniężnymi, instrumentami finansowymi lub innymi aktywami klienta;
- zawierania umowy o prowadzenie rachunku bankowego, rachunku papierów wartościowych lub wykonywania czynności związanych z prowadzeniem tych rachunków;
- wnoszenia wkładu do spółki kapitałowej lub podwyższenia kapitału zakładowego spółki kapitałowej;
- tworzenia, prowadzenia działalności lub zarządzania spółkami kapitałowymi lub trustami.

Doradcy podatkowi i biegli rewidenci

Doradcy podatkowi wykonują swój zawód zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym* (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 2117 z późn.zm.). Według art. 2 ust. 1 ww. *ustawy*, do czynności doradztwa podatkowego należy:

²¹ <https://rejestradwokatow.pl/adwokat/wyszukaj>, dostęp w dniu 19.03.2023 r

²² <http://rejestradwokatow.pl/prawnikzagraniczny/ewidencja>, dostęp w dniu 19.03.2023 r

²³ [Rejestradcow.pl](https://rejestradcow.pl), dostęp w dniu 19.03.2023 r.

²⁴ Z wyjątkiem radców prawnych oraz prawników zagranicznych wykonujących zawód w ramach stosunku pracy lub służby w urzędach obsługujących organy administracji publicznej, innych państwowych lub samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz w podmiotach innych niż spółki, o których mowa w art. 8 ust. 1 *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych*.

- udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami;
- prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pierwszym podpunkcie.

Czynności wskazane w pierwszym i ostatnim podpunkcie mogą wykonywać jedynie wskazane w ww. ustawie podmioty, tj. osoby fizyczne wpisane na listę doradców podatkowych, adwokaci i radcowie prawni, a w przypadku czynności wskazanych w pierwszym podpunkcie – również biegli rewidenci. Dodatkowo, uprawnienia do zawodowego wykonywania czynności, z podpunktu pierwszego i czwartego mają także (o ile wykonują te czynności wyłącznie przez wskazane w poprzednim zdaniu osoby zatrudnione w tych podmiotach):

- organizacje zawodowe posiadające osobowość prawną, spółdzielnie, stowarzyszenia lub izby gospodarcze, jeżeli przedmiotem ich działalności statutowej jest również doradztwo podatkowe świadczone wyłącznie na rzecz ich członków;
- firmy audytorskie uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do badania sprawozdań finansowych;
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, które spełniają warunki wskazane w art. 4 ust. 1 pkt 3 ww. *ustawy*.

Zawodowe wykonywanie czynności doradztwa podatkowego podlega ochronie ustawowej, a wykonywanie ich przez podmioty nieuprawnione jest zabronione i podlega karze grzywny. Na doradcy podatkowym ciąży obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu.

Doradcy podatkowi, w przypadku świadczenia na rzecz klienta pomocy prawnej lub czynności doradztwa podatkowego, są instytucjami obowiązanyymi w takim samym zakresie, jak adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni. Ponadto są instytucjami obowiązanyymi w związku z wykonywaniem czynności doradztwa podatkowego innych niż wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 14 *ustawy AML/CTF*.

Na liście doradców podatkowych, zgodnie z dokonanyim sprawdzeniem z dnia 19 marca 2023 r., było wpisanych 8 893 osób (wobec 8 849 osób w 2021 r.).²⁵

Biegli rewidenci wykonują swój zawód na podstawie przepisów *ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym* (Dz. U. z 2022 r., poz. 1302, z późn. zm.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 ww. ustawy w ramach swojej pracy biegły rewident wykonuje czynności rewizji finansowej oraz świadczy usługi atestacyjne inne niż czynności

²⁵ <https://krdp.pl/doradcy.php>, dostęp w dniu 19.03.2023 r.

rewizji finansowej, niezastrzeżone do wykonywania przez biegłych rewidentów, a także usługi pokrewne. Swoją działalność może wykonywać jako: osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą we własnym imieniu i na własny rachunek albo wspólnik firmy audytorskiej, albo osoba fizyczna pozostająca w stosunku pracy z firmą audytorską, albo osoba fizyczna (w tym osoba prowadząca działalność gospodarczą w innym niż wymienionym zakresie), która zawarła umowę cywilnoprawną z firmą audytorską.

Zgodnie z informacjami z rejestru biegłych rewidentów, prowadzone przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów – w oparciu o dokonane sprawdzenie z dnia 20 marca 2023 r. – było 5 024 biegłych rewidentów²⁶ (wobec 5 204 w 2021 r.) oraz 1 248 firm audytorskich²⁷ (wobec 1 353 w 2021 r.).

Podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych, gier w karty i gier na automatach

Funkcjonowanie rynku gier hazardowych reguluje *ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 227, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy. Zgodnie z nimi grami hazardowymi są gry losowe, zakłady wzajemne, gry w karty oraz gry na automatach.

Grami losowymi są gry (w tym urządzone przez sieć Internet), o wygrane pieniężne lub rzeczowe, których wynik w szczególności zależy od przypadku. Są to: gry liczbowe, loterie pieniężne, gra telebingo, gry cylindryczne, gry w kości, gra bingo pieniężna, gra bingo fantowe, loterie fantowe, loterie promocyjne, loterie audioteksowe.

Zakładami wzajemnymi są zakłady o wygrane pieniężne lub rzeczowe, polegające na odgadywaniu wyników sportowego współzawodnictwa ludzi lub zwierząt, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranej zależy od łącznej kwoty stawek wpłaconych przez uczestników – są to tzw. totalizatory. Ponadto, oprócz tzw. totalizatorów w przypadku zakładów wzajemnych rozróżniamy także bukmacherstwo, tj. odgadywanie zaistnienia różnych zdarzeń, w tym zdarzeń wirtualnych, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranych zależy od umówionego, między przyjmującym zakład a wpłacającym stawkę, stosunku wpłaty do wygranej.

Grami na automatach są gry na urządzeniach mechanicznych, elektromechanicznych lub elektronicznych, w tym komputerowych oraz gry odpowiadające zasadom gier na automatach urządzone przez sieć Internet o wygrane pieniężne lub rzeczowe, w których gra zawiera element losowości.

Grami w karty są gry black jack, poker i baccarat, jeżeli są rozgrywane o nagrody pieniężne lub rzeczowe.

Prowadzenie działalności w zakresie gier liczbowych, loterii pieniężnych, gry telebingo oraz gier na automatach poza kasynem gry, a także urządzenie gier hazardowych przez sieć Internet (z wyjątkiem zakładów wzajemnych i loterii promocyjnych), jest objęte monopolem państwa. Wykonywanie monopolu państwa należy do ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, który tworzy w tym celu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, jednoosobowe spółki Skarbu Państwa.

²⁶ Rejestr biegłych rewidentów | PIBR, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

²⁷ <https://strefa.pana.gov.pl/wyszukiwarka/>, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

Na podstawie ww. *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* urządzenie gier hazardowych wymaga – w zależności od rodzaju gry – koncesji lub zezwolenia ministra właściwego do spraw finansów publicznych albo uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora Izby Administracji Skarbowej (IAS).

Według stanu na 12 stycznia 2023 r. wydanych było 51 koncesji na prowadzenie kasyna gry, określających lokalizację każdego z kasyn²⁸. Według stanu na 1 marca 2023 r. było ogółem 23 legalnych działających podmiotów na rynku zakładów wzajemnych²⁹, które posiadały zezwolenia Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych. Zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych w punktach naziemnych posiadało 10 podmiotów, natomiast zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie i prowadzenie działalności w zakresie zakładów wzajemnych przez Internet posiadały 22 podmioty. Jednocześnie, odnotowano jeden podmiot, który posiadał możliwość urzędowania i prowadzenia działalności w zakresie innych gier hazardowych w sieci Internet. Te gry to gry na automatach, gry w karty, gry cylindryczne, gry w kości (strona www.totalcasino.pl) oraz gry liczbowe i loterie pieniężne (strona gry.lotto.pl).

Poniższa tabela obrazuje wysokość podatku od gier w latach 2021 – 2022.³⁰

Tabela nr 3 – Podatek od gier w podziale na poszczególne rodzaje gier w 2021 r. i w 2022 r. (w tys. zł)

Rodzaje gier	2021 r.	2022 r.
Monopol	1 449 122	1 893 852
<i>Gry liczbowe</i>	<i>822 035</i>	<i>900 753</i>
<i>Loterie pieniężne</i>	<i>282 638</i>	<i>337 780</i>
<i>Salony gier na automatach</i>	<i>45 324</i>	<i>118 407</i>
<i>Gry kasynowe (przez Internet)</i>	<i>349 125</i>	<i>536 913</i>
Kasyna gry	311 670	546 033
Zakłady wzajemne	1 275 171	1 475 638
Loterie audiotekstowe	13 129	21 765
Loterie fantowe	3	1
Razem	3 049 095	3 937 289

²⁸<https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/kasyna-gry/>, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

²⁹[Zakłady wzajemne i gry hazardowe przez Internet \(podatki.gov.pl\)](https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/zaklady-wzajemne/), dostęp w dniu 3.03.2023 r.

³⁰ <https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/sprawozdawczosc/>, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

Operatorzy pocztowi

Zgodnie z art. 3 pkt 12 *ustawy z 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 896, z późn. zm.), operatorem pocztowym jest przedsiębiorca uprawniony do wykonywania działalności pocztowej, na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Prawo pocztowe przewiduje także istnienie operatora wyznaczonego, tj. szczególnego rodzaju operatora pocztowego, który jest obowiązany do świadczenia usług pocztowych. Decyzją prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. operatorem wyznaczonym do pełnienia powszechnych usług pocztowych w Rzeczypospolitej Polskiej jest Poczta Polska S.A.

Według informacji zawartych w rejestrze operatorów pocztowych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zgodnie z dokonany sprawdzieniem z dnia 20 marca 2023 r. było 282 operatorów pocztowych³¹ (wobec 304 w 2021 r.).

Fundacje i stowarzyszenia

Fundacja jest to forma prawna organizacji pozarządowej, w której istotnym elementem jest kapitał przeznaczony na określony cel. Zgodnie z art. 1 *ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach* (t.j. Dz. U z 2023 r. poz. 166, z późn. zm.) „fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami”. Fundacje mogą realizować jednocześnie kilka celów.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 26.01.2023 r. było 16,8 tys. fundacji (dane wg stanu na 31.12.2021 r.).³²

Fundacje są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Stowarzyszenie jest podstawową formą organizacyjno-prawną, w której realizowane jest zagwarantowane konstytucyjnie jedno z najistotniejszych praw obywatelskich – prawo wolności swobodnego zrzeszania się i podejmowania wspólnych działań. Według art. 2 ust. 1 *ustawy z 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261, z późn. zm.) jest ono „dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych”.

Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności, a jego działalność opiera się na pracy społecznej swoich członków. Do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

³¹ https://bip.uke.gov.pl/rop/rejestr-operatorow-pocztowych_ dostęp w dniu 20.03.2023 r.

³² <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/podmioty-gospodarki-spoecznej-w-2021-r-wyniki-wstepne,23,1.html>, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 26.01.2023 r. było 83,9 tys. stowarzyszeń (dane wg stanu na 31.12.2021 r.).³³

Instytucjami obowiązany są jedynie stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Według informacji uzyskanych w trybie art. 14 ust. 4 *ustawy AML/CTF* od starostów, wojewodów i ministrów³⁴ zidentyfikowano łącznie (wg stanu na 31 grudnia 2022 r.)³⁵ 15 instytucji obowiązanych. Wśród nadzorowanych przez w/w organy instytucji obowiązanych 2 z nich stanowiły stowarzyszenia, 7 fundacje, natomiast w przypadku 6 organizacji właściwy organ nie określił formy prawnej nadzorowanego podmiotu. Na podstawie przesłanych informacji 91% starostów oceniło posiadane zasoby ludzkie i finansowe jako wystarczające do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, natomiast 9% posiadane zasoby ludzkie i finansowe oceniło jako niewystarczające. W zdecydowanej większości starostw zadaniami związanymi z realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu zajmował się jeden bądź dwóch pracowników, a koszty tych działań to przede wszystkim koszty wynagrodzenia pracownika oraz koszty wysyłki pocztowej i zużycia materiałów papierniczych. W zależności od ujęcia w regulaminie pracy zadań pracownika w konkretnym starostwie koszty te były oceniane na poziomie od kilkuset zł do prawie 14 000 zł w skali roku. W znaczącej większości starostw przeprowadzono w 2022 r. jedno lub dwa szkolenia z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Inne niefinansowe instytucje obowiązane

Dużą grupę instytucji obowiązanych działających poza rynkiem finansowym stanowią przedsiębiorcy prowadzący działalność nieregulowaną, głównie na podstawie przepisów *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców* (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 221, z późn. zm.), zwanej dalej *ustawą - Prawo przedsiębiorców*. Wśród nich znajdują się instytucje obowiązane wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 12, 15a, 16-18, 23-24, 24a *ustawy AML/CTF*.

Zgodnie z informacją zawartą na stronie Izby Administracji Skarbowej w Katowicach³⁶, wg stanu na 17.03.2023 r., w rejestrze działalności w zakresie walut wirtualnych było wpisanych 669 podmiotów.

³³<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/podmioty-gospodarki-spoecznej-w-2021-r-wyniki-wstepne,23,1.html> dostęp w dniu 20.03.2023 r.

³⁴ W ramach sprawowanego nadzoru lub kontroli kontrolę wykonywania przez instytucje obowiązane obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu sprawują na zasadach określonych w ustawie wojewodowie lub starostowie – w odniesieniu do stowarzyszeń, a ministrowie lub starostowie – w odniesieniu do fundacji.

³⁵ Informacje przekazane przez ministrów, starostów i wojewodów bazowały na posiadanej przez nich wiedzy. W części odpowiedzi – zwłaszcza starostów - wskazywano na ograniczone możliwości ustalania, które ze stowarzyszeń spełniają warunki wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 22 *ustawy AML/CTF* (tj. podczas kontroli przeprowadzanych zgodnie z innymi przepisami lub poprzez pobieranie oświadczeń od stowarzyszeń).

³⁶<https://www.slaskie.kas.gov.pl/izba-administracji-skarbowej-w-katowicach/zalatwianie-spraw/rejestr-dzialalnosci-w-zakresie-walut-wirtualnych>

Zgodnie z informacją ze strony <https://coinatmradar.com/bitcoin-atm-near-me/> obecnie w Polsce funkcjonuje co najmniej 229 bitomatów³⁷ (wobec 105 tych urządzeń w 2021 r.).

Liczba bitomatów w Polsce (ale także i na świecie stale rośnie). Co roku następuje podwojenie ilości bitcoinowych bankomatów. Dynamika wzrostu tych urządzeń wskazuje, że przybywa osób, które są zainteresowane szybką wymianą kryptowalut, np. na gotówkę (pomimo wysokich kwot prowizji od takich transakcji). W jednym bitomacie możemy także dokonywać kupna / sprzedaży poszczególnych rodzajów kryptowalut.

Rozróżnienie pomiędzy giełdami i kantorami kryptowalut bazuje na różnicy w modelach ich działalności.

Kantory kryptowalut świadczą swoje usługi zarówno w Internecie, jak i w stacjonarnych punktach usługowych. Umożliwiają one swoim klientom zakup lub sprzedaż określonej ilości jednostek zdecentralizowanych walut wirtualnych. Nie oferują one usług w zakresie przechowywania tych jednostek lub też kluczy prywatnych umożliwiających dostęp do nich.

Z kolei giełdy kryptowalut świadczą szerszy zakres usług. Transakcje kupna i sprzedaży jednostek kryptowalut mogą być zawierane z giełdą kryptowalut, jak również – na podstawie kojarzenia ofert kupna i sprzedaży jej klientów – pomiędzy różnymi ich użytkownikami. Ponadto, oferują one swoim klientom prowadzenie portfeli elektronicznych na ich rzecz.

W przypadku działalności gospodarczej w zakresie obrotu nieruchomościami może uczestniczyć pośrednik³⁸ – przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą z zakresu pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami polega na odpłatnym wykonywaniu czynności zmierzających do zawarcia przez inne osoby umów. Zakres czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami określa umowa pośrednictwa. Umowa wymaga formy pisemnej lub elektronicznej pod rygorem nieważności. Nie jest możliwe podanie faktycznej liczby pośredników w obrocie nieruchomościami, bowiem każdy przedsiębiorca może wykonywać czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami pod warunkiem posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem tych czynności.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2022 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 21 878 podmiotów (wobec 22 091 w 2021 r.) wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – 6831Z, tj. pośrednictwa w obrocie nieruchomościami³⁹.

³⁷ <https://coinatmradar.com/bitcoin-atm-near-me/>,

³⁸ Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 pkt 18 *ustawy AML/CTF* pośrednicy w obrocie nieruchomościami w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami są instytucją obowiązaną z wyłączeniem czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami zmierzających do zawarcia umowy najmu lub dzierżawy nieruchomości lub ich części, w której miesięczny czynsz został określony w wysokości mniejszej niż równowartość 10 000 euro.

³⁹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2022,7,10.html>, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – zgodnie z art. 76a ust. 1 *ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.) – jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów ww. *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, polegającą na świadczeniu usług w zakresie:

- prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
- okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
- wyceny aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego;
- sporządzania sprawozdań finansowych;
- gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ww. *ustawą*.

Działalność polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych może wykonywać każdy przedsiębiorca, pod warunkiem że czynności z zakresu prowadzenia ksiąg będą wykonywane przez osoby, które mają pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie były skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ww. *ustawy*. Dodatkowym warunkiem prowadzenia takiej działalności jest wymóg, aby przedsiębiorca nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania działalności zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 16 *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązany są przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, niebędący innymi instytucjami obowiązany, którzy świadczą usługi polegające na:

- tworzeniu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- pełnieniu funkcji członka zarządu lub umożliwianiu innej osobie pełnienia tej funkcji lub podobnej funkcji w osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- zapewnianiu siedziby, adresu prowadzenia działalności lub adresu korespondencyjnego oraz innych pokrewnych usług osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- działaniu lub umożliwianiu innej osobie działania jako powiernik trustu, który powstał w drodze czynności prawnej;
- działaniu lub umożliwianiu innej osobie działania jako osoba wykonująca prawa z akcji lub udziałów na rzecz podmiotu innego niż spółka notowana na rynku regulowanym podlegającym wymogom dotyczącym ujawniania informacji zgodnie z prawem UE lub podlegająca równoważnym standardom międzynarodowym.

Ponadto, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 15a *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązanyymi są także przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, których podstawową działalnością gospodarczą jest świadczenie usług polegających na sporządzaniu deklaracji, prowadzeniu ksiąg podatkowych, udzielaniu porad, opinii lub wyjaśnień z zakresu przepisów prawa podatkowego lub celnego, niebędący innymi instytucjami obowiązanyymi.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2022 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 23 785 podmiotów (wobec 21 256 podmiotów w 2021 r.) wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 8211Z, tj. związanej z administracyjną obsługą biura⁴⁰. Podklasa ta obejmuje „działalność związaną z codzienną administracyjną obsługą biura, taką jak: recepcja, planowanie finansowe, rachunkowość, księgowość, obsługa personelu i dostarczanie poczty, wykonywaną na zlecenie”.

Zgodnie z informacją zawartą na stronie Izby Administracji Skarbowej w Katowicach⁴¹, wg stanu na dzień 17.03.2023 r., w rejestrze działalności na rzecz spółek i trustów było wpisanych 1 850 podmiotów.

Jedną z czynności bankowych określonych w art. 5 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* są czynności polegające na udostępnieniu skrytki sejfowej, o ile czynności te są wykonywane przez banki. Jednak udostępnianie skrytek sejfowych może być również przedmiotem działalności gospodarczej w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*.

Relatywnie szeroką kategorią instytucji obowiązanych, obejmujących podmioty gospodarcze działające w różnych branżach, są przedsiębiorcy przyjmujący lub dokonujący płatności za towary w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane. Jakkolwiek art. 19 *ustawy - Prawo przedsiębiorców* wskazuje na obowiązek przedsiębiorców dokonywania i przyjmowania płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą za pośrednictwem ich rachunków płatniczych, w każdym przypadku gdy jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 15 000 zł lub równowartość tej kwoty, to jednak odnosi się on tylko do transakcji pomiędzy przedsiębiorcami.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 24a *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązanyymi są przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy – Prawo przedsiębiorców* prowadzący działalność polegającą na:

- obrocie lub pośrednictwie w obrocie dziełami sztuki, przedmiotami kolekcjonerskimi oraz antykami w rozumieniu art. 120 ust. 1 pkt 1-3 *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług* (Dz.U. z 2022 r. poz. 931, z późn. zm.), w tym gdy działalność taka jest prowadzona w galeriach sztuki lub domach aukcyjnych lub z wykorzystaniem *wolnego portu* rozumianego jako strefa lub pomieszczenie, w których

⁴⁰<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2022,7,10.html>, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

⁴¹<https://www.slaskie.kas.gov.pl/izba-administracji-skarbowej-w-katowicach/zalatwianie-spraw/rejestr-dzialalnosci-na-rzecz-spolkek-lub-trustow>, dostęp w dniu 20.03.2023r.

towary są traktowane jako nieznajdujące się na obszarze celnym państw członkowskich lub państw trzecich, w tym z wykorzystaniem wolnego obszaru celnego;

- przechowywaniu dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich oraz antyków w rozumieniu art. 120 ust. 1 pkt 1-3 *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług*, gdy działalność taka jest prowadzona z wykorzystaniem wolnego portu, o którym mowa powyżej

- w zakresie transakcji o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Wskazana nowa kategoria instytucji obowiązanych ma za zadanie zmniejszenie szarej strefy w przedmiotowym obszarze inwestycji alternatywnych, które rozwijają się w ostatnim okresie w dynamiczny sposób. Do grona instytucji obowiązanych, stosujących wobec swoich klientów środki bezpieczeństwa finansowego z *ustawy AML/CTF*, w tym aspekcie zaliczyć należy m.in. organizacje prowadzące handel dziełami sztuki lub występujące w charakterze pośredników w takim handlu (również gdy tego rodzaju handel jest prowadzony przez galerie sztuki i domy aukcyjne), jeżeli wartość transakcji lub szeregu powiązanych transakcji wynosi co najmniej 10 000 euro.

Do podobnych czynności zobligowani są także pośrednicy w handlu dziełami sztuki czy osoby przechowujące takie towary. Mowa tu przede wszystkim o marszandach, małych galeriach i przedsiębiorcach oferujących przechowywanie dzieł sztuki i przedmiotów kolekcjonerskich. Dotyczy to tzw. *wolnych portów*⁴² – specjalnej strefy, w której towary (w tym o znacznej wartości, jak dzieła sztuki) mogą być przechowywane przez nieograniczony czas, bez obowiązku zapłaty z tego tytułu podatków lub ceł. Jeżeli wartość takich transakcji lub kilku powiązanych transakcji wyniesie co najmniej 10 000 euro, to również wskazane podmioty traktowane są jak instytucje obowiązane.

Na podstawie posiadanych danych GUS zawartych w informacji nt. działalności galerii sztuki⁴³ wiadomo, że na koniec 2021 r.⁴⁴ w Polsce ww. działalność prowadziło 313 galerii sztuki (wobec 307 w roku 2020).

⁴² Wolne porty to rodzaj strefy wolnocłowej, gdzie towary, w tym towary o znacznej wartości takie jak dzieła sztuki mogą być przechowywane przez nielimitowany okres, bez obowiązku uiszczenia podatków lub ceł. Najbardziej znane wolne porty zlokalizowane są na terytorium Szwajcarii. Financial Action Task Force stwierdza w swoich publikacjach stwierdza, że wolne porty ze względu na niedostateczne przepisy bezpieczeństwa, słabe inspekcje i nadzór mogą być wykorzystywane do prania pieniędzy oraz finansowania działalności o charakterze terrorystycznym.

⁴³<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/dzialalnosc-galerii-sztuki-w-2021-roku,10,5.html>, dostęp w dniu 20.03.2023 r.

⁴⁴ Brak danych GUS za rok 2022

3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

3.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH

W 2022 r. w systemie informatycznym GIIF zarejestrowano 4505 zawiadomień opisowych o działalności i transakcjach podejrzanych, tzw. SAR-ów (ang. *Suspicious Activity Reports*), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a w niektórych przypadkach kilkuset transakcji (powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji/jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często częściami składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunków, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.). Im szersze spectrum informacji zawartych w SAR, tym większe możliwości szybkiej weryfikacji otrzymanych danych i ich powiązania z informacjami w innych źródłach i tym bardziej skrócony czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania. Zawiadomienia opisowe mogą zawierać w szczególności informacje na temat powziętego przez zgłaszający podmiot podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących transakcjom. Pochodzenie od różnych rodzajów podmiotów zgłaszających SAR do GIIF ilustruje tabela nr 4 (dane z roku 2022 pokazane na tle danych z lat poprzednich).

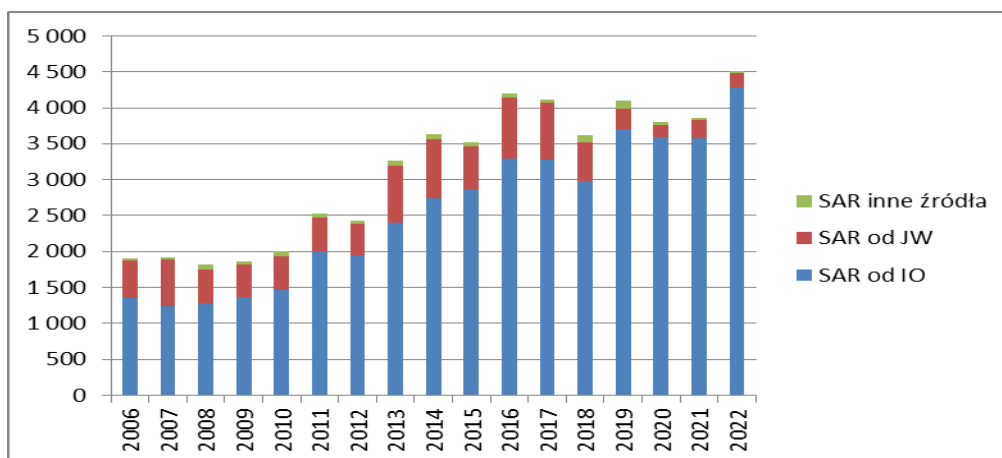
Tabela nr 4 – Liczba zawiadomień opisowych (SAR) otrzymanych w latach 2001-2022

Okres	Instytucje obowiązane	Jednostki współpracujące	Inne źródła	Łącznie
2001 r. (od VII)	102	115	14	231
2002 r.	358	237	19	614
2003 r.	739	211	15	965
2004 r.	860	521	16	1 397
2005 r.	1 011	500	15	1 526
2006 r.	1 351	530	17	1 898
2007 r.	1 244	648	28	1 920
2008 r.	1 287	460	68	1 815
2009 r.	1 362	464	36	1 862
2010 r.	1 462	476	59	1 997
2011 r.	2 004	461	62	2 527
2012 r.	1 954	436	37	2 427

2013 r.	2 399	789	77	3 265
2014 r.	2 739	823	75	3 637
2015 r.	2863	604	53	3520
2016 r.	3290	853	55	4198
2017 r.	3272	796	47	4115
2018 r.	2982	543	97	3622
2019 r.	3696	294	110	4100
2020 r.	3587	179	39	3805
2021 r.	3574	251	27	3852
2022 r.	4280	208	17	4505

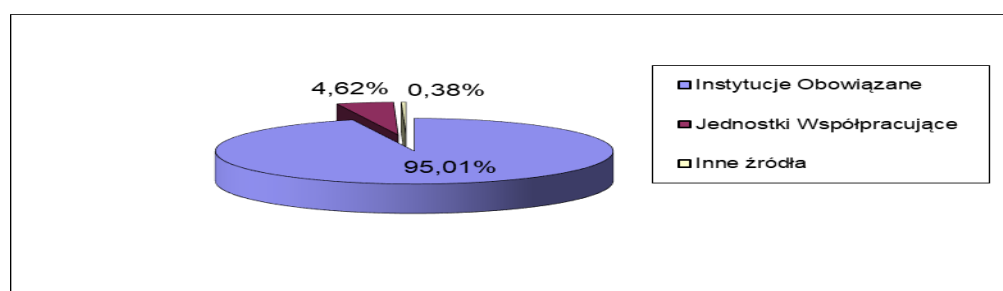
Liczba zawiadomień opisowych utrzymuje się na wysokim poziomie (powyżej 3500 SAR/rok) od dziewięciu lat (wykres 3). Rok 2022 był czwartym pełnym rokiem obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie raportowania SAR, a liczba SAR była rekordowa – powyżej 4500 zawiadomień opisowych, o 17% więcej niż w roku poprzednim.

Wykres nr 3 – Liczba zawiadomień opisowych (SAR) otrzymanych w latach 2006-2022

Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymanych z poszczególnych źródeł informacji zobrazowany jest na wykresie nr 4.

Wykres nr 4 - Źródła zawiadomień opisowych (SAR) w 2022 r.

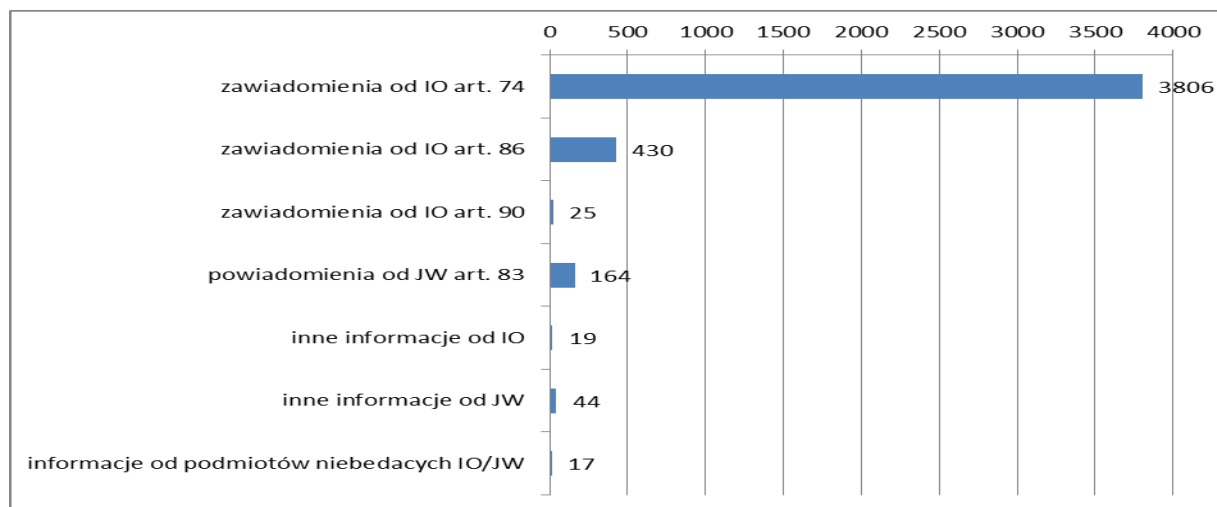
Na ogólną liczbę SAR rejestrowanych w roku 2022 składają się zawiadomienia i informacje różniące się ze względu na okoliczności towarzyszące zdarzeniom, których dotyczą, a także

przesłankami i trybem przekazania do GIIF. Obowiązująca *ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* wskazuje w artykułach:

- 74 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu),
- 83 (powiadomienie od jednostki współpracującej o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu),
- 86 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu),
- 90 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przeprowadzeniu transakcji, co do której instytucja obowiązana powzięła uzasadnione podejrzenie, że może mieć ona związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, w przypadku gdy przekazanie zawiadomienia było niemożliwe przed przeprowadzeniem transakcji),

różne przesłanki dla przesłania przez instytucję obowiązaną lub jednostkę współpracującą SAR do GIIF. Zestawienie liczbowe różnych typów SAR zarejestrowanych przez GIIF w roku 2022 przedstawia wykres 5.

Wykres nr 5 - Typy zawiadomień opisowych (SAR) w 2022 r.

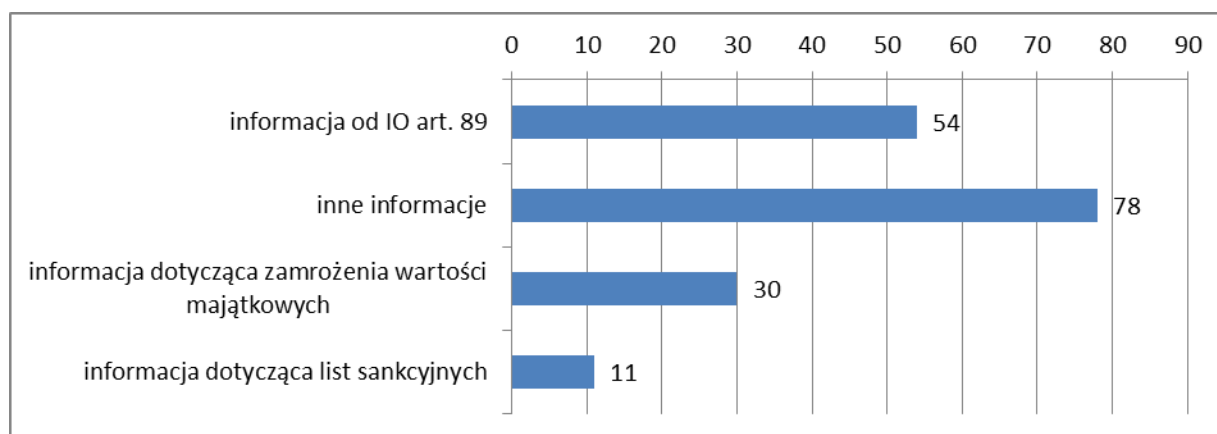
W 2022 r. zarejestrowano 208 zawiadomień opisowych (SAR) od jednostek współpracujących (JW), co stanowi spadek w stosunku do ubiegłego roku, w którym zarejestrowano ich 251.

Od instytucji obowiązanych GIIF zarejestrował w 2022 r. 4280 SAR i ta liczba stanowi o rekordowej liczbie zawiadomień opisowych przekazanych do GIIF w ubiegłym roku. Jak to już było wspomniane przy omawianiu tabeli nr 4 – rok 2022 był czwartym pełnym rokiem obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie raportowania, a zmiana w tym zakresie nastąpiła w drugiej połowie 2018 r. Zachowując wobec tego ostrożność przy porównywaniu danych rok do roku wzrost liczby SAR w latach 2019-2022 w stosunku do lat bezpośrednio poprzedzających można wiązać ze zniknięciem spośród kategorii informacji raportowanych do GIIF przez instytucje obowiązane w latach poprzednich tzw. informacji o pojedynczej transakcji podejrzonej - STR. W poprzednich latach GIIF otrzymywał po

kilkadziesiąt tysięcy tego typu informacji rocznie (w 2018 r. było to blisko 43 tys. informacji o pojedynczych transakcjach), przy czym zdecydowana większość z nich była powiązana z informacjami raportowanymi w ramach SAR. W obecnym stanie prawnym przypadki, które dotyczą pojedynczych transakcji i mogły być raportowane poprzednio jako STR niezwiązany z równoległe przesyłanym SAR'em – w latach 2019-2022 miały formę zawiadomień opisowych i prawdopodobnie odpowiadały, przynajmniej częściowo, za zwiększoną liczbę SAR-ów. Niezależnie od tego źródła wzrostu liczby SAR tendencja wzrostowa ich liczby może wynikać z coraz aktywniejszej analizy podejmowanej przez instytucje obowiązane, m.in. w związku z działaniami szkoleniowymi GIIF (patrz podrozdział 6.4).

Oprócz zawiadomień opisowych związanych z informacjami dotyczącymi okoliczności wskazujących na możliwy związek z praniem pieniędzy i/lub finansowaniem terroryzmu, GIIF otrzymuje również inne rodzaje zawiadomień opisowych, które zawierają informacje dotyczące innych przestępstw niż pranie pieniędzy i/lub finansowanie terroryzmu. Liczby tego typu informacji, które włączane są do prowadzonych postępowań analitycznych, zarejestrowanych w systemie teleinformatycznym GIIF w 2022 r. przedstawia wykres 6.

Wykres nr 6 - Typy zawiadomień opisowych dotyczących innych przestępstw niż ML/TF w 2022 r.

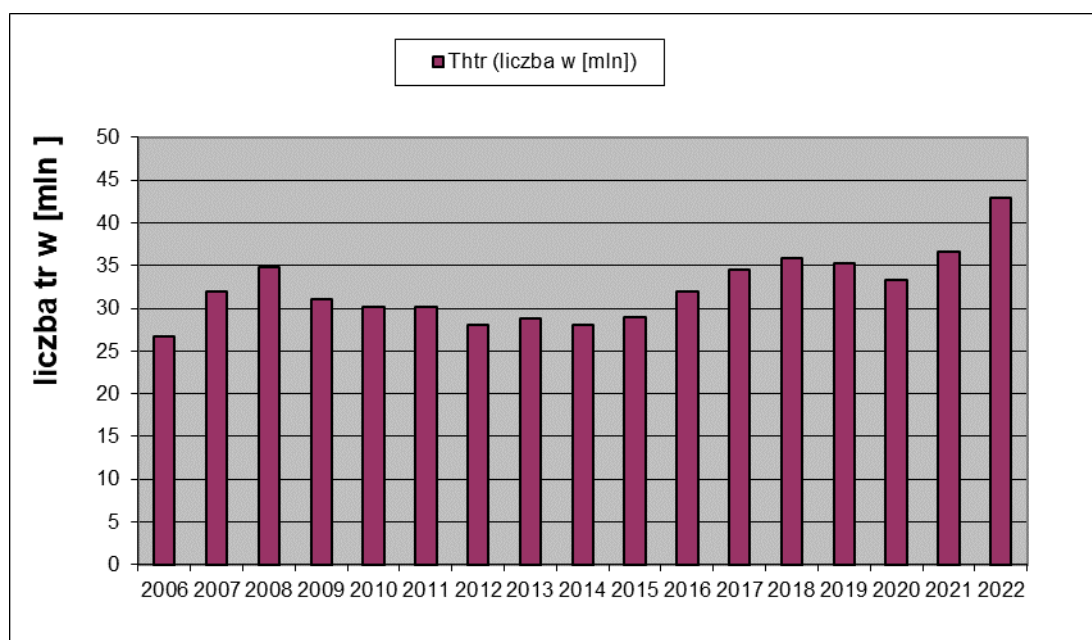

3.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH

W 2022 r. GIIF otrzymał informacje o 42,90 mln tzw. transakcji ponadprogowych (w trybie art. 72 obowiązującej ustawy), których równowartość przekracza ustawowy próg (i dodatkowo 12,1 tys. informacji korygujących). Są one gromadzone w systemie informatycznym GIIF i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów – zarówno na potrzeby postępowań analitycznych prowadzonych przez GIIF, jak i na potrzeby analiz prowadzonych w wyniku realizacji wniosków uprawnionych organów. Informacje o ww. transakcjach, raportowane trybie art. 72, w postaci źródłowej są również udostępnianie uprawnionym organom – stosownie do postanowień art. 105 ust. 2 ustawy AML/CTF.

Liczba informacji o transakcjach tego rodzaju przekazywanych rokrocznie do GIIF pozostawała przez ostatnie lata na zbliżonym poziomie (wykres nr 7), natomiast w 2022 r. ich liczba wzrosła o blisko 17%. Znacząco mniejsza była natomiast w 2022 r. liczba korekt przesłanych przez instytucje obowiązane.

Wykres nr 7 – Liczba informacji o transakcjach ponadprogowych otrzymanych przez GIIF.

Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo lub pojedynczo, w postaci plików, w sposób ciągły (w przeciwieństwie do obowiązujących do połowy 2018 r. terminów raportowania raz w miesiącu do 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w którym transakcje zostały zarejestrowane). Obecnie wszystkie dane są przekazywane elektronicznie, a oprócz dominującego do 2018 r. przekazu za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej GIIF szeroko wykorzystywany jest kanał komunikacji korzystający z uruchomionej usługi sieciowej systemu teleinformatycznego GIIF, umożliwiający automatyzację procesu po stronie instytucji obowiązanej.

W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest zarówno przesłanie przy jej pomocy pliku zawierającego informacje o wielu transakcjach wygenerowanego w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to rozwiązanie wykorzystywane było w przeszłości głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach, obecnie ta grupa instytucji korzysta głównie z nowego kanału zapewnianego przez usługi sieciowe systemu teleinformatycznego GIIF), jak i wypełnienie formularza (będącego odzwierciedleniem dokumentu elektronicznego stanowiącego wzór elektronicznej karty transakcji) bezpośrednio na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez mniejsze instytucje, przekazujące informacje o niewielu transakcjach miesięcznie).

Spośród wspomnianych 42,90 mln transakcji, o których informacje przekazano do baz GIIF w 2022 r., 4,44% stanowiły transakcje zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii wpłat lub wypłat gotówkowych. Wielkość ta jest porównywalna z wartością dla 2021 r. (4,31%) i mniejsza w porównaniu z latami 2017-2019 (w 2019 r. było to 6,08%, w 2018 r. 6,26%, w 2017 r. transakcje tego typu stanowiły 6,72%). Spadek był w poprzednich latach systematyczny, ale tegoroczny wartość jest na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego.

Jednocześnie 8,31% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przychodzące z zagranicy, porównywalnie z wartością dla roku poprzedniego, gdy tego typu informacje stanowiły 7,79% liczby wszystkich transakcji ponadprogowych.

Dokładniejsze informacje uzyskiwane w ramach raportów przekazywanych w trybie art.72 *ustawy AML/CTF* umożliwią lepszy wgląd w strukturę informacji i lepszą ich klasyfikację, co ma wpływ na możliwość lepszej oceny ryzyka związanego z poszczególnymi rodzajami transakcji, a także daje wgląd w niedostępne przed 2020 r. dla GIIF bezpośrednio istotne informacje o transakcjach szczególnie podatnych na ryzyka związane z praniem pieniędzy/finansowaniem terroryzmu. Takie znaczenie ma przykładowo kategoryzacja informacji o transferach środków. Dla danych raportowanych w nowy od 2020 r. sposób GIIF uzyskał wgląd w strukturę typów procesu inicjującego transfer środków. I tak, o ile 84,92% transferów wychodzących inicjowana jest w wyniku zlecenia „tradycyjnego” polecenia przelewu lub polecenia zapłaty, o tyle pozostałe 15,08% transferów powyżej progu jest wynikiem realizacji zlecenia krajowego lub zagranicznego przekazu pieniężnego (7,64%) albo wynikiem realizacji transferu inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego lub innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób (łącznie 7,44%).

Wspomniane 7,64% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia przekazu pieniężnego to w 2022 r. informacje o ponad 2 mln 617 tys. przekazów pieniężnych. Z kolei w tej samej próbie danych wspomniane 7,44% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego, innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób, to w 2022 r. informacje o ponad 2 mln 550 tys. transferów środków. Procentowy udział poszczególnych grup transferów związanych z przekazami pieniężnymi jest bardzo podobny jak w roku poprzednim, ale liczby bezwzględne są znacząco większe z powodu 17% wzrostu ogólnej liczby transakcji.

Podobna sytuacja ma miejsce dzięki kategoryzacji informacji o transferach środków przychodzących zza granicy. Dla raportowanych danych GIIF uzyskuje nie tylko informacje o ponad dwukrotnie większej niż było to przed 2020 r. liczbie tego typu transferów (które stanowią grupę bardziej niż inne podatną na ryzyka związane z ML/TF) ale też wgląd w strukturę sposobu, w jaki inicjowany jest transfer środków. Ustalono, że 76,32% transferów ponadprogowych przychodzących z zagranicy to efekt realizacji poleceń przelewu, 11,52% dociera do polskich instytucji obowiązyjących jako efekt realizacji przekazów pieniężnych, a 12,16% transferów przychodzących z zagranicy została sklasyfikowana przez przyjmujące je instytucje obowiązyjące jako wynikające z realizacji innego rodzaju zlecenia. W liczbach bezwzględnych to odpowiednio informacje o ponad 2 719 tys. przelewów z zagranicy, ponad 410 tys. przekazów z zagranicy i ponad 433 tys. innych rodzajów transferów środków z zagranicy. W liczbach bezwzględnych są to wartości znacząco wyższe niż w 2021 r. – z powodu 17% wzrostu ogólnej liczby transakcji. Co do proporcji, to zwraca uwagę fakt spadek o 4 punkty procentowe udziału poleceń przelewu na rzecz transferów przychodzących z zagranicy sklasyfikowana przez przyjmujące je instytucje obowiązyjące jako wynikające z realizacji „innego rodzaju zlecenia”.

Przedstawione liczby bezwzględne różnego rodzaju informacji z jednej strony pokazują skalę zagadnienia związanego ze sprawnym łączeniem gromadzonych informacji z innymi źródłami danych, a z drugiej pokazują możliwości różnicowania procedur dla informacji kwalifikowanych do różnych obszarów ryzyka. W 2019 r. dotyczyło to tylko części informacji o transakcjach ponadprogowych, dla informacji gromadzonych w latach kolejnych było to już

możliwe w przypadku informacji o wszystkich transakcjach wpływających do systemu teleinformatycznego GIIF.

Otrzymane informacje o transakcjach zostały udostępnione w systemie teleinformatycznym GIIF jako dane wejściowe dla dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka/objętych sankcjami. Automatycznie poszukiwane są powiązania informacji o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnych w systemie (na przykład z zapytaniami zewnętrznymi podmiotów – prokuratury, zagranicznych jednostek analityki finansowej itd.), które są następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów (jako odpowiedź na wniosek o informację lub z inicjatywy GIIF). Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie teleinformatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych *ad hoc* na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych wykorzystywane są zarówno do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów podejrzanych, jak i informacji o samych transakcjach, stanowiąc pomocne źródło danych w prowadzonych postępowaniach analitycznych. Informacje o transakcjach są dostępne do analiz zarówno w postaci prostej, gdzie zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek można uzyskać dostęp do zgromadzonych danych, jak i źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów czy rachunków powiązanych poprzez wystąpienia w łańcuchu transakcji). Tego typu analiza powiązań w zakresie rachunków dotyczy tylko rachunków, o których informacje zostały wyekstrahowane z informacji o transakcjach ponadprogowych – GIIF w 2022 r. nie miał bezpośredniego dostępu do innej bazy rachunków, która umożliwiałaby tego typu analizy.

4. ANALIZY

4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY

Uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym przepisami *ustawy AML/CTF* oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest podstawowym zadaniem GIIF. Wykonując to zadanie GIIF bada przebieg transakcji, co do których powziął uzasadnione podejrzenie, udostępnia uprawnionym podmiotom informacje o transakcjach oraz uzyskuje od podmiotów obowiązanych żądane informacje, a także współpracuje z zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu. Wszystkie wyżej wymienione działania są podejmowane w celu przeprowadzenia kompleksowej analizy zebranych informacji pod kątem popełnienia przez podejrzaną podmioty przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Powyższa analiza ma doprowadzić do powzięcia przez organ uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

4.1.1. Postępowania analityczne i ich efekty

W 2022 r. GIIF wszczął 2 166 postępowań analitycznych dotyczących podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W porównaniu z 2021 r. liczba wszczętych postępowań spadła o 11,5% (patrz: Wykres nr 8).

Wykres nr 8 – Liczba postępowań analitycznych wszczętych w latach 2018-2022

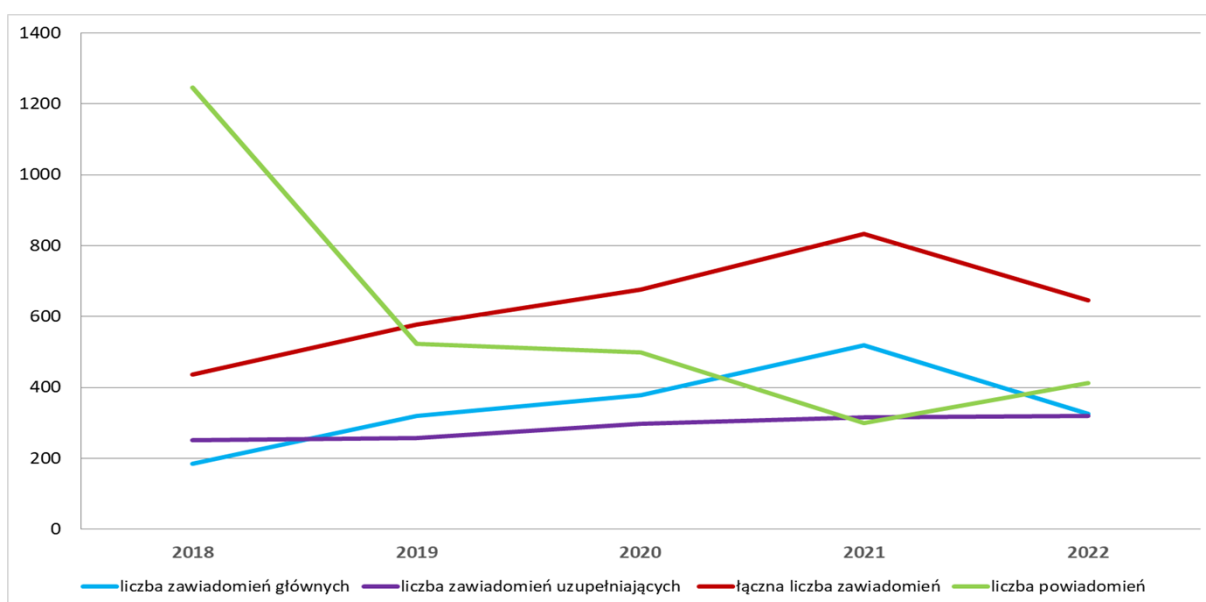
Źródło: dane wewnętrzne GIIF

W wyniku przeprowadzonych analiz w 2022 r. GIIF przekazał do prokuratur 326 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy (tzw. zawiadomień głównych). W porównaniu do 2021 r. odnotowano spadek liczby wysłanych zawiadomień do prokuratury o 37%, natomiast liczba ta była porównywalna z latami 2019 i 2020 (patrz: Wykres nr 9 i Tabela

nr 5). Kwota wartości majątkowych, których dotyczyły zawiadomienia główne przekazane do prokuratur w 2022 r. w przeliczeniu na PLN, wyniosła ponad 2,87 mld zł.

Po przekazaniu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy GIIF najczęściej uzyskuje i przetwarza dodatkowe informacje dotyczące wcześniejszych lub kolejnych transakcji realizowanych przez podmioty i osoby, których działalność była przedmiotem zawiadomienia głównego, wnioskuje o dane do zagranicznych jednostek analityki finansowej lub dodatkowe informacje o kontrahentach lub podmiotach powiązanych. Zgromadzone materiały oraz wyniki dodatkowych analiz są przekazywane do prokuratury w formie tzw. zawiadomień uzupełniających, których w 2022 r. GIIF sporządził 320. Łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa w zawiadomieniach uzupełniających, wyniosła około 0,5 mld zł.

Wykres nr 9 – Liczba zawiadomień do prokuratury oraz powiadomień przekazanych w latach 2018-2022 do uprawnionych organów i jednostek

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

Tabela nr 5 – Liczba zawiadomień do prokuratury oraz powiadomień przekazanych w latach 2018-2022 do uprawnionych organów i jednostek

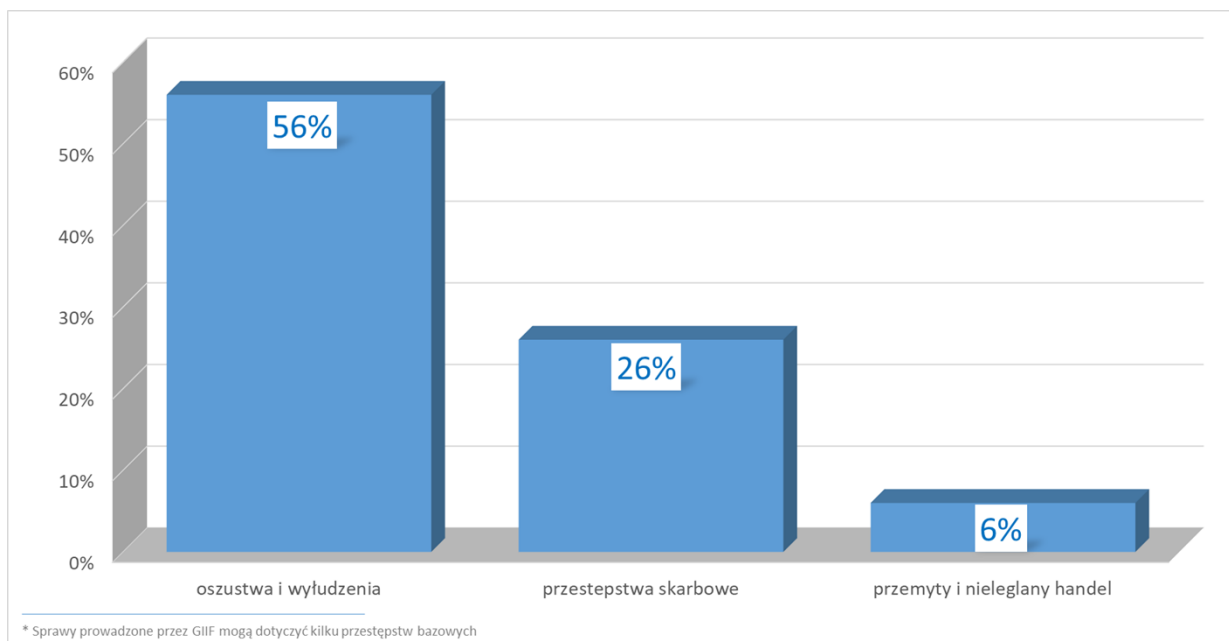
zawiadomienia i powiadomienia	2018	2019	2020	2021	2022
liczba zawiadomień głównych	184	320	378	519	326
liczba zawiadomień uzupełniających	252	258	297	315	320
łączna liczba zawiadomień	436	578	675	834	646
liczba powiadomień	1245	523	498	300	412

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

Aż 56% zawiadomień głównych stanowiły zawiadomienia dotyczące podejrzania prania pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z różnorodnymi oszustwami i wyłudzeniami, 26% – z przestępstwami skarbowymi, natomiast 6% zawiadomień dotyczyło przemytu i nielegalnego handlu (patrz: Wykres nr 10). Należy jednocześnie podkreślić, że zawiadomienia GIIF mogą dotyczyć kilku przestępstw bazowych. Do pierwszej z ww. grup GIIF zaliczył m.in. oszustwa:

- inwestycyjne, polegające na doprowadzaniu osób fizycznych, często obcokrajowców, do niekorzystnego rozporządzania mieniem poprzez oferowanie tym osobom fikcyjnych inwestycji głównie w kryptowaluty.
- związane z podszywaniem się pod inną osobę lub pod kontrahenta i przekonywanie głównie podmiotów gospodarczych do zlecenia płatności na rachunki oszustów.
- związane z wyłudzeniem danych dostępowych do produktów finansowych lub innych poufnych informacji umożliwiającą kradzież środków.

Wykres nr 10 – Udział procentowy najczęstszych przestępstw bazowych w zawiadomieniach GIIF z 2022 r. (wg. typologii przy sprawach)

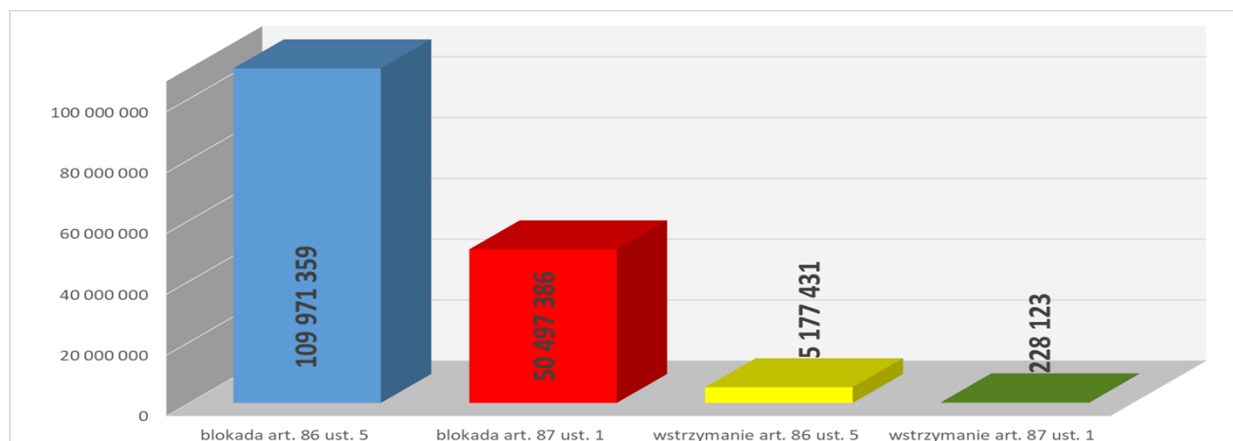

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

Po otrzymaniu od instytucji obowiązanych zawiadomień w trybie art. 86 *ustawy AML/CTF* GIIF dokonał blokad 392 rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości prawie 110 mln zł⁴⁵ oraz wstrzymał 37 transakcji na łączną kwotę ponad 5,17 mln zł (patrz: Wykres nr 11). Wartość tego typu blokad rachunków i wstrzymań transakcji wzrosła w porównaniu z rokiem 2021 o 30% mimo, że liczba zablokowanych rachunków spadła o ponad połowę (w 2021 r. zablokowane zostały 823 rachunki).

⁴⁵ Kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe, rzeczywista ich wartość może być wyższa z uwagi na specyfikę blokady rachunków - podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu mogą wpływać na rachunki, natomiast nie mogą być wypłacane lub przelewane na kolejne rachunki

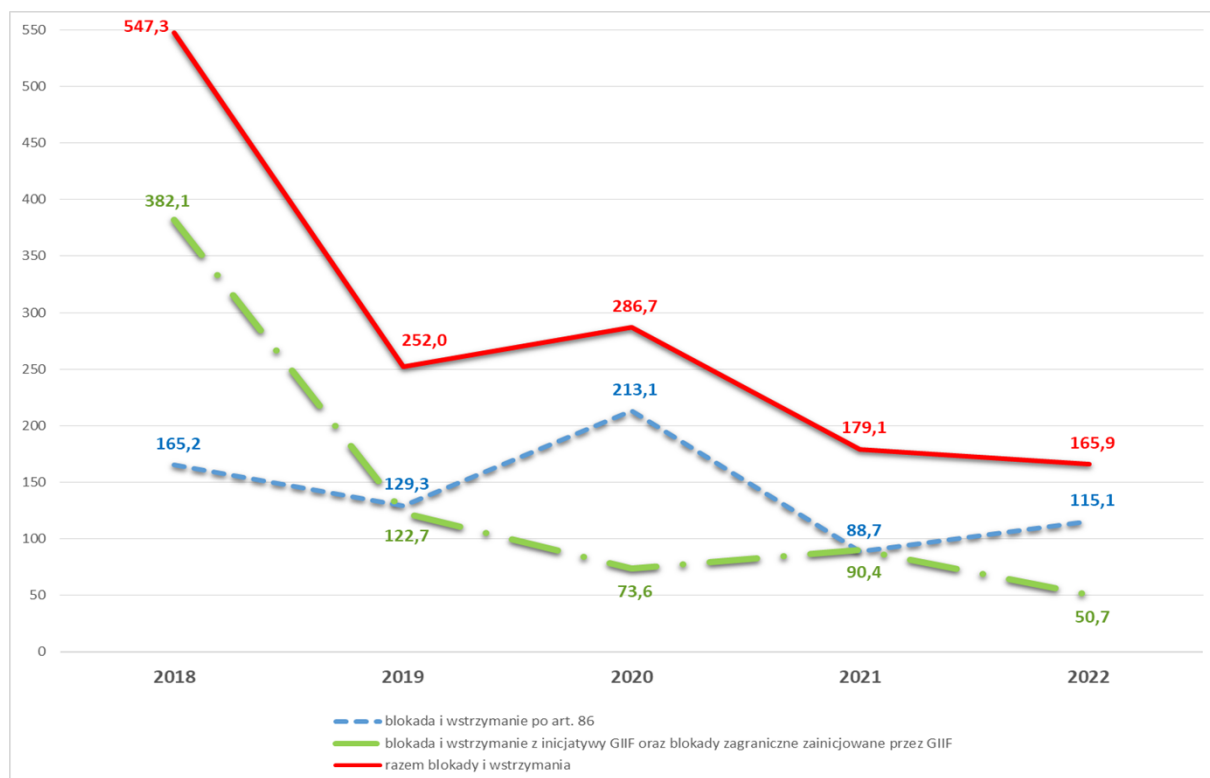
Wykres nr 11 – Łączna wartość blokad / wstrzymań w 2022 r. ze wskazaniem podstawy prawnej

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

W 2022 r. GIIF z własnej inicjatywy dokonał blokad 317 rachunków na łączną kwotę 44,2 mln zł. Blokad zrealizowanych przez zagraniczne jednostki analityki finansowej zainicjowane przez GIIF dotyczyły 6 rachunków o równowartości 6,3 mln zł. Z własnej inicjatywy w 2022 r. GIIF wstrzymał 6 transakcji o wartości 228 tys. zł. Natomiast łączna wartość blokad i wstrzymań dokonanych w 2022 r. wyniosła 165,9 mln zł⁴⁶ i nieznacznie spadła w porównaniu do roku poprzedniego, w którym wyniosła 179,1 mln zł.

Wykres nr 12 – Wartość blokad i wstrzymań transakcji w latach 2018-2022 (w mln zł)

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

⁴⁶ Wraz z wartością blokad zrealizowanych przez zagraniczne jednostki analityki finansowej, a zainicjowanych przez GIIF.

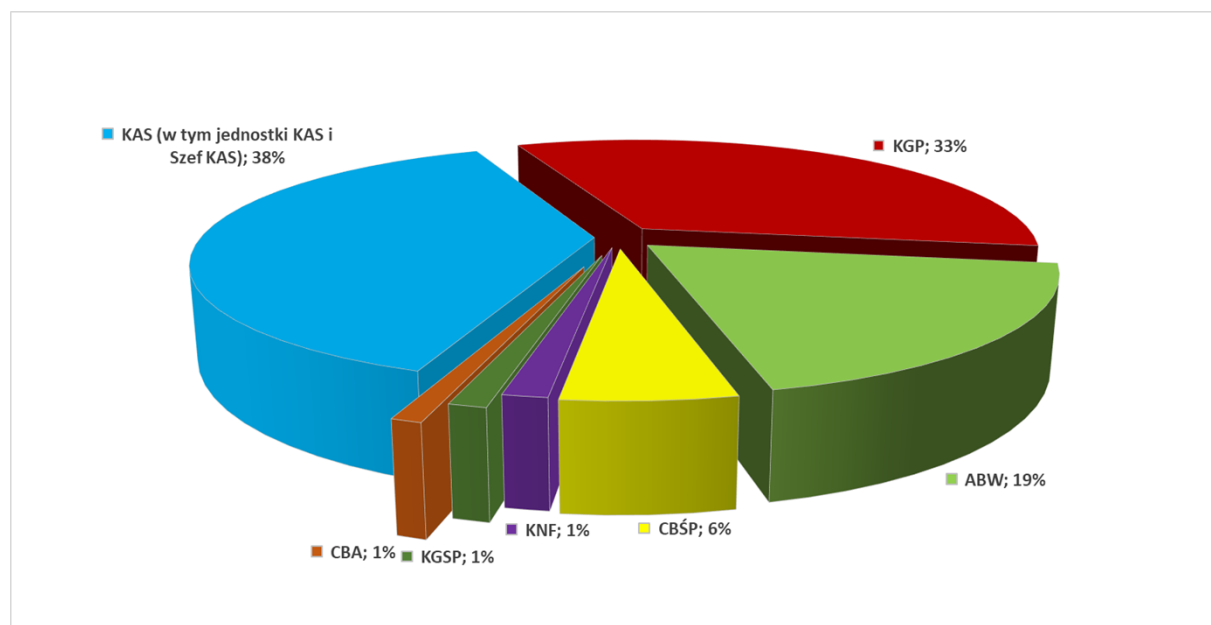
GIIF przekazał do uprawnionych organów 412 powiadomień, w tym (patrz: Tabela nr 6):

Tabela nr 6 – Liczba powiadomień przekazanych w 2022 r. do uprawnionych organów

Jednostki współpracujące	Liczba powiadomień
Komenda Główna Policji i Centralne Biuro Śledcze Policji	161
organy Krajowej Administracji Skarbowej (w tym Szef KAS)	158
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w tym Centrum Antyterrorystyczne)	78
Komisja Nadzoru Finansowego	6
Komenda Główna Straży Granicznej	5
Centralne Biuro Antykorupcyjne	4

W 2022 r. dominowały powiadomienia GIIF skierowane do organów Policji (39%) oraz do organów KAS (38%). GIIF informuje centralne organy policji o podejrzeniu popełnienia przestępstw innych niż pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu. Większość powiadomień kierowanych do organów KAS dotyczy podejrzenia popełnienia przestępstw skarbowych związanych z podatkiem od towarów i usług. Pozostała część powiadomień zawiera informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawniania dochodów czy przestępstw skarbowych w imporcie towarów. Ponadto GIIF na podstawie art. 113. ust. 2 *ustawy AML/CTF*, przekazał informacje jednostkom współpracującym (65 informacji) pozyskane uprzednio od zagranicznych jednostek analityki finansowej (FIU), za ich zgodą.

Wykres nr 13 – Udział procentowy przesłanych przez GIIF powiadomień w podziale na jednostki współpracujące

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

W 2022 roku najwięcej powiadomień z własnej inicjatywy GIIF skierował do organów Krajowej Administracji Skarbowej (patrz: Wykres nr 13). Podobnie jak w latach ubiegłych

znacząca większość powiadomień wskazywała na podejrzenie oszustw podatkowych, związanych z podatkiem od towarów i usług. Powiadomienia te obejmowały problemy związane z zaniżaniem lub nieujawnianiem obrotów wskutek fałszowania lub ukrywania faktur; wyłudzeniem naliczonego podatku VAT; oszustw typu „znikający podatnik”; oszustw karuzelowych, transakcji wewnątrzspółnotowych. Część powiadomień zawierała informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawnione dochody czy oszustwa w imporcie towarów.

Przekazane przez GIIF z własnej inicjatywy powiadomienia do organów Krajowej Administracji Skarbowej wielokrotnie stanowiły podstawę do wszczęcia przez te organy postępowań kontrolnych w zakresie prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu Państwa z tytułu podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Efekt postępowań kontrolnych wielokrotnie wskazywał, że kontrolowane podmioty nie prowadziły rzeczywistej, deklarowanej działalności gospodarczej, były podmiotami wystawiającymi „puste” faktury VAT, które u nabywców służyły do nieuprawnionego zmniejszenia podatku należnego od towarów i usług, co w konsekwencji wpływało na uszczuplenie należności Skarbu Państwa. Ponadto ww. postępowania kontrolne wykazywały, że kontrolowane podmioty nie dokonywały zapłaty do właściwego urzędu skarbowego kwot podatku VAT, które zostały wykazane w wystawionych fakturach sprzedaży. Ustalenia w postępowaniu kontrolnym i zebrany materiał dowodowy stanowił podstawę wszczęcia dochodzenia o przestępstwa skarbowe, przekształcane następnie w śledztwa, prowadzone pod nadzorem prokuratur. W wyniku koordynacji działań GIIF uczestniczył w takich śledztwach prokuratorskich dostarczając materiał dowodowy składający się z analiz przepływów finansowych i dokonywał blokad rachunków posiadając uzasadnione podejrzenie, że te wartości majątkowe pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Ponadto GIIF przekazał znaczącą liczbę powiadomień do Policji, w tym do CBŚP. Informacje zawarte w ww. powiadomieniach wykorzystywane były przez te jednostki współpracujące do podejmowania czynności ustawowych, których rezultatem były m.in. wszczęte postępowania przygotowawcze. Informacje przekazane przez GIIF wykorzystywane były również w postępowaniach już toczących się.

Następną dużą grupą powiadomień stanowiły informacje przekazane do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Powiadomienia zawierały dane o transakcjach, które mogły mieć związek z podejrzeniem czynu zabronionego, którego zbadania należy do kompetencji Agencji, w tym m.in.: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa oraz jego bezpieczeństwo, rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także dotyczących produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Przekazywane z własnej inicjatywy GIIF powiadomienia zawierające kompleksową analizę podejrzanych i nieuzasadnionych przepływów finansowych, po weryfikacji i dokonaniu ustawowych czynności przez organy ścigania stanowiły kompleksowy materiał dowodowy dający podstawę wszczęcia śledztwa lub był dołączany do już prowadzonego postępowania

karnego. Niejednokrotnie przesłane przez GIIF informacje stanowiły też podstawę do opracowywania przez prokuratorów pisemnych wniosków do GIIF o udostępnienie informacji zgromadzonych w trybie i zakresie przewidzianym przepisami ustawy na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przeprowadzone w związku z powiadomieniami GIIF postępowania przygotowawcze umożliwiły przedstawienie wielu osobom zarzutów popełnienia przestępstwa oraz odzyskanie środków majątkowych o wielomilionowej wartości. W wielu przypadkach koordynacja działań GIIF i uprawnionych organów ścigania doprowadziła do aresztowań członków grup przestępczych oraz blokady rachunków bankowych z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

4.1.2. Przykładowe kierunki analiz (wraz z tzw. sanitized cases)

Pranie pieniędzy pochodzących z wyludzeń

Sprawa dotyczy dwóch spółek z ograniczoną odpowiedzialnością należących do obywateli państwa sąsiadującego z Polską. Na rachunek spółki A wpłynęły przelewy od kilku podmiotów zagranicznych (przede wszystkim z kraju C i kraju D), tytułem zapłaty za faktury. Transakcje wzbudziły wątpliwości banku, który – w ramach stosowania środków bezpieczeństwa finansowego – zażądał wyjaśnień odnoszących się do charakteru tych transakcji. Jako uzasadnienie spółka przedstawiła kopie umów i faktur, które wzbudziły podejrzenie co do ich autentyczności. Z dokumentów wynikało, że dotyczyły one wynajmu sprzętu budowlanego, co było niezgodne z deklarowanym przedmiotem działalności spółki A. Rzekome transakcje nie miały także uzasadnienia ekonomicznego – np. firma z kraju D nie wynajmowałaby pojedynczych, prostych urządzeń w Polsce, aby użyć ich w kraju D, bo poniosłaby wysokie koszty transportu. Wątpliwości wzbudzał także fakt, że wszystkie dokumenty, w szczególności umowy podpisane z kontrahentami zagranicznymi, były wyłącznie w języku polskim i bez informacji o jednobrzmiącym egzemplarzu w języku angielskim. Z uwagi na uzasadnione podejrzenie, że środki, które wpłynęły na rachunek spółki, pochodziły z wyludzeń, GIIF zażądał blokady rachunku tej spółki oraz skierował zawiadomienie do prokuratury. Podejrzenia te zostały potwierdzone w krótkim okresie czasu bank otrzymał od banku zagranicznego komunikat SWIFT informujący, że płatność była wynikiem *fraud*'u. Na rachunek spółki B wpływały przelewy od licznej grupy osób pochodzących prawdopodobnie z kraju E i kraju F, tytułem zapłaty za dostęp do platformy internetowej, której nazwa była bardzo zbliżona do strony innego projektu Y, dotyczącego wsparcia w rozpoczęciu innowacyjnych rodzajów działalności gospodarczej. Strona internetowa spółki B była także graficznie podobna do strony tego projektu, jednak oferta dotyczyła m.in. pomocy w uzyskaniu polskiej wizy, karty stałego pobytu czy też licencji taksówkarskiej. Powyższe, uzasadniało podejrzenie, że podobieństwa były celowe i miały wprowadzać w błąd, że ta oferta była również częścią projektu Y, którego uczestnikami były renomowane podmioty, m.in. wyższe uczelnie. Celem było wyludzenie wysokich opłat za zwykłe czynności urzędowe. Z uwagi na powyższe GIIF zażądał także blokady rachunku spółki B.

Pranie pieniędzy pochodzących z obrotu kryptowalutami

We wrześniu 2022 r. do GIIF wpłynęło zawiadomienie w trybie art. 86 ust.1 *ustawy AML/CTF*, z firmy zajmującej się obrotem kryptowalutami, z prośbą o wstrzymanie transakcji zakupu waluty wirtualnej BTC/Bitcoin zleconego przez X (osoba fizyczna), ze względu na

wykorzystanie do zakupu karty należącej do innej osoby. W toku prowadzonego postępowania ustalono co następuje: X dokonała rejestracji w serwisie firmy i od dnia rejestracji nabywała waluty wirtualne za pośrednictwem serwisu internetowego posługując się wieloma różnymi kartami rozliczeniowymi, wydanymi przez różne banki krajowe i zagraniczne na rzecz różnych osób fizycznych. Kilka z podejmowanych prób zakończyło się sukcesem. Kolejna próba nabycia waluty wirtualnej przez ww. osobę i posługiwanie się w systemie internetowym kartą płatniczą wydana na rzecz innej osoby skłoniła instytucję obowiązana do zawiadomienia GIIF w trybie art. 86 *ustawy AML/CTF*.

Ze względu na odrzucenie przez system karty płatniczej serwis internetowy zatrzymał środki i poprosił klientkę o dostarczenie dokumentów potwierdzających źródło pochodzenia przekazywanych środków. Klientka odmówiła przedłożenia wymaganych dokumentów i zażądała zwrotu środków. GIIF ustalił, że ww. karta płatnicza została wydana przez jeden z banków na rzecz Y (osoba fizyczna), a nie jak deklarowała X podczas transakcji – na rzecz Z (osoba fizyczna). Karta kredytowa o wskazanym wyżej numerze, wydana do rachunku otwartego przez ww. bank na rzecz Y, jakiś czas wcześniej została zastrzeżona i zamknięta przez bank, po rozmowie klienta z doradcą inwestycyjnym, w związku z podejrzeniem fraudu. Tego samego dnia zamknięte zostały inne rachunki oraz zastrzeżone inne karty prowadzone bądź wydane na rzecz Y przez bank. Z przekazanych informacji wynika, że Y padł ofiarą fałszywej oferty inwestycyjnej złożonej telefonicznie przez nieustaloną osobę i w związku z zainstalowaniem na telefonie oprogramowania umożliwiającego zdalny dostęp do konta osobom trzecim, stracił środki finansowe w nieustalonej wysokości. Z przeprowadzonej analizy, zgromadzonej dokumentacji oraz posiadanych informacji wynikało, że X posługując się różnymi kartami płatniczymi, wystawionymi przez różne banki na rzecz różnych osób, prawdopodobnie uczestniczyła w przestępczym procederze polegającym na praniu pieniędzy pochodzących z oszustw lub wyłudzeń środków finansowych popełnianych na szkodę osób fizycznych, w tym wyłudzonych od Y, klienta banku. Pozyskiwane w wyniku przestępstwa środki finansowe służyły do nabywania walut wirtualnych, za pośrednictwem serwisu internetowego co miało na celu wydłużenie ścieżki transakcji, udaremnienie lub znaczne utrudnienie stwierdzenia przestępczego pochodzenia tych środków oraz zamaskowanie przestępczego procederu.

Pranie pieniędzy poprzez tzw. „słupa” - zarejestrowanie fałszywego konta w serwisie internetowym podmiotu zajmującego się działalnością bukmacherską.

Analiza informacji zgromadzonych w sprawie wskazywała, iż osoba fizyczna mogła pełnić rolę tzw. „słupa” i mogła udostępnić swoje dane osobowe oraz swój wizerunek nieznaney z imienia i nazwiska osobie, która następnie posłużyła się nimi do zarejestrowania konta gracza w serwisie internetowym spółki zajmującej się działalnością bukmacherską. Na ww. konto w serwisie internetowym, w jednym dniu dokonano 13 wpłat kartą płatniczą *Revolut* (wpłaty dokonane były w przedziale czasowym od godz. 22:07 do godz. 23:49 - 12 wpłat w kwocie 3.000 PLN oraz jedna wpłata kwoty 500,00 PLN) na łączną kwotę 36.500,00 PLN. Środki w kwocie 20.000,00 PLN miały następnie zostać wypłacone (zgodnie ze zleceniem wypłaty). Powyższy schemat mógł wskazywać, iż konto gracza w serwisie internetowym bukmachera miało służyć jedynie w pośredniczeniu środków pochodzących najprawdopodobniej z przestępstwa. Jak wynikało z treści zawiadomienia złożonego przez bukmachera do GIIF, źródłem środków na koncie gracza miały być oszczędności przez niego posiadane. Po dokonanej analizie danych podatkowych przez GIIF ustalono, że ww. osoba w latach 2000-

2022 nie wykazywała żadnych dochodów. Dodatkowe wątpliwości zawiadamiającej instytucji obowiązanej oraz GIIF wzbudziły zebrane dokumenty przedłożone przez klienta w formie skanów i plików w formacie PDF, na których widać było ingerencję w zmianę danych na ww. dokumentach. Analiza rachunków bankowych prowadzonych przez jeden z banków na rzecz ww. osoby wykazała, iż rachunki te były zasilane przez osoby fizyczne tytułami wskazującymi na obrót kryptowalutami. Środki były wypłacane w gotówce poprzez *system Blik* natychmiast po ich zaksięgowaniu, bądź transferowane pomiędzy własnymi rachunkami bankowymi i następnie wypłacane w gotówce. Jednocześnie, ten sam bank wskazał, że monitoruje inne rachunki w nim założone, na których przeprowadzane są analogiczne transakcje sugerujące fałszywe inwestycje w kryptowaluty. Ponadto, analiza informacji zgromadzonych w sprawie wskazała, iż rachunki bankowe różnych osób fizycznych (tzw. „słupów”), w tym osoby fizycznej objętej zawiadomieniem bukmachera, były zasilane środkami pieniężnymi pochodzącymi od wielu osób fizycznych, tytułami wskazującymi na płatności za złożone zamówienie na fałszywych stronach internetowych. Jak wynika z analizy, na branżowych stronach internetowych zakładano profile rzeczywiście istniejących podmiotów gospodarczych, bądź też istniejących w przeszłości, na których to profilach oprócz prawdziwych danych podmiotów (typu NIP, REGON, adres) były wskazywane fałszywe adresy stron internetowych. Środki pieniężne, po złożeniu zamówienia i dokonaniu płatności na ww. fałszywych stronach internetowych, trafiały na rachunki bankowe osób fizycznych. Następnie były wypłacane w gotówce bądź przekazywane na profile założone w serwisie kantorowym i przekazywane na rachunki bankowe prowadzone głównie w dwóch państwach UE.

Pranie pieniędzy poprzez wyludzenie danych w bankowości internetowej

Sprawa została założona przez GIIF na podstawie zawiadomienia przekazanego w trybie art. 86 *ustawy AML/CTF* przez firmę prowadzącą konta graczy w internetowym serwisie zakładów wzajemnych. Zaraz po założeniu konta przez obywatel kraju A (osoba 19-letnia) miały miejsce jego zasilenia w postaci licznych wpłat z karty płatniczej (wielokrotnie w ciągu jednego dnia) w kwotach od 700 PLN do ponad 8 tys. PLN. Przelew weryfikacyjny z rachunku podanego do realizacji wypłat z konta gracza, dokonany był z rachunku bankowego prowadzonego na rzecz obywatela kraju B. Konto gracza zasilane było wyłącznie z wykorzystaniem kart płatniczych (cztery różne karty) – nie odnotowano przelewów bankowych. Klient instytucji obowiązanej nie zaczynał zawierania zakładów od razu po pierwszej wpłacie, ale kumulował środki na koncie gracza. Deklarowanym źródłem pochodzenia wartości majątkowych miało być wynagrodzenie za pracę. Instytucja obowiązana wyłączyła swojemu klientowi możliwość używania konta do gry i zwróciła się do niego z żądaniem przedstawienia dokumentów potwierdzających legalność wykorzystywanych do gry środków. W trakcie analizy transakcji klienta przeprowadzonej przez instytucję obowiązaną wpłynęło do niej pismo z komisariatu policji dotyczące prowadzonych czynności sprawdzających w sprawie doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wyludzenie danych do bankowości internetowej. Policja ustaliła, że doszło do przelewów środków przy użyciu karty płatniczej na konto gracza prowadzone przez instytucję obowiązaną. W piśmie wskazano dwie wpłaty i poproszono o udzielenie informacji o właścicielu konta gracza oraz zabezpieczenie środków przed wypłatą. Instytucja obowiązana nie znalazła wśród zrealizowanych wpłat wskazanych transakcji, które odpowiadałyby wymienionym przez Policję transakcjom pod względem kwoty oraz czasu wykonania. Jednak poprzez wgląd w panel płatności instytucji płatniczej

obsługującej instytucję obowiązana ustalono, iż klient tej instytucji próbował dokonać dokładnie takich wpłat w podanych godzinach lecz nie doszły one do skutku, co zdaniem instytucji obowiązanej potwierdzało, że ich klient jest osobą wskazaną w piśmie Policji. Po otrzymaniu zawiadomienia GIIF podjął wspólne działania wraz z Policją oraz podjął czynności w celu ustalenia właścicieli kart z których dokonywane były wpłaty na konto gracza. Zweryfikowany został również obywatel (z kraju B) z którego rachunku bankowego zrealizowany został przelew weryfikacyjny. Z informacji otrzymanych z Policji wynikało, iż schemat oszustwa polegał na wysłaniu przez przestępców linka, w którym podszywali się pod jeden ze znanych portali sprzedażowych. Wysłany link przynosił ofiarę oszustwa do zewnętrznej strony internetowej z wyborem banków, a następnie do strony logowania. Zgodnie z instrukcją zawartą w wiadomości z portalu aukcyjnego w ten sposób ofiara miała odebrać środki za wystawiony na portalu przedmiot. Po serii autoryzacji ofiara została poproszona o podanie danych swojej karty wraz z kodem CVC. Analiza informacji o posiadaczach kart z których zostało zasilone konto gracza wykazała, że w przypadku jednej z ofiar przestępcy po uzyskaniu dostępu do jej rachunku bankowego zaciągnęli w imieniu ofiary kredyt o wartości ponad 30 tys. PLN, który został wypłacony przez bank na rachunek ofiary, z którego następnie część środków została wytransferowana na zakup kryptowalut, a większość pozostałej kwoty została przelana do instytucji obowiązanej, która wysłała zgłoszenie do GIIF. Osoba poszkodowana zgłosiła oszustwo na Policję. Pozostałe dwie karty należały do kolejnych poszkodowanych które zdążyły już złożyć reklamacje dotyczące nieautoryzowanych transakcji w swoich bankach, a czwarta karta należała do wspomnianego wcześniej obywatela z kraju B. Zgromadzone informacje pozwoliły GIIF na wstrzymanie transakcji na koncie gracza i skierowanie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury. Zabezpieczone następnie przez prokuraturę środki zostały w krótkim czasie oddane pokrzywdzonym.

Pranie pieniędzy pochodzących z piramidy finansowej/wyludzeń

Środki pieniężne pochodzące z wpłat inwestorów, dokonywane na rachunki bankowe w rajach podatkowych w ramach tzw. piramidy finansowej, po przelaniu na polskie rachunki bankowe, prowadzone na rzecz spółki należącej do jednego z organizatorów ww. piramidy, zostały przeznaczone na rozpoczęcie przez niego działalności deweloperskiej w Polsce. Operacje finansowe na rachunkach ww. spółki miały cechy typowe dla branży deweloperskiej – ponoszone były koszty zakupu gruntów, wynagrodzeń projektantów i wykonawców, a w konsekwencji uzyskiwane były przychody od klientów nabywających wzniesione budynki mieszkalne). Po upływie ok. 5 lat od rozpoczęcia tej działalności, część nabytych uprzednio przez spółkę nieruchomości została sprzedana, a pozyskane środki przelane, pod pozorem prawdopodobnie fikcyjnej pożyczki, najpierw na polski rachunek bankowy prowadzony na rzecz spółki zarejestrowanej w kraju A, a następnie na rachunek bankowy w jednym z krajów afrykańskich, prowadzony na rzecz innej, zarejestrowanej tamże spółki. Zarówno spółka z kraju A, jak i spółka afrykańska powiązane były z obywatelem Polski, poszukiwanym międzynarodowym listem gończym do odbycia kary pozbawienia wolności za oszustwa popełnione w Polsce. Nie można wykluczyć, że środki przekazane do Afryki, a pierwotnie pochodzące ze wskazanej na wstępie piramidy finansowej, zgodnie z posiadanymi informacjami, zostały ponownie ulokowane w nieruchomości na jednej z wysp wybrzeża afrykańskiego.

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzenia na pomoc dla Ukrainy

W ramach analizy sprawy prowadzonej przez GIIF ustalono, że spółka H, która w połowie 2022 r. została odkupiona od osoby fizycznej, odnotowanej w wielu sprawach GIIF została zasilona środkami pieniężnymi w łącznej kwocie 1,5 mln PLN, tytułem „pożyczka”, zleconymi przez inną spółkę W, która była wcześniej zasilana przez fundację M. Analiza sprawy przeprowadzona przez GIIF wykazała, że spółka W była również zasilana przez inną fundację N. Obie fundacje otrzymywały środki od pozarządowej organizacji non profit zajmującej się dostarczaniem posiłków osobom poszkodowanym w wyniku wojen i klęsk (w tym przypadku prawdopodobnie środki były przeznaczone na pomoc dla uchodźców z Ukrainy – finansowanie posiłków). Należy wskazać, że jedna z fundacji posiadała stronę internetową, na której widniały informacje nt. pomocy dla Ukrainy, jednak z chwilą blokady rachunku przez GIIF spółce H, ta kilka dni później usunęła swoją stronę www. z sieci Internet. Część z otrzymanych środków została przetransferowana przez spółkę H na rzecz komornika sądowego oraz na rzecz domu aukcyjnego. Analiza sprawy wykazała, że znaczna część środków finansowych (które miały być przeznaczone na pomoc uchodźcom) zostały wyprowadzone do powiązanych osobowo i kapitałowo spółek i podmiotów gospodarczych, tytułem płatności za FV, pożyczek oraz dopłat udziałowców. GIIF z własnej inicjatywy zablokował rachunek spółki i przekazał zawiadomienie do właściwej prokuratury.

Pranie pieniędzy pochodzących z wymuszenia

Sprawa została zainicjowana na podstawie zawiadomienia instytucji obowiązanej dotyczącego podejrzanych transakcji realizowanych na rachunkach bankowych na rzecz osób fizycznych (dwóch kobiet posiadających obywatelstwo polskie oraz obcokrajowca). Z analizy transakcji wynikało, że rachunek mężczyzny zasilany był w większości przelewami z zagranicy, których nadawcami były osoby trzecie. Większość zgromadzonych środków została przeznaczona na płatności w kasynach zlokalizowanych poza granicą RP. Rachunki pierwszej z kobiet (A) zasilane były między innymi przelewami z zagranicy. Część środków została przelana na rachunek ww. mężczyzny oraz drugiej z kobiet (B). Ponadto, na rachunku A odnotowano liczne transakcje z podmiotem z branży bukmacherskiej. Z informacji pozyskanych z otwartych źródeł wynikało, że mężczyzna może być członkiem zorganizowanej grupy przestępczej działającej za granicą, a środki przelewane z zagranicy mogą pochodzić z wymuszeń. Informacje o udziale mężczyzny w zorganizowanej grupie przestępczej zostały potwierdzone przez zagraniczną jednostkę analityki finansowej. Na podstawie tych informacji, GIIF skierował zawiadomienie do prokuratury w związku z podejrzeniem prania pieniędzy pochodzących z wymuszeń.

Pranie pieniędzy pochodzących z oszustw podatkowych

1. Sprawa została zainicjowana na podstawie zawiadomienia instytucji obowiązanej, której wątpliwości wzbudziły wysokie wpływy finansowe dokonywane w krótkim okresie czasu (ponad 6 mln PLN przez 4 miesiące) na rachunkach trzech podmiotów – spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – które powstały na początku 2022 roku i były reprezentowane przez jedną osobę (osoba X). Ww. zasilenia stanowiły głównie przelewy od innych podmiotów gospodarczych, których reprezentantem była również osoba X lub podmiotów powiązanych z osobą trzecią (osoba Y). Zebrane środki były następnie transferowane na rzecz podmiotu zajmującego się wydawaniem kart przedpłaconych (standardowo są one opłacane przez

pracodawców, którzy następnie prezentują je – najczęściej jako formę świadczenia z zakładu pracy lub premię – swoim pracownikom). Ww. karty mogą zostać wykorzystane do konkretnych celów (np. opłat za posiłki) lub jak normalne karty płatnicze (również z możliwością wypłaty gotówki) – pracodawca ustala w jaki sposób mogą być wydatkowane środki, tj. jaki produkt kupuje. Prezes zarządu ww. spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, przy nawiązywaniu relacji z bankiem, zadeklarował, że zatrudnia w nich ok. 40 pracowników. Analiza porównawcza zadeklarowanej liczby pracowników oraz środków przeznaczonych na podmiot wydający karty przedpłacone wykazała, że każdy z pracowników otrzymałby „bonus” o wartości ok. 160.000 PLN. Analiza GIIF w przedmiotowej sprawie wykazała również liczne nieprawidłowości w sferze podatkowej (brak plików JPK_VAT za pewien okres działalności, podobna sytuacja w przypadku deklaracji VAT-7 (wysokie prawdopodobieństwo wykazywania fikcyjnych zakupów).

Dalsza analiza sprawy wykazała również, że prezes zarządu ww. podmiotów gospodarczych jest powiązany z kilkunastoma innymi spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, a osoba Y posiada przeszłość kryminalną związaną z przestępczością ekonomiczną oraz była przedmiotem innego zawiadomienia GIIF w związku z przeprowadzaniem transakcji finansowych o podobnym charakterze jak w przedmiotowej sprawie (tj. beneficjentem środków był ten sam wydawca kart przedpłaconych). W związku z powyższym, GIIF dokonał blokady środków na rachunkach zgłoszonych przez instytucję obowiązaną spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i skierował zawiadomienie do prokuratury w związku z podejrzeniem prania pieniędzy będących korzyściami z oszustw podatkowych.

2. Sprawa analityczna została założona na podstawie zawiadomień z jednego banku, prowadzącego rachunki na rzecz 5 podmiotów z kraju A, których reprezentantami były osoby pochodzące z kraju A. Polskie rachunki tych podmiotów zasilane były przez grupę kilkunastu polskich firm (tytułem zapłaty za faktury wystawione przez firmy z kraju A), zarejestrowanych w kilku wirtualnych biurach w jednym z polskich miast przy wschodniej granicy, z minimalnym kapitałem zakładowym, za którymi stały osoby pochodzące z kraju A. Ponadto, wśród zasilających było kilka podmiotów z kraju B, z których jeden posiadał rachunek w polskim banku, a pozostałe przelewały środki bezpośrednio ze swoich rachunków w bankach z kraju B. W trakcie analizy ustalono, że polskie podmioty wykazywały wysoką wartość sprzedaży towarów i usług poza terytorium kraju, jednocześnie z drugiej strony wykazywały minimalne (rzędu kilku-kilkunastu tysięcy PLN) nabycia krajowe oraz nie wykazywały żadnego importu z zagranicy ani WNT (z kraju B). GIIF wysłał informacje do jednostek analityki finansowej krajów A i B w związku z podejrzeniem wyłudzenia podatku VAT przez firmy A i B oraz równoległe powiadomienie w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* do właściwego miejscowo Urzędu Celno-Skarbowego o podejrzeniu popełnienia przestępstwa skarbowego przez polskie podmioty. Miesiąc później GIIF otrzymał informację zwrotną, że materiały GIIF zostały przez Naczelnika UCS przekazane do właściwej miejscowo Prokuratury, która na ich podstawie wszczęła śledztwo o czyn z art. 299 § 1 i 5 w zw. z art. 12 § 1 kk.

Używanie dokumentu poświadczającego nieprawdę w celu ukrycia źródła pochodzenia środków

Sprawa została założona przez GIIF na podstawie zawiadomienia przekazanego w trybie art. 86 *ustawy AML/CTF* przez podmiot świadczący usługi w zakresie wymiany walut wirtualnych

na inne środki płatnicze. W zawiadomieniu wskazany został obywatel kraju A, posiadający adres zamieszkania na terenie kraju B, który nabywał waluty wirtualne za pośrednictwem polskiej instytucji obowiązanej. Waluty wirtualne były kupowane za pośrednictwem serwisu internetowego polskiej spółki, a do ich zakupu użyte zostały karty wydane przez zagraniczne banki. W zleceniach zakupu walut wirtualnych zostały również wskazane adresy USDT⁴⁷, BTC i ETH na które miały być transferowane nabyte kryptowaluty po każdym zleceniu. Podejrzenia instytucji obowiązanej wzbudziła znaczna liczba transakcji w krótkim okresie czasu oraz systematycznie rosnąca wartość pojedynczej transakcji -początkowo transakcje oscyływały w granicach 1,5-3 tys. EUR, a następnie osiągały wartość ok. 10 tys. EUR. Instytucja obowiązana stosując środki bezpieczeństwa finansowego zażądała od obywatela kraju A dokumentów potwierdzających źródło pochodzenia wartości majątkowych. Przeprowadzona przez instytucję obowiązaną analiza przekazanych dokumentów wykazała, iż otrzymał on środki z firmy z kraju C zajmującej się handlem złotem i srebrem. W związku z licznymi wątpliwościami instytucja ta zażądała od klienta kolejnych dokumentów i wyciągów bankowych. Klient dostarczył ponownie wyciąg bankowy oraz dokumenty, które rzekomo miały potwierdzać sprzedaż nieruchomości, z której, według nowego oświadczenia, sfinansował ostatnie zakupy kryptowalut. Analiza dostarczonych dokumentów wykazała, że dostarczone wcześniej wyciągi z banku z kraju B zostały sfalszowane. Ponadto instytucja obowiązana znalazła w otwartych źródłach informację, że osoba o takim samym imieniu i nazwisku oraz wieku jak ich klient została zatrzymana w kraju A w 2011 r. w wyniku dochodzenia dotyczącego wysyłania skradzionych samochodów na Bliski Wschód i do Afryki. Analiza dostarczonych materiałów pozwoliła GIIF wstrzymać transakcję zakupu kryptowalut i skierować zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy do prokuratury. Jednocześnie GIIF wystąpił do zagranicznych partnerów z wnioskami o udostępnienie posiadanych informacji w sprawie. W odpowiedzi GIIF otrzymał potwierdzenie, że obywatel kraju A był przedmiotem licznych zgłoszeń (SAR) wysłanych przez zagraniczne podmioty do zagranicznych FIU i jest on osobą opisywaną w artykułach medialnych.

Wykorzystanie rachunków kart kredytowych

Sprawa została założona przez GIIF na podstawie zawiadomienia przesłanego przez bank w trybie art. 86 *ustawy AML/CTF*. Z przesłanego zawiadomienia wynikało, że rachunek karty kredytowej prowadzonej przez bank dla osoby fizycznej zasilany był głównie przez powiązane z tą osobą spółki (powiązania rodzinne) w okresie ostatnich trzech miesięcy w łącznej kwocie ponad 200 tys. PLN podczas gdy limit karty wynosił 3,5 tys. PLN. Karta była więc systematycznie nadpłacana i używana jak konto osobiste, a środki przeznaczone były na płatności wykonywane kartą kredytową, w tym zakupy w różnych krajach, zakupy biletów lotniczych, zakupy internetowe i płatności za hotele. Ponadto znaczna część środków (ponad 100 tys. PLN) została przetransferowana jako płatności kartą na Revolut. Z zawiadomienia banku wynikało ponadto, że osoba, na którą karta jest wydana, znajduje się w zainteresowaniu prokuratury i toczy się wobec niej postępowanie z art. 258 i 299 k.k. GIIF skontaktował się z prokuratorem prowadzącym postępowanie i w uzgodnieniu z nim dokonał wstrzymania transakcji wychodzących realizowanych za pomocą karty kredytowej. Podjęto również decyzję o wystąpieniu do zagranicznej jednostki analityki finansowej z prośbą o blokadę konta *Revolut* należącego do polskiego obywatela. Konto zostało zablokowane, a prokuratura przygotowała i

⁴⁷ Tether

przesłała postanowienie o zabezpieczeniu do prokuratury w kraju w którym polski obywatel posiadał konto *Revolut*.

4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU

Podstawowym celem GIIF w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu jest odcięcie organizacji terrorystycznych od źródeł ich finansowania. Ustawowe zadania GIIF zakładają uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie przewidzianym przepisami ustawowymi oraz przekazywanie ich do właściwych organów państwowych. Ze względu na różnorodność źródeł służących finansowaniu terroryzmu analizie podlegają zarówno transakcje zgłoszone do GIIF jako podejrzane, jak również legalne transakcje podmiotów, które są realizowane w okolicznościach budzących podejrzenie ich związku z finansowaniem terroryzmu. Informacje, na podstawie których wszczynane są analizy pochodzą przede wszystkim od jednostek współpracujących oraz z sektora bankowego.

Realizując zadania ustawowe z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2022 r. GIIF wszczął 7 postępowań analitycznych dotyczących transakcji, które potencjalnie mogły mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Postępowania były prowadzone na podstawie informacji otrzymywanych od jednostek współpracujących, informacji o instytucji obowiązyanych, a także informacji lub wniosków przekazywanych przez zagraniczne jednostki analityki finansowej (dalej JAF).

Postępowania wszczęte na podstawie informacji od instytucji obowiązyanych dotyczyły zwykle transakcji przeprowadzanych przez osoby fizyczne pochodzące z krajów tzw. podwyższonego ryzyka terrorystycznego tzn. kraje, na terenie których ugrupowania terrorystyczne prowadzą aktywne działania oraz krajów, na obszarze których prowadzone są działania militarne. GIIF badał wówczas przepływy na osobistych rachunkach bankowych oraz przekazy pieniężne z udziałem tych osób. We współpracy z Centrum Antyterrorystycznym Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego⁴⁸, GIIF poddawał analizie powiązania z osobami lub podmiotami z krajów podwyższonego ryzyka terrorystycznego i identyfikował związki tych osób z organizacjami terrorystycznymi. Weryfikacja podejrzeń finansowania terroryzmu prowadziła w niektórych przypadkach do ich potwierdzenia bądź wykrycia nielegalnej działalności handlowej niemającej związku z finansowaniem terroryzmu lub przeciwnie – do potwierdzenia przeprowadzania określonych transakcji jako legalnej aktywności finansowej prowadzonej np. ze względu na powiązania rodzinne lub biznesowe z podmiotami mającymi siedzibę w krajach podwyższonego ryzyka.

Współpraca z zagranicznymi JAF

Wnioski o udzielenie informacji oraz informacje spontaniczne związane z finansowaniem terroryzmu przychodzące od zagranicznych JAF, na podstawie których zostały wszczęte postępowania analityczne, dotyczyły zazwyczaj transakcji osób przebywającymi na terenie RP, które otrzymywały/wysyłały środki finansowe do osób fizycznych podejrzewanych

⁴⁸ Centrum Antyterrorystyczne ABW jest jednostką koordynacyjno-analityczną w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania, między innymi w zakresie uzyskiwania informacji dot. prania pieniędzy lub transferów środków finansowych mogących świadczyć o finansowaniu działalności terrorystycznej.

o powiązania z ugrupowaniami terrorystycznymi. GIIF informacje te weryfikował, ewentualnie rozszerzając o dodatkowe informacje, a następnie przekazywał do ABW.

Współpraca z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego

W 2022 r. GIIF otrzymał od ABW 15 wniosków o udzielenie informacji o osobach i podmiotach, co do których zachodziło podejrzenie finansowania terroryzmu. GIIF udzielił odpowiedzi na wszystkie wnioski, przekazując do ABW informacje otrzymane od instytucji oraz w niektórych przypadkach poszerzone o informacje otrzymane od zagranicznych JAF.

Dodatkowe informacje

W wyniku przeprowadzenia analiz związanych z powyższą tematyką GIIF skierował, w trybie art. 106 / 106 ust. 1a ustawy AML/CTF łącznie 11 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego

GIIF jest członkiem Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTZ), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewnić współdziałanie administracji rządowej w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń o charakterze terrorystycznym. Do podstawowych zadań Zespołu należy m.in.: monitorowanie zagrożeń o charakterze terrorystycznym, przedstawianie opinii i wniosków dla Rady Ministrów, opracowywanie projektów standardów i procedur w zakresie zwalczania terroryzmu, inicjowanie i koordynowanie działań podejmowanych przez właściwe organy administracji rządowej, organizowanie współpracy z innymi państwami w zakresie zwalczania terroryzmu itp.

5. KONTROLE

5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW

Zgodnie z art. 80 *ustawy AML/CTF* GIIF przyjmuje zgłoszenia rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu od pracowników, byłych pracowników instytucji obowiązanych lub innych osób, które wykonują lub wykonywały czynności na rzecz instytucji obowiązanych na innej podstawie niż stosunek pracy. W związku z powyższym, w celu wypełnienia tego obowiązku, GIIF zapewnia możliwość odbierania powyższych zgłoszeń dokonywanych w postaci elektronicznej na adres poczty elektronicznej – sygnalisci.GIIF@mf.gov.pl lub w postaci papierowej pod wskazany przez GIIF adres do korespondencji.

Na podstawie informacji, które wpłynęły do GIIF w 2022 r., założono w prowadzonym rejestrze sygnałów społecznych 64 sprawy. Stwierdzone nieprawidłowości w przekazanych sygnałach społecznych dotyczyły m.in. podejrzeń popełnienia przestępstw skarbowych, braku wykonywania obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF* przez instytucje obowiązane, transakcji podejrzanych czy nielegalnej działalności gospodarczej. Część zgłoszeń, która wpłynęła do GIIF, została przekazana zgodnie z właściwością do właściwych organów w celu realizacji ich ustawowych zadań (m.in. do urzędów skarbowych, izb administracji skarbowej, Narodowego Banku Polskiego), część zgłoszeń została wykorzystana przez GIIF w celu wykonywania jego własnych ustawowych zadań. Natomiast pozostałą część zgłoszeń, zawierających informacje, które nie dotyczyły rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz informacje, które nie mogły zostać wykorzystane przez inne organy - pozostawiono bez rozpatrzenia.

5.2 KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* w 2022 r. GIIF przeprowadził 8 kontroli w następujących instytucjach obowiązanych:

- banki – 3,
- notariusz – 1,
- dom aukcyjny – 1,
- instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 12 *ustawy AML/CTF* – 3.

W wyniku przeprowadzonych kontroli, ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Łącznie w wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono 148 nieprawidłowości dotyczących braków natury formalnej oraz nieprawidłowości merytorycznych. Stwierdzone nieprawidłowości to m.in.:

1. Braki natury formalnej:

- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów *ustawy AML/CTF* oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, o której mowa w art. 27 tej ustawy;
- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów *ustawy AML/CTF* wewnętrznych procedur dotyczących przepisów AML/CTF, o których mowa w art. 50 i 53 tej ustawy.

2. Nieprawidłowości merytoryczne:

- niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 34 ust. 1 pkt 1-4 *ustawy AML/CTF*;
- nieprzeprowadzenie bądź nieprawidłowe przeprowadzanie analizy i oceny ryzyka związanej ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcjami okazjonalnymi, o czym mowa w art. 33 ust. 2-3 *ustawy AML/CTF*;
- brak zastosowania obowiązku wynikającego z art. 41 *ustawy AML/CTF* w przypadku braku możliwości zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego;
- niestosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 43 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego ustalania, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku zapewnienia udziału osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych, o których mowa w art. 52 *ustawy AML/CTF*;
- naruszenie obowiązku przekazywania informacji Generalnemu Inspektorowi zgodnie z art. 72 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku zawiadamiania GIIF, zgodnie z art. 74 *ustawy AML/CTF*, o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- brak realizacji procedury zawiadomienia o podejrzanej transakcji zgodnie z art. 86 *ustawy AML/CTF*;
- brak odnotowywania rozbieżności pomiędzy informacjami zgromadzonymi w CRBR, a ustalonymi przez Spółkę o beneficjencie rzeczywistym klienta oraz brak podejmowania czynności w celu wyjaśnienia przyczyn tych rozbieżności – zgodnie z art. 61a *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku stosowania szczególnych środków ograniczających, o którym mowa w art. 117 *ustawy AML/CTF*, w związku z brakiem sprawdzania występowania osób i podmiotów na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*;

W przedmiocie stwierdzonych naruszeń GIIF wydał instytucjom obowiązującym zalecenia pokontrolne w celu realizacji przez nie obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Zalecono m.in.:

- formalne wyznaczenie osoby/osób z kadry kierowniczej wyższego szczebla odpowiedzialnych za wykonywanie obowiązków określonych w ustawie AML/CTF, zgodnie z treścią art. 6 oraz wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za wdrażanie obowiązków określonych w tej ustawie, zgodnie z art. 7, a także pracownika odpowiedzialnego za nadzór nad zgodnością działalności instytucji obowiązanej z przepisami - zgodnie z treścią art. 8 przedmiotowej ustawy;
- aktualizację obecnie obowiązujących wewnętrznych regulacji w instytucji obowiązanej, w celu uzyskania pełnej zgodności z przepisami ustawy i wyeliminowania nieprawidłowości w zakresie art. 50 ust. 2 pkt 2, pkt 4, pkt 6 i pkt 10 ustawy;
- podjęcie działań w celu rzetelnej realizacji obowiązków wynikających z art. 34 ust. 1 pkt 1-4 ustawy, tj. identyfikacji klienta oraz weryfikacji jego tożsamości; identyfikacji beneficjenta rzeczywistego oraz podejmowanie uzasadnionych czynności w celu: weryfikacji jego tożsamości, ustalenia struktury własności i kontroli - w przypadku klienta będącego osobą prawną, jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej lub trustem; każdorazowego dokonywania oceny stosunków gospodarczych oraz stosownie do sytuacji uzyskiwania informacji na temat ich celu i zamierzonego charakteru oraz bieżące monitorowanie stosunków gospodarczych klienta;
- stosowanie w odpowiednich przypadkach wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 43 *ustawy AML/CTF*;
- podjęcie działań w celu zapewnienia, że instytucja obowiązana będzie rzetelnie realizowała obowiązek weryfikacji klientów oraz beneficjentów rzeczywistych pod kątem zajmowania przez nich eksponowanego stanowiska politycznego, zgodnie z art. 46 *ustawy AML/CTF*;
- realizację obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne;
- identyfikację i ocenę ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu odnoszącego się do ich działalności, z uwzględnieniem czynników ryzyka dotyczących klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw oraz sporządzenie ww. oceny ryzyka, tj. realizację obowiązku, o którym mowa w art. 27 ust. 1 i ust. 3 *ustawy AML/CTF*;
- dostosowanie/wprowadzenie procedur, zgodnie z art. 50 i 53 *ustawy AML/CTF*;
- zapewnienie udziału osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych, celem wyegzekwowania stosowania wymogów ustawowych, zgodnie z art. 52 *ustawy AML/CTF*, jak i wymogów przewidzianych w procedurach wewnętrznych instytucji obowiązanych;

- dokonywanie weryfikacji obecności klientów pod kątem występowania na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*;
- bezwzględne stosowanie art. 41 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, aby w przypadku niemożności zastosowania jednego ze środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 34 ust. 1 tej ustawy, odpowiednio nie nawiązywać stosunków gospodarczych z klientem, nie przeprowadzać transakcji okazjonalnej, nie przeprowadzać transakcji za pośrednictwem rachunków bankowych, rozwiązać stosunki gospodarcze.

Zgodnie z art. 144 *ustawy AML/CTF*, informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych przez kontrolerów GIIF przekazywane były instytucjom nadzorującym do dalszego wykorzystania służbowego.

Ponadto w 2022 r. GIIF w związku z przeprowadzoną kontrolą, skierował do prokuratury 4 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wyczerpującego znamiona czynu określonego w art. 156 ust. 1 *ustawy AML/CTF*.

5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE

Zgodnie z przepisami art. 131 ust. 5 pkt 3 *ustawy AML/CTF*, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF wynika, że w 2022 r. przeprowadzono łącznie 603 kontrole, z czego:

- Narodowy Bank Polski przeprowadził 489 kontroli,
- Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła 16 kontroli,
- Urzędy Celno-Skarbowe przeprowadziły 25 kontroli,
- Ministrowie, wojewodowie i starostowie przeprowadzili 8 kontroli,
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa przeprowadziła 4 kontrole,
- Prezesi Sądów Apelacyjnych przeprowadzili 61 wizytacji.

5.4. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR ADMINISTRACYJNYCH

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* postępowania w sprawie nakładania kar administracyjnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 147, 148 i 149 *ustawy AML/CTF* prowadzone są zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Nakładanie kar administracyjnych należy między innymi do właściwości GIIF. Przy ustalaniu rodzaju kary administracyjnej oraz jej wysokości, GIIF uwzględnia okoliczności wymienione w art. 150 ust. 4 *ustawy AML/CTF*, w tym m.in. wagę naruszenia i czas jego trwania, zakres odpowiedzialności instytucji obowiązanej oraz jej możliwości finansowe. GIIF prowadzi postępowania administracyjne po kontrolach własnych oraz kontrolach przeprowadzonych przez Naczelników Urzędów Celno-Skarbowych, Prezesów Sądów Apelacyjnych, Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową, ministrów, wojewodów i starostów. Ilość prowadzonych przez GIIF postępowań administracyjnych jest również ściśle powiązana z ilością prowadzonych przez niego kontroli.

W 2022 r. GIIF wszczął 16 postępowań administracyjnych. W przypadku 6 postępowań wszczęcie nastąpiło w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi w wyniku kontroli GIIF, a w przypadku 10 postępowań, wszczęcie postępowania nastąpiło w wyniku kontroli innych organów. W 2022 r. GIIF zakończył 21 postępowań wydaniem decyzji administracyjnych w przedmiocie nałożenia kar administracyjnych.

W 2022 r. do Ministra Finansów wpłynęło 9 odwołań od decyzji GIIF. W rezultacie przeprowadzonych postępowań odwoławczych Minister Finansów wydał łącznie 9 decyzji administracyjnych, w tym 7 decyzji o utrzymaniu w mocy decyzji organu I instancji. W 2022 r. złożono do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego 4 skargi na decyzje Ministra Finansów. W 2022 r. Minister Finansów przygotował odpowiedź na jedną skargę kasacyjną.

6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

6.1 WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI

W 2022 r. GIIF kontynuował współpracę z jednostkami krajowymi.

Uprawnione podmioty – przede wszystkim prokuratura oraz inne organy ścigania – korzystały z danych posiadanych przez GIIF. Informacje, gromadzone w trybie i zakresie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*, były udostępniane przez GIIF na wniosek sądów i prokuratorów na potrzeby prowadzonych postępowań karnych na podstawie art. 104 *ustawy AML/CTF*. Informacje o transakcjach były także przekazywane przez GIIF na wnioski służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych: Policji oraz Straży Granicznej, jak również Szefów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego (dalej: CBA), na podstawie art. 105 ust.1 *ustawy AML/CTF*. Organami uprawnionymi do pozyskiwania informacji o transakcjach były też m.in. Szef Krajowej Administracji Skarbowej, dyrektorzy izb administracji skarbowej oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych i inne organy, na podstawie art. 105 ust. 3 *ustawy AML/CTF*.

Od dnia 13 lipca 2018 r. jednostki organizacyjne prokuratury zostały zobligowane do przekazywania informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF*. Natomiast pozostałe organy ścigania uprawnione do prowadzenia postępowań karnych (podobnie jak i inne jednostki współpracujące) przekazywały powiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu zgodnie z art. 83 ust. 1 i 2 *ustawy AML/CTF*.

Analiza ilościowa danych, dotycząca wymiany informacji z jednostkami krajowymi, wskazuje na stabilizację współpracy GIIF. Z tymże zmniejszeniu uległa liczba wniosków skierowanych do GIIF przez jednostki organizacyjne prokuratury, natomiast po raz kolejny zwiększeniu uległa liczba informacji przekazywanych przez jednostki organizacyjne prokuratury na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF*.

Należy dodatkowo podkreślić, że od dnia 13 lipca 2018 r. nastąpiło zwiększenie liczby organów, określanych jako organy ścigania, które mogą występować z wnioskiem o informacje do GIIF. Rok 2022 r. był czwartym pełnym rokiem, gdy organy te mogły korzystać z informacji będących w posiadaniu GIIF. Do tych organów należą obecnie:

- Komendant Główny Policji,
- Komendant Centralnego Biura Śledczego Policji,
- Komendant Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości,
- Komendant Główny Straży Granicznej,
- Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej,
- Inspektor Nadzoru Wewnętrznego,

- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Policji,
- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej.

Ponadto od dnia 13 lipca 2018 r. na podstawie art. 105 ust. 3 *ustawy AML/CTF* wnioskować o informacje mogą także następujące organy:

- minister właściwy do spraw finansów publicznych – w związku z wnioskiem, o którym mowa w art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych*,
- minister właściwy do spraw zagranicznych – w zakresie jego kompetencji ustawowych w związku ze stosowaniem szczególnych środków ograniczających.

6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI

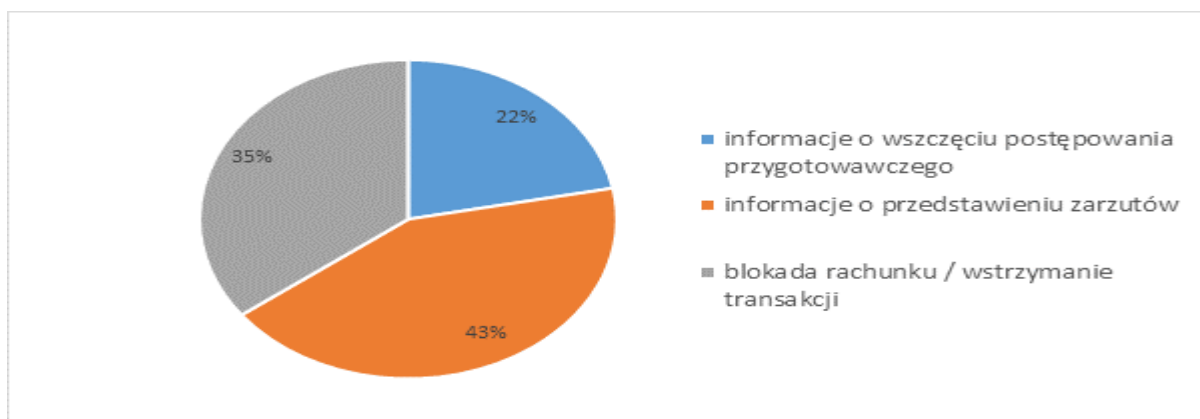
W trybie art. 104 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2022 r. z jednostek organizacyjnych prokuratury 631 wniosków o informacje, które dotyczyły co najmniej 3 156 podmiotów (w 2021 r. zostały skierowane do GIIF 769 wnioski, dotyczące 4 598 podmiotów). Dodatkowo należy podkreślić, że wnioski w 2022 r. dotyczyły także co najmniej 2 300 rachunków bankowych.

W ostatnich latach współpraca z prokuraturą stała się bardziej efektywna, co pokazuje nadal wysoka liczba przekazanych do GIIF wniosków o udzielenie informacji z jednostek organizacyjnych prokuratury. Jednostki organizacyjne prokuratury począwszy od 2014 r. przekazywały rokrocznie ponad 500 wniosków, co jest znaczącym wzrostem w porównaniu z latami ubiegłymi (w 2013 r. odnotowano 400 wniosków), a w latach 2017-2022 tych wniosków rocznie było ponad 700. W 2022 r., podobnie jak w roku 2021, w zakresie przedmiotowych wniosków odnotowano wzrost takich, które dotyczyły i służyły w dużym stopniu ustaleniu składników majątkowych. Dodatkowo – przy pomocy realizowanych wniosków i uzyskiwanych w ten sposób informacji – jednostki organizacyjne prokuratury mogły w większym zakresie przedstawiać osobom podejrzanym zarzuty, w tym w szczególności zarzuty dotyczące art. 299 Kodeksu karnego.

W 2022 r. GIIF otrzymał także 9 wniosków o informacje z sądów, które dotyczyły 17 podmiotów. Dla porównania, w 2021 r. do GIIF wpłynęło z sądów 12 wniosków, w zakresie 20 podmiotów.

W 2022 r. GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych prokuratury 329 informacji na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF* (prokurator informuje GIIF o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu), co stanowi istotny wzrost w porównaniu do 2021 r., kiedy to odnotowano ich 278.

Wykres nr 14 – Podział informacji otrzymanych w 2022 r. od jednostek organizacyjnych prokuratury w trybie art. 81 ustawy AML/CTF

W 2022 r. najczęściej przekazywano informacje dotyczące wszczęcia postępowania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego* (72 informacje) lub przedstawienia zarzutów osobom na podstawie tego przepisu (141 informacji). Dodatkowo w kilkunastu przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączyły prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych mających na celu zablokowanie rachunków lub wstrzymanie transakcji.

GIIF na podstawie informacji przekazanych przez właściwe organy w trybie w art. 81 *ustawy AML/CTF*, podejmował czynności ustawowe docelowo zmierzające do „odcinania” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od możliwości legalizacji środków pochodzących z tzw. czynów zabronionych. Wynikiem takiej współpracy było skierowanie przez GIIF – na bazie otrzymywanych informacji – zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*.

Podobnie jak w poprzednich latach, w 2022 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury przekazywały w ramach jednego pisma informacje w trybie art. 81 *ustawy AML/CTF*, wnosząc jednocześnie o informacje, na podstawie art. 104 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, co umożliwiała efektywniejszą i sprawniejszą wymianę informacji. GIIF odnotował 49 takich przypadków.

Należy podkreślić, że GIIF działając na podstawie art. 81 ust. 4 *ustawy AML/CTF* niezwłocznie informuje prokuratora o posiadaniu informacji pozostających w związku z informacjami przekazanymi na podstawie art. 81 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. W 2022 r. bardzo często zdarzało się, że informacje przekazane przez jednostki organizacyjne prokuratury łączyły się z informacjami będącymi w posiadaniu GIIF. W takich sytuacjach, po otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi od GIIF, każdorazowo wnoszono o posiadane przez GIIF informacje, co w wielu przypadkach miało wpływ na dalsze czynności procesowe realizowane przez jednostki organizacyjne prokuratury, np. w postaci rozszerzenia katalogu zarzutów przedstawianych osobom podejrzanym.

W 2022 r. do współpracy z jednostkami organizacyjnymi prokuratury wykorzystywane były bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji. Przedmiotowe bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji były przez GIIF wykorzystywane również przy pozyskiwaniu informacji od instytucji obowiązanych, od których otrzymywano informacje o transakcjach

objętych przepisami *ustawy AML/CTF* na potrzeby współpracy GIIF z jednostkami organizacyjnymi prokuratury. Wynikało to m.in. w dużym stopniu z przedmiotu wniosków, które dotyczyły dużej liczby podmiotów albo dużej liczby rachunków. Przekazanie tych danych w wersji elektronicznej, a na dodatek w wersji edytowalnej w bardzo dużym stopniu przyspieszało realizację wniosków. Dodatkowo takie przypadki dotyczyły także sytuacji przyspieszenia udzielenia odpowiedzi przez GIIF, w związku z pilnymi czynnościami procesowymi realizowanymi przez jednostki organizacyjne prokuratury.

W 2022 r. kontynuowano współpracę z jednostkami organizacyjnymi prokuratury polegającą na udziale przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej w inicjatywach, mających na celu wymianę doświadczeń z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Umożliwiły one upowszechnienie dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a przedstawicielami jednostek organizacyjnych prokuratury.

6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS

GIIF w 2022 r. otrzymał 148 wniosków od naczelników urzędów celno-skarbowych w zakresie 563 podmiotów. Oznacza to spadek liczby skierowanych wniosków w porównaniu z 2021 r., kiedy to wpłynęły do GIIF 203 wnioski, które dotyczyły 583 podmiotów.

W ramach tej współpracy nadal można było zaobserwować wzrost skuteczności współpracy z organami KAS. Następnym wymianą korespondencji „wnioskowej” w 2022 r. w wielu przypadkach było podjęcie dalszej współpracy pomiędzy organami na bazie art. 83 *ustawy AML/CTF*. Skutkiem tej współpracy było skierowanie przez GIIF – na bazie otrzymywanych informacji od organów KAS – zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*. Podejmowane przez GIIF czynności ustawowe docelowo miały także na celu „odcinanie” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od legalizacji środków pochodzących z korzyści związanych z popełnieniem czynów zabronionych, w tym przypadku w szczególności pochodzących z przestępstw skarbowych.

Ponadto w 2022 r. GIIF otrzymał 75 wniosków o udzielenie informacji od dyrektorów izb administracji skarbowej w zakresie 126 podmiotów, wobec odpowiednio 98 wniosków w 2021 r. w zakresie 241 podmiotów.

W 2022 r. przedstawiciele kierownictwa Departamentu Informacji Finansowej brali udział w kwartalnych naradach z udziałem kierownictwa KAS, gdzie mieli możliwość przekazywania informacji na temat dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a jednostkami organizacyjnymi KAS.

Ponadto w styczniu 2022 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej uczestniczył w naradzie zorganizowanej dla kierowników wydziałów zamiejscowych Departamentu Zwalczenia Przestępczości Ekonomicznej Ministerstwa Finansów.

6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W trybie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2022 r. z jednostek organizacyjnych Policji 111 wniosków o informacje, które dotyczyły 975 podmiotów, z czego znaczącą część wniosków przekazały uprawnione osoby reprezentujące Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji, Biuro Zwalczania Przystępczości Ekonomicznej Komendy Głównej Policji oraz Centralne Biuro Śledcze Policji. Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów Policji, podobnie jak w latach ubiegłych, przebiegała sprawnie i efektywnie.

Należy jednak podkreślić, że w 2022 r. liczba wniosków uległa zmniejszeniu w stosunku danych z 2021 r., kiedy to GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 131 wniosków dotyczących 811 podmiotów.

Ponadto, w 2022 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 30 wniosków, dotyczących 391 podmiotów, przekazanych przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej, co stanowi zwiększenie liczby wniosków w stosunku do danych z 2021 r., kiedy to wpłynęło ich 23, a dotyczyły 278 podmiotów.

Jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych wypełniały również obowiązki określone w art. 83 ust.1 *ustawy AML/CTF*, co w sposób znaczący rozszerzało współpracę w zakresie przeciwdziałania przestępstwu określone w art. 299 *Kodeksu karnego*. GIIF w 2022 r. otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 134 takie informacje, które dotyczyły 730 podmiotów.

Na podstawie otrzymywanych informacji GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków. Podjęte działania w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF umożliwiały efektywniejszą współpracę już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w tym w szczególności w zakresie ustalania składników majątkowych na wstępnym etapie czynności operacyjno-rozpoznawczych, ale również w dalszych czynnościach już na etapie dochodzeniowo-śledczym.

6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA

W 2022 r. GIIF otrzymał 20 wniosków o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji od Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Wnioski te dotyczyły 37 podmiotów. Dla porównania w 2021 r. otrzymano 20 wniosków, które dotyczyły 49 podmiotów.

6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA

Na podstawie art. 105 ust.1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał z CBA 23 wnioski o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji w zakresie co najmniej 86 podmiotów oraz 9 powiadomień, przekazanych na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, które dotyczyły 90 podmiotów.

Liczba wniosków zmniejszyła się w porównaniu z danymi za 2021 r. (wówczas odnotowano 43 wnioski dotyczące 208 podmiotów).

6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI

W 2022 r. zostało skierowanych przez Ministra Finansów do GIIF w trybie art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 227) 35 wniosków. Na ich podstawie zostały udzielone odpowiedzi dotyczące w sumie 143 podmiotów.

W 2022 r. GIIF otrzymał od Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego 40 wniosków, które dotyczyły 111 podmiotów, skierowanych do GIIF przede wszystkim w związku z prowadzonym postępowaniem w przedmiocie udzielenia lub zmiany zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze krajowej instytucji płatniczej.

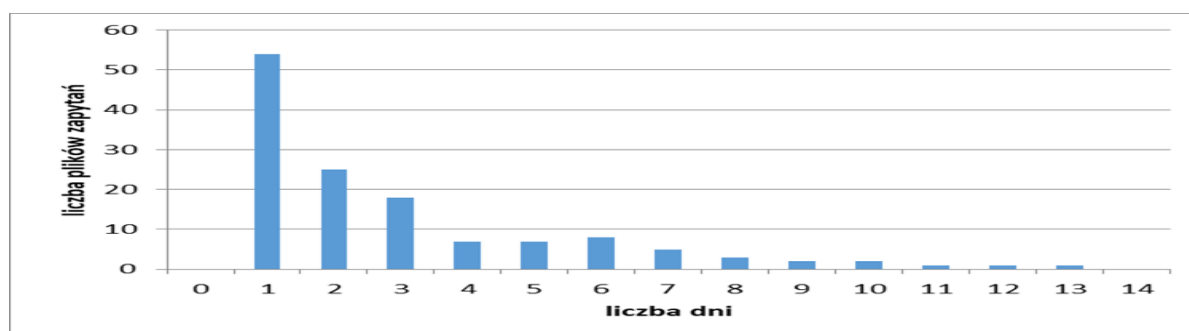
W 2022 r. GIIF otrzymał także 30 wniosków o udzielenie informacji od Żandarmerii Wojskowej, które dotyczyły 72 podmiotów. Przy czym w 2021 r. otrzymano 15 wniosków, które dotyczyły 27 podmiotów. Ponadto otrzymano od Żandarmerii Wojskowej 4 powiadomienia przekazane na podstawie art. 83 ust.1 *ustawy AML/CTF*, które dotyczyły 17 podmiotów.

6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK

W 2022 r. GIIF współpracował z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK). GIIF przekazał z urzędu informacje kryminalne (liczba rejestracji – 6 572), skierował natomiast 700 zapytań, w tym 547 wystąpień do podmiotów zobowiązanych o uzupełnienie informacji kryminalnych.

Ponadto, KCIK przesyłał zapytania do GIIF. W 2022 roku dotyczyły one 2 406 podmiotów. W wyniku sprawdzeń w bazach danych GIIF w 625 przypadkach wskazano w odpowiedzi, że podmiot z zapytania wystąpił w prowadzonych postępowaniach analitycznych GIIF. Zapytania KCIK są przekazywane do GIIF w drodze elektronicznej, w ustalonym formacie, co pozwala na częściową automatyzację generacji i udostępniania raportów. W 2022 roku ww. zapytania o 2 406 podmiotów zostały przekazane w formie 134 plików elektronicznych, bezpośrednio do systemu informatycznego GIIF.

Wykres nr 15 – Liczba dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi w 2022 r.

Proces weryfikacji danych z zapytań KCIK jest w znacznej mierze zautomatyzowany, czas wygenerowania i udostępnienia odpowiedzi (do bezpośredniego pobrania z bezpiecznej strony systemu teleinformatycznego GIIF) to zwykle kilka dni. Mediana rozkładu liczby dni udostępnienia odpowiedzi wynosi 2 dni, a rozkład liczby dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi pokazany jest na wykresie 15.

6.2 INFORMACJE ZWROTNE

6.2.1 Organy KAS

KAS stanowi wyspecjalizowaną administrację rządową wykonującą zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego Unii Europejskiej, a także zapewniającą obsługę i wsparcie podatnika i płatnika w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych oraz obsługę i wsparcie przedsiębiorcy w prawidłowym wykonywaniu obowiązków celnych. W ramach KAS wyodrębnia się Służbę Celno-Skarbową, będącą jednolitą i umundurowaną formacją, którą tworzą funkcjonariusze. Uprawnione organy KAS otrzymują od GIIF informacje w zakresie swoich ustawowych zadań. Pozyskane od GIIF informacje najczęściej były wykorzystywane w ramach prowadzonych przez KAS analiz i czynności sprawdzających w celu identyfikacji zagrożeń w obszarach podlegających nadzorowi tych organów, w szczególności w zakresie realizacji obowiązków związanych z daninami publicznymi. W polskim systemie prawnym czyny polegające na naruszaniu zakazów i nakazów prawa finansowego należącego do obszaru zadań Ministra Finansów, tj. prawa podatkowego, celnego, dewizowego oraz w zakresie gier hazardowych są penalizowane przepisami *ustawy z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 859 z późn. zm.) oraz *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.). Informacje, o które organy KAS wnioskowały do GIIF, miały między innymi za zadanie potwierdzić lub wykluczyć rozpoznane mechanizmy dokonywania oszustw podatkowych oraz wskazać inne podmioty, podejrzewane o udział w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe. Pozyskiwane informacje były wykorzystywane zarówno przy rozważaniu podjęcia kontroli celno-skarbowej, podatkowej, jak również postępowania przygotowawczego w sprawach dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa skarbowego, a także w związku z ich prowadzeniem. Celem tych działań jest prawidłowa egzekucja podatków i zabezpieczenie należności Skarbu Państwa.

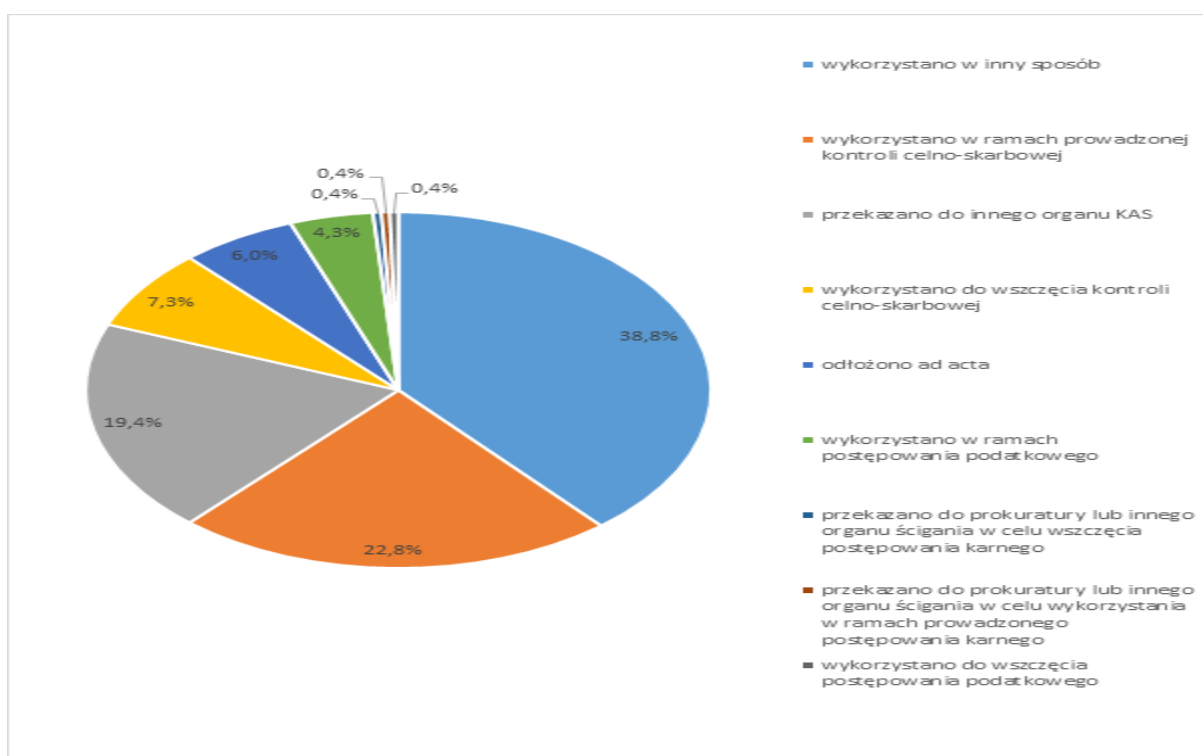
Z kolei informacje przekazywane organom KAS z własnej inicjatywy przez GIIF (w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*) były analizowane pod kątem możliwości ich związku z podejrzeniem popełnienia przestępstw skarbowych.

Na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał informacje od poszczególnych organów KAS, z których wynikało, że w 2022 r. na podstawie informacji otrzymanych od GIIF (zarówno na podstawie art. 105 ust. 4 oraz art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*):

- co najmniej 53 informacji zostało wykorzystanych przez organy KAS w ramach już prowadzonych kontroli celno-skarbowych;
- co najmniej 10 informacji zostało wykorzystanych przez organy KAS w ramach postępowania podatkowego;
- co najmniej 45 informacji zostało przekazanych innym organom KAS w celu dalszego procedowania;
- co najmniej 17 informacji organy KAS wykorzystwały do wszczęcia kontroli celno-skarbowych lub postępowania podatkowego;

- co najmniej 14 informacji, po przeprowadzonej przez organy KAS analizie, zostało pozostawione bez dalszych działań, ewentualnie odłożone *ad acta*;
- co najmniej 1 informację przekazano do prokuratury lub innego organu ścigania w celu wszczęcia postępowania karnego;
- co najmniej 1 informację przekazano do prokuratury lub innego organu ścigania w celu wszczęcia postępowania karnego;
- co najmniej 1 informację wykorzystano do wszczęcia postępowania podatkowego.
- co najmniej 90 informacji zostało przez organy KAS wykorzystanych „w inny sposób” w toku prowadzonych działań, co dotyczy m.in. zakończenia sprawy w drodze czynności sprawdzających, analizy wstępnej. Ponadto kategoria ta obejmuje sprawy będące obecnie w trakcie analizy, dochodzenia, zawieszono itp.

Wykres nr 16 – Podział informacji otrzymanych przez organy KAS od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

6.2.2 Policja

Z informacji otrzymanych od Komendanta Głównego Policji wynika, że w 2022 r. do Biura Kryminalnego KGP wpłynęły od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* sto siedemdziesiąt trzy informacje. Otrzymany przez Biuro Kryminalne KGP materiał informacyjny każdorazowo przekazywany był do właściwych miejscowo i rzeczowo komórek organizacyjnych Policji celem podjęcia czynności służbowych, w tym:

- dane uzyskane na podstawie 1 informacji zostały przekazane do właściwej prokuratury, celem wszczęcia postępowania przygotowawczego;

- dane uzyskane na podstawie 16 informacji zostały przekazane do materiałów zgromadzonych w toczących się postępowaniach przygotowawczych;
- dane przekazane na podstawie 20 informacji są weryfikowane w ramach czynności sprawdzających, w trybie art. 307 kpk;
- w odniesieniu do 136 uzyskanych z GIIF informacji poddano je weryfikacji w ramach prowadzonych czynności operacyjno - rozpoznawczych, w tym w 1 przypadku przeprowadzonych czynności informacja nie została potwierdzona.

Natomiast na podstawie art. 105 ust. 1 pkt 1 *ustawy AML/CTF* (na wniosek Komendanta Głównego Policji), w 2022 r. GIIF przekazywał informacje w trzydziestu dwu przypadkach w związku z toczącymi się sprawami operacyjnymi. Uzyskane od GIIF informacje są nadal analizowane i uzupełniane o posiadane ustalenia własne oraz wykorzystywane w prowadzonych przez jednostki organizacyjne Policji czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Ponadto w 2022 roku na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, Policja przekazała do GIIF łącznie 79 powiadomień o podejrzeniu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

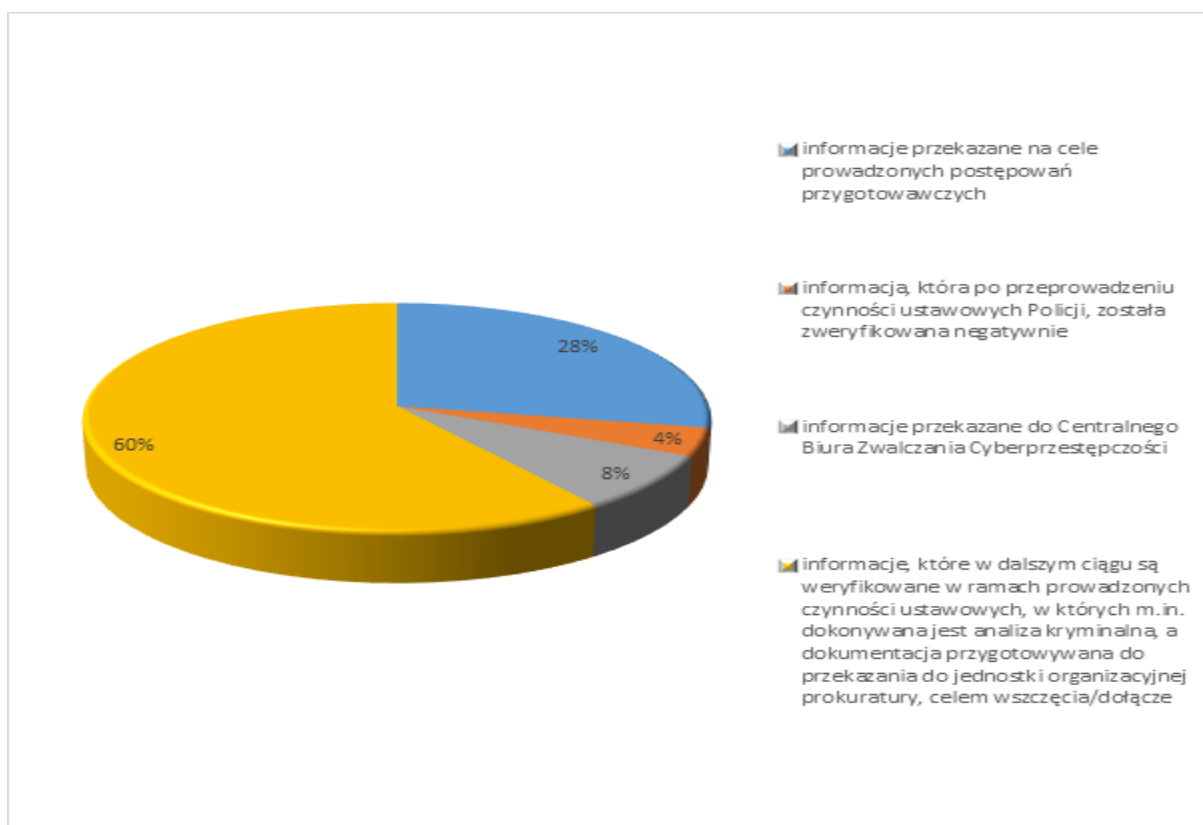
Według informacji otrzymanej z CBŚP na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* w 2022 r. CBŚP zwróciło się do GIIF z 60 wnioskami o udzielenie informacji⁴⁹. Otrzymane w odpowiedzi informacje, po ich analizie, wykorzystano w prowadzonych formach pracy operacyjnej, w tym:

- w siedmiu przypadkach informacje zostały przekazane do prowadzonego postępowania przygotowawczego;
- w trzech przypadkach informacje zostały wykorzystane w ramach międzynarodowej współpracy Policji;
- w trzech przypadkach uzyskane informacje zostały zweryfikowane negatywnie - na podstawie przekazanych materiałów nie doprowadzono do wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- w dwunastu przypadkach uzyskano odpowiedź z GIIF, która wskazywała na brak informacji o transakcjach wnioskowanych osób bądź podmiotów gospodarczych lub ich rachunków bankowych;
- w przypadku trzydziestu dwu wniosków uzyskane informacje w dalszym ciągu weryfikowane są w ramach prowadzonych przez CBŚP czynności ustawowych. W ramach tych czynności dokonywana jest m.in. analiza kryminalna, a dokumentacja przygotowywana do przekazania do jednostki organizacyjnej prokuratury celem wszczęcia/dołączenia do prowadzonego postępowania przygotowawczego;
- w dwu przypadkach informacje przekazano do Centralnego Biura Zwalczenia Cyberprzestępczości;
- w jednym przypadku uzyskane informacje przekazano do Krajowej Administracji Skarbowej.

⁴⁹ Zawarto w nich prośbę o przekazanie informacji na temat 398 osób fizycznych, 222 podmiotów gospodarczych oraz 33 rachunków bankowych.

CBŚP poinformowało również, że w 2022 r. wszczęło 11 postępowań przygotowawczych z art. 299 *Kodeksu karnego* oraz zakończyło 23 postępowania prowadzone w tym kierunku. Ponadto CBŚP nie odnotowało przypadku wszczęcia i zakończenia postępowania przygotowawczego z art. 165a *Kodeksu karnego*. Zgodnie z przedmiotową informacją w prowadzonych przez CBŚP postępowaniach przedstawiono 755 podejrzany łącznie 1042 zarzuty popełnienia czynu zabronionego z art. 299 *Kodeksu karnego*.

Wykres nr 17 – Podział powiadomień otrzymanych przez CBŚP od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

W 2022 r. CBŚP uzyskało od GIIF łącznie 25 informacji przekazanych na podstawie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Informacje te zostały wykorzystane w następujący sposób:

- 7 przekazano do postępowań przygotowawczych;
- 1 informacja, po przeprowadzeniu czynności ustawowych Policji, została zweryfikowana negatywnie;
- 2 informacje przekazano do Centralnego Biura Zwalczenia Cyberprzestępczości;
- 15 informacji jest w dalszym ciągu weryfikowanych w ramach prowadzonych czynności ustawowych, w których m.in. dokonywana jest analiza kryminalna, a dokumentacja przygotowana do przekazania do jednostki organizacyjnej prokuratury, celem wszczęcia/dołączenia do prowadzonego postępowania przygotowawczego lub też rozważane jest jej wykorzystanie w ramach międzynarodowej współpracy Policji.

6.2.3. Inne organy

CBA wskazało, że w 2022 r. otrzymało od GIIF 86 informacji. W ramach prowadzonych przez CBA czynności służbowych wykorzystano 70 z przedmiotowych informacji.

Komenda Główna Straży Granicznej poinformowała, że w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. otrzymała od GIIF łącznie 33 informacje. Informacje te były informacjami udostępnionymi przez GIIF na pisemny i uzasadniony wniosek SG, jak i w związku z nabyciem przez GIIF podejrzenia popełnienia innego przestępstwa niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – w celu podjęcia czynności wynikających z ustawowych zadań SG.

Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej poinformowało, że w 2022 r. nie występowało do GIIF w trybie art. 105 *ustawy AML/CTF* z wnioskami o udostępnienie informacji.

Na podstawie informacji przekazanych przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego wiadomo natomiast, że Służba ta skierowała do GIIF czternaście wniosków o udzielenie informacji. W związku z otrzymanymi z GIIF informacjami SKW nie podejmowała w 2021 r. czynności innych niż wewnętrzne czynności analityczne. Ponadto SKW nie przekazywała otrzymanych od GIIF informacji innym organom lub jednostkom administracji publicznej, ani też nie podejmowała na ich podstawie innych „dalszych czynności” w rozumieniu art. 14 ust. 2 pkt. 11 *ustawy AML/CTF*.

Dane uzyskane z Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej za 2022 r. wskazują natomiast, że Żandarmeria Wojskowa w 2022 r. na podstawie 38 złożonych wniosków uzyskała od GIIF 49 informacji dotyczących 65 podmiotów. Uzyskane informacje zostały wykorzystane w 30 formach pracy operacyjnej.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego poinformował natomiast, że w 2022 r. otrzymał od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* sześć informacji o uzasadnionym podejrzeniu naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego. W stosunku do wszystkich ww. informacji UKNF podjął czynności analityczne przewidziane *ustawą AML/CTF*, a także ustawami regulującymi poszczególne sektory rynku finansowego. UKNF poinformował ponadto, że w 2022 r. nie kierował do prokuratury zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, które byłyby wynikiem przeprowadzonej analizy informacji przekazanych przez GIIF. W kwestii zasobów ludzkich zaangażowanych w realizację zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu UKNF informuje, że w przedmiotowym urzędzie zatrudnionych było 18 osób zaangażowanych bezpośrednio w czynności wynikające z *ustawy AML/CTF*. Jednakże pracownicy pozostałych komórek organizacyjnych realizując zadania służbowe podejmują działania lub przekazują informacje w przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości z obszaru AML/CTF w nadzorowanych przez KNF podmiotach. Zasoby ludzkie oraz ich adekwatność do powierzonych obowiązków są przedmiotem bieżącego monitoringu ze strony UKNF. W przypadku zidentyfikowania konieczności wzmocnienia zasobów dedykowanych do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu UKNF zadeklarował, że podejmie się alokacji lub rekrutacji pracowników. W kwestii posiadanych przez UKNF zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, to nie budzą one zastrzeżeń – są adekwatne do ich zakresu oraz ilości.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli zakomunikował z kolei, że w 2022 r. nie zwracał się do GIIF o przedstawienie informacji w trybie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*.

Ponadto Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) poinformował GIIF, że w 2022 r. nie skierował do GIIF zapytań/wniosek o udzielenie informacji w trybie przewidzianym *ustawą AML/CTF*.

6.3 DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 3 *ustawy AML/CTF*, Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany do przekazywania GIIF danych zbiorczych o:

- liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących prania pieniędzy i liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących finansowania terroryzmu;
- liczbie osób, którym przedstawiono zarzut prania pieniędzy, i liczbie osób, którym przedstawiono zarzut finansowania terroryzmu;
- liczbie osób prawomocnie skazanych za pranie pieniędzy i liczbie osób prawomocnie skazanych za finansowanie terroryzmu;
- rodzajach przestępstw bazowych, o których mowa w art. 1 lit. e *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.* (Dz. U. z 2008 r. poz. 1028 oraz z 2018 r. poz. 1328), zwanej dalej Konwencją Warszawską, do których odnoszą się informacje wskazane w poprzednich podpunktach;
- wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, wstrzymania transakcji i blokady lub orzeczono zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek.

Z danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2022 r. w sądach okręgowych i rejonowych w Polsce wszczęto 316 sądowych postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* wobec 823 osób. Sądy zakończyły w tym samym okresie 261 postępowań karnych w sprawach o powyższe przestępstwo. Zgodnie z przytoczonymi danymi Ministerstwa Sprawiedliwości w 2022 r. za popełnienie przestępstwa prania pieniędzy z art. 299 *Kodeksu karnego* prawomocnie⁵⁰ skazano 236 osób, natomiast 547 osób skazanych zostało w I instancji. W prowadzonych postępowaniach dokonano zabezpieczeń majątkowych w łącznej wysokości 2 883 999 zł, orzeczono zajęcie wartości majątkowych na kwotę 397 000 zł, a także orzeczono przepadek mienia w łącznej wysokości 213 043 034 zł.

Jednocześnie z przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości informacji wynika, że w 2022 r. sądy powszechne nie wszczęły ani jednego postępowania karnego w związku z przestępstwem z art. 165a *Kodeksu karnego*, natomiast zakończyły jedno postępowanie karne, prowadzone w kierunku tego artykułu. W 2022 r. w związku z przestępstwem z art. 165a

⁵⁰ Według uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości informacji, dane w tym dziale wykazują Wydziały Sądów Okręgowych (I instancja) i Rejonowych. Ważny jest fakt prawomocności, nie ma znaczenia, w której instancji orzeczenie uprawomocniło się.

Kodeksu karnego nikogo nie skazano, zarówno w I instancji, jak i nie odnotowano skazań prawomocnych za finansowanie terroryzmu.

W prowadzonych w Polsce w 2022 r. sądowych postępowaniach karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* przestępstwami bazowymi, o których mowa w art. 1 lit. e Konwencji Warszawskiej, były następujące przestępstwa:

- z *Kodeksu karnego* następujące artykuły: art. 258 (zorganizowana grupa i związek przestępczy); art. 270 (fałsz materialny); art. 271 (fałsz intelektualny); art. 279 (kradzież z włamaniem); art. 286. (oszustwo); art. 294 (typy kwalifikowane przestępstw określonych w art. art. 278 § 1, 2 lub 5, art. 278a § 1, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości);
- z *Kodeksu karnego skarbowego* artykuły: art. 54 (uchylanie się od obowiązku podatkowego); art. 56 (nieprawdziwe dane podatkowe);
- przestępstwa z *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*;
- inne przestępstwa (kodeks karny i ustawy szczególne);
- przestępstwa nieokreślone.

6.4. Działalność szkoleniowa

W 2022 r. przedstawiciele GIFF wzięli aktywny udział w charakterze prelegentów lub uczestników w licznych szkoleniach i warsztatach, a także konferencjach, na których poruszana była problematyka przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Podnoszenie kwalifikacji odbywało się zarówno w formie online, jak i w formie stacjonarnej.

W pierwszej połowie 2022 r. przedstawiciele GIFF przy wsparciu Centrum Kompetencyjnego CRBR IAS Bydgoszcz, przeprowadzili kilkanaście szkoleń dotyczących beneficjenta rzeczywistego, ustalania struktury własności lub kontroli oraz funkcjonowania CRBR dla przedstawicieli instytucji obowiązanych, jednostek współpracujących oraz podmiotów zobowiązanych do przekazania informacji do CRBR. Przeprowadzone szkolenia obejmowały również kwestie dotyczące działalności GIFF, fundacji i stowarzyszeń, obowiązków instytucji obowiązanych, SInF oraz szczególnych środków ograniczających.

W czerwcu 2022 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej wziął udział w czwartej edycji konferencji PTXXI zorganizowanej w Gdyni, która skupiała się na zagadnieniach dotyczących zwalczania przestępczości teleinformatycznej. Współorganizatorem przedsięwzięcia było Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości.

Dodatkowo we wrześniu 2022 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej wziął udział w kolejnej edycji kursu podatkowego realizowanego dla funkcjonariuszy Policji przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie.

W październiku 2022 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej wziął udział w odprawie kierownictwa Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej. W drugiej połowie 2022 r. przedstawiciele GIFF, przy wsparciu innych instytucji, przeprowadzili liczne szkolenia dla jednostek współpracujących i instytucji obowiązanych, dotyczące instytucji beneficjenta rzeczywistego, CRBR, przestępczości kryptowalutowej,

obowiązków i praktycznych aspektów kontrolowania instytucji obowiązanych, systemów i rejestrów wykorzystywanych do przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz współpracy krajowej.

Dodatkowo przedstawiciele GIIF dwukrotnie w 2022 r. prowadzili szkolenia dla żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, które odbyły się w Centrum Szkolenia Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim.

Ponadto w dniu 25 listopada 2022 r. przedstawiciel GIIF przeprowadził szkolenie pt. „Instytucja beneficjenta rzeczywistego oraz związane z nią obowiązki w świetle regulacji prawnych dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu” w ramach programu Eastern Partnership Academy of Public Administration 2022, organizowanego przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Krajową Szkołą Administracji Publicznej dla przedstawicieli urzędów antymonopolowych z Ukrainy, Mołdawii oraz Gruzji.

GIIF w 2022 r. kontynuował także, rozpoczęty w 2020 r. cykl szkoleń dotyczących obowiązków instytucji obowiązanych w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, w tym stosowania szczególnych środków ograniczających. W ramach cyklu w marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu zorganizowano łącznie 6 zdalnych szkoleń pt. „Stosowanie szczególnych środków ograniczających oraz Krajowa Ocena Ryzyka Prania Pieniądzy oraz Finansowania Terroryzmu – zagrożenia i podatności”, w których wzięli udział przedstawiciele przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową, podmiotów prowadzących działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, notariuszy oraz pośredników w obrocie nieruchomościami.

7. Współpraca międzynarodowa

7.1. Współpraca z Komisją Europejską

Komisja Europejska została zobowiązana do przedstawienia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdania z wdrożenia przez państwa członkowskie *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu* (dalej tzw. 4 Dyrektywa AML lub *dyrektywa 2015/849*). W tym celu eksperci Rady Europy na zlecenie Komisji Europejskiej przeprowadzili cząstkowe oceny państw członkowskich, w celu opracowania wspomnianego sprawozdania. Polska, jako członek Unii Europejskiej, również została włączona w proces oceny wdrożenia i skuteczności stosowania przepisów 4 Dyrektywy AML. W dniach 18-21 stycznia 2022 r. miała miejsce ewaluacja, koordynowana przez przedstawicieli GIIF, która ze względów pandemicznych odbyła się w formule hybrydowej, przy zdalnym udziale ewaluatorów Rady Europy. W spotkaniach ewaluacyjnych zaangażowani byli zarówno przedstawiciele właściwych organów administracji publicznej, jak i wybrane instytucje obowiązkane.

Rozmowy z przedstawicielami polskiego systemu PPPFT dotyczyły następujących obszarów:

- współpracy krajowej (w tym pomiędzy instytucjami obowiązanymi a GIIF)
- polityki oraz priorytetów właściwych organów
- transparentności beneficjenta rzeczywistego
- wykorzystania informacji finansowych
- raportowania podejrzanych transakcji oraz innych transakcji
- współpracy z innymi jednostkami analityki finansowej oraz instytucjami nadzoru
- nadzoru nad instytucjami finansowymi, w tym zagadnienia dot. polityki grupowej oraz wejścia na rynek (tzw. fit and proper⁵¹) oraz nad instytucjami niefinansowymi
- sankcji
- oceny krajowego ryzyka PP/FT oraz ryzyka PP/FT instytucji obowiązkanych
- stosowaniem środków bezpieczeństwa finansowego
- PEP
- ochrony danych.

Rozmowy ewaluacyjne oraz materiały uzupełniające przekazane po ewaluacji przez jej uczestników stanowiły bazę dla opracowania raportu cząstkowego na temat stopnia skuteczności implementacji przez Polskę przepisów ww. Dyrektywy. Po uwzględnieniu uwag polskich władz opracowano ww. raport na temat efektywności Polski w implementacji przepisów 4 Dyrektywy AML.

⁵¹ Wymogi dot. Oceny kierowników, dyrektorów i akcjonariuszy

Raport ten, wraz z ocenami pozostałych państw członkowskich, będzie wykorzystany do opracowania całościowego przeglądowego sprawozdania na temat skuteczności implementacji tzw. 4 Dyrektywy AML przez państwa unijne.

7.1.1. Grupa Ekspertów ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu

Zadaniem Grupy Ekspertów ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ang. *Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing – EGMLTF*), zrzeszającej przedstawicieli państw członkowskich UE, jest wspieranie Komisji Europejskiej w wyznaczaniu kierunków polityki w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, przygotowywaniu aktów prawnych, a także doradzanie na etapie przygotowywania wniosków w sprawie środków wykonawczych i koordynacja współpracy pomiędzy państwami członkowskimi UE.

W 2022 r. odbyły się cztery zdalne spotkania EGMLTF, w których uczestniczyli przedstawiciele GIFF. Spotkania obejmowały tematy dotyczące spraw wewnętrznych Unii Europejskiej oraz spraw zewnętrznych w ramach prowadzonej współpracy międzynarodowej.

W części dotyczącej spraw wewnętrznych, spotkania poświęcone były w głównej mierze:

- egzekwowaniu przepisów unijnych, w tym:
 - kontroli transpozycji i skutecznego wdrożenia *dyrektywy 2015/849* oraz *dyrektywy 2018/843*;
 - badaniu Rady Europy, mającego na celu przygotowanie raportu dotyczącego oceny konkretnego wdrożenia i skutecznego stosowania *dyrektywy 2015/849* w państwach członkowskich UE;
 - projektu pilotażowego UE dotyczącego beneficjentów rzeczywistych;
- realizacji zadań w ramach *dyrektywy 2015/849* oraz planu działania w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy, w tym:
 - bazy danych dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego;
 - planowanej publikacji jednolitego wykazu osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne;
 - ponadnarodowej ocenie ryzyka;
 - przygotowaniom sprawozdania dla Parlamentu Europejskiego i Rady zgodnie z art. 65 *dyrektywy 2015/849*;
 - ustanowieniu scentralizowanych automatycznych mechanizmów zgodnie z art. 32a *dyrektywy 2018/843*;
 - wytycznym w sprawie wykorzystania partnerstw publiczno-prywatnych w ramach zapobiegania i zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Poruszono także kwestię wymiany informacji między właściwymi organami i jednostkami analityki finansowej na podstawie art. 30 ust. 7 oraz art. 31 ust. 7 *dyrektywy 2015/849* oraz kwestię beneficjenta rzeczywistego w kontekście Rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających. W celu

zapewnienia synergii między różnymi grupami ekspertów pod przewodnictwem Komisji oraz upewnienia się, że członkowie EGMLTF są świadomi pracy wykonywanej przez jednostki analityki finansowej do porządku obrad EGMLTF włączano również omówienie planu prac Platformy EU-FIU na lata 2022-2023. Omówiono także wyniki prowadzonych przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości spraw połączonych C-37/20 *Luxembourg Business Registers* i C-601/20 *Sovim* oraz sprawy C-562/20 *SIA „Rodl & Partner”*. W 2022 r. Komisja Europejska skonsultowała się z członkami EGMLTF w drodze procedury pisemnej w sprawie kolejnego projektu rozporządzenia delegowanego zmieniającego *Rozporządzenie delegowane (UE) 2016/1675 uzupełniające dyrektywę 2015/849* przez wskazanie państw trzecich wysokiego ryzyka mających strategiczne braki w swoich systemach przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Natomiast w części dotyczącej spraw zewnętrznych, w ramach przygotowań do posiedzeń plenarnych FATF i MONEYVAL, posiedzenia EGMLTF były dogodną platformą do omówienia zagadnień dotyczących ocen systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu państw oraz realizowanych, jak i przyszłych projektów w ramach grup roboczych działających w ramach tych forów.

Ponadto w trakcie posiedzeń EGMLTF oraz w ramach kontaktów roboczych z jej członkami, Komisja Europejska konsultowała z przedstawicielami państw członkowskich, w tym Polski, inicjatywy unijne dotyczące między innymi:

- badania firmy Deloitte pt. "Identyfikacja użytkowników wirtualnych aktywów oraz możliwość utworzenia i prowadzenia centralnej bazy danych dostępnej dla jednostek analityki finansowej”;
- konsultacji w sprawie modernizacji prawa spółek na potrzeby cyfryzacji;
- kwestionariusza dotyczącego danych o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy pochodzących z sądów i prokuratury;
- „Podręcznika dla użytkowników - szkolenie dla prawników dotyczące unijnych przepisów w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy (AML) i finansowaniu terroryzmu (CTF)”;
- "Studium wykonalności dla europejskiego rejestru aktywów w kontekście walki z praniem pieniędzy i uchylaniem się od płacenia podatków" CEPS (*Centre for European Policy Studies*).

7.1.2. Platforma UE-FIU

Przedstawiciele GIIF w 2022 r. aktywnie uczestniczyli w pracach Platformy EU-FIU (dalej: Platforma). Platforma jest ciałem doradczym KE, służącym do bieżącej współpracy pomiędzy JAF państw członkowskich UE. Na posiedzeniach Platformy EU-FIU omawiane są m.in. nowe inicjatywy UE z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, propozycje usprawnienia wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, kwestie wspólnej analizy spraw z elementem transgranicznym, wymiana informacji przez system FIU.net, ponadnarodowa ocena ryzyka czy raportowanie transgranicznych transakcji podejrzanych. W 2022 r. odbyły się cztery zwyczajne spotkania Platformy (w tym trzy w formie

wideokonferencji). Tematami poruszonymi podczas poszczególnych posiedzeń w 2022 r., były między innymi:

- Działania specjalnej grupy roboczej do spraw mechanizmu współpracy i wsparcia jednostek analityki finansowej (ang. coordination and support mechanism – CSM), której członkiem był także przedstawiciel Polski, m.in.: propozycje formułowane przez grupę, były przedstawiane KE w trakcie prac nad pakietem AML/CTF, a po jego publikacji, także na forum grupy roboczej Rady UE, w ramach której toczyły się w 2022 r. negocjacje brzmienia poszczególnych aktów. W ramach opublikowanego przez KE w lipcu 2021 r. pakietu AML/CTF przewidziano wzmocnienie unijnych ram przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, w tym poprzez utworzenie jednolitego zbioru unijnych przepisów oraz utworzenie unijnej agencji odpowiedzialnej za nadzór AML/CTF wybranych instytucji finansowych a także mechanizm współpracy i wsparcia jednostek analityki finansowej
- Projekt Parlamentu Europejskiego dot. europejskiego rejestru aktywów, obejmujący sporządzenie mapy źródeł informacji dotyczących własności aktywów oraz ocenę operacyjnej wykonalności gromadzenia danych, konieczności i wykonalności prawnej, a także opracowanie opcji technicznych przedstawiających możliwy projekt i zakres europejskiego rejestru aktywów.
- Omówienie stanu prac nad przekształceniem *rozporządzenia (UE) 2015/847 w sprawie informacji towarzyszących przekazom pieniężnym* (TFR recast). Przekształcenie tego rozporządzenia wdraża zmienione standardy FATF dotyczące aktywów kryptowalutowych, które opierają się na zasadach obowiązujących w przypadku przekazów pieniężnych. Wniosek stanowi część pakietu AML i wymaga od dostawców usług związanych z aktywami kryptograficznymi (CASP) gromadzenia i udostępniania danych dotyczących inicjatorów i beneficjentów transferów aktywów kryptograficznych. Główne zmiany wprowadzone przez ustawodawców dotyczą zakresu, definicji, dalszych szczegółów dotyczących informacji, które mają być gromadzone, zniesienia progu 1000 euro pozwalającego na uproszczone środki bezpieczeństwa finansowego, dodatkowych zasad dotyczących ochrony danych i środków łagodzących.
- Wykorzystanie instrumentu wsparcia technicznego (ang. *Technical Support Instrument* – TSI) oraz sposób, w jaki może on pomóc w udoskonaleniu krajowych ram AML/CTF. TSI wspiera państwa członkowskie w stymulowaniu innowacji, a celem jest opracowanie i wdrożenie reform, które mogą być priorytetami Komisji lub krajowymi;
- Współpraca jednostek analityki finansowej a instytucjami, agencjami i organami Unii Europejskiej: Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), Urzędu Prokuratury Europejskiej (EPPO), Europolu, Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA);
- Stan prac nad siecią FIU.net, tj. siecią wymiany informacji pomiędzy JAF - w tym podejmowane i planowane działania w zakresie migracji danych, statystyki działania sieci a także omówienie kwestii cyberbezpieczeństwa w celu ochrony poufności, integralności i dostępności danych oraz zmniejszenia ryzyka;

- Kwestia wdrożenia pakietu w sprawie wykorzystania sztucznej inteligencji (AI) z kwietnia 2021 r. Pakiet dotyczył będzie wykorzystania sztucznej inteligencji w działaniach operacyjnych jednostek analityki finansowej celem zapobiegania ML/TF. Przyjęcie negocjowanego pakietu spodziewane jest w 2023 r., po czym nastąpi dwuletni okres przejściowy, zanim rozporządzenie zacznie być bezpośrednio stosowane.
- Plan działania UE dotyczący handlu dobrami kultury oraz omówienie najnowszych postępów w realizacji projektu dotyczącego wykorzystywania dzieł sztuki, antyków i innych dóbr kultury jako narzędzi ML/TF.
- Omówienie wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie określenia przestępstw i kar za naruszenie unijnych środków ograniczających, nowej ponadnarodowej oceny ryzyka, wytycznych dotyczących partnerstw publiczno-prywatnych w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu. 28 listopada 2022 r. Rada przyjęła jednomyślnie decyzję w związku z którą naruszenie unijnych środków ograniczających stało się przestępstwem. 2 grudnia 2022 r. Komisja przyjęła wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie określenia przestępstw i kar za naruszenie środków ograniczających.

7.2. Współpraca z Radą UE

W 2022 r. Rada Unii Europejskiej pod przewodnictwem francuskiej, a następnie czeskiej prezydencji prowadziła negocjacje dotyczące pakietu AML/CTF przedstawionego przez Komisję Europejską w lipcu 2021 r. Przedstawiciel GIIF brał aktywny udział w posiedzeniach grupy roboczej w Radzie UE oraz prezentował stanowisko Polski do przedstawionych elementów pakietu.

Podczas czeskiej prezydencji w Radzie UE, zintensyfikowano prace związane, m.in. z procesem wyboru państwa-siedziby Urzędu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (AMLA)⁵². Sygnały zainteresowania siedzibą AMLA zostały wstępnie wysłane przez: Austrię, Francję, Hiszpanię, Holandię (pod koniec roku wycofała swoją kandydaturę), Litwę, Luksemburg, Łotwę, Niemcy i Włochy.

Zgodnie z *Wnioskiem Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Ustanawiające Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu oraz zmieniające Rozporządzenia (UE) 1093/2010, (UE) 1094/2010, (UE) 1095/2010*⁵³, AMLA będzie nową agencją unijną i centralnym elementem systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ma powstać w 2023 r., a jej pełna funkcjonalność planowana jest od 2026 r. Do głównych zadań urzędu będzie należało zapewnienie jednolitego nadzoru nad instytucjami obowiązanyymi w UE oraz wspieranie współpracy pomiędzy jednostkami analityki finansowej i spójnego wdrożenia, jak też stosowania przez państwa członkowskie jednolitego zbioru przepisów w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

⁵² ang. Authority for Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism

⁵³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:52021PC0421>

7.3 Przegląd praktyk nadzorczych EBA w obszarze AML/CTF

Zgodnie z przepisami *Rozporządzenia 1093/2010*⁵⁴ Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (dalej EBA) realizuje obowiązek zapewnienia skutecznych praktyk nadzorczych oraz ma na celu zapewnienie spójnego stosowania prawa unijnego. W związku z powyższym EBA przeprowadza przegląd praktyk nadzorczych w zakresie PPPFT dla sektora bankowego, który na przełomie 2022/2023 r. objął także Polskę.

Przegląd polskich praktyk nadzorczych nad sektorem bankowym jest realizowany zarówno w trybie „off-site” jak i „on-site”. Wizyta ewaluacyjna w Polsce została zaplanowana na styczeń 2023 r. Koordynacja nad przygotowaniem i realizacją ww. przeglądu została powierzona Urzędowi Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF). W związku z powyższym w drugiej połowie 2022 r. GIIF, we współpracy z UKNF, rozpoczął proces gromadzenia oraz opracowywania informacji, w tym danych statystycznych oraz dokumentacji w zakresie prowadzonej działalności nadzorczej nad instytucjami obowiązany. Pod koniec 2022 r., jeszcze przed planowaną wizytą ewaluacyjną, część przygotowanych materiałów została przekazana zespołowi ewaluacyjnemu EBA do dalszej analizy „off-site”, która stanowiła bazę dla spotkań merytorycznych podczas planowanej wizyty ewaluacyjnej. Ww. przegląd polskich praktyk nadzorczych w ramach PPPFT objął następujące obszary:

- zasoby nadzorcze w kontekście wielkości sektora bankowego i ryzyka PP/FT;
- dostępność wytycznych nadzorczych ;
- poziom nadzoru w kontekście ryzyka PP/FT ;
- współpraca nadzorcza krajowa i zagraniczna.

7.4. Grupa Egmont

Polska Jednostka Analityki Finansowej kontynuowała w 2022 r. swoje zaangażowanie w działania Grupy Egmont, zrzeszającej 166 jednostek analityki finansowej z całego świata, uczestnicząc w pracach, inicjatywach oraz spotkaniach na poziomie roboczym i plenarnym.

Przedstawiciele GIIF są zaangażowani w prace Grupy Roboczej do spraw Wymiany Informacji i Grupy Roboczej ds. Pomocy Technicznej i Szkoleniowej oraz współpracę z Sekretariatem Grupy Egmont.

Po dwóch latach posiedzeń w trybie zdalnym, w dniach 10-15 lipca 2022 r. w Rydze na Łotwie na zaproszenie Łotewskiej JAF odbyło się 28. Posiedzenie plenarne Grupy Egmont (EG), w którym uczestniczyło ponad 300 przedstawicieli jednostek analityki finansowej z całego świata oraz przedstawicieli instytucji międzynarodowych, będących obserwatorami w ramach EG. Przedstawiciele GIIF uczestniczyli w jego trakcie w obradach Grup Roboczych (Grupy Roboczej ds. Wymiany Informacji oraz Grupy Roboczej ds. Pomocy Technicznej i Szkoleniowej), Grupy Regionalnej Europa 1 oraz posiedzeniu Szefów FIU i warsztatach towarzyszących spotkaniu.

⁵⁴ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylenia decyzji Komisji 2009/78/WE*

W trakcie posiedzenia szefowie jednostek analityki finansowej, najważniejszego ciała decyzyjnego EG, dokonali wyboru nowego kierownictwa, w tym na nowego Przewodniczącego EG wybrana została Pani Xolisile Khanyile, dyrektor Centrum Wywiadu Finansowego w RPA (dotychczasowa Wiceprzewodnicząca EG), która zmieniła na tym stanowisku panią Hennie Verbeek-Kusters (szefową Holenderskiej JAF). Na nowego Wiceprzewodniczącego EG wybrano przedstawicielkę GIIF - panią Elżbietę Franków-Jaśkiewicz, Naczelnika Wydziału Współpracy Międzynarodowej Departamentu Informacji Finansowej. Przewodnicząca I Wiceprzewodnicząca EG zostały wybrane na dwuletnie kadencje, które zakończą się po posiedzeniu plenarnym EG w 2024 r.

Podczas przeprowadzonej w trakcie posiedzenia plenarnego dyskusji tematycznej szefowie jednostek analityki finansowej w oparciu o wystąpienia panelistów dyskutowali nad sposobami zwiększania skuteczności jednostek wywiadu finansowego w środowisku opartym na ryzyku, ze szczególnym uwzględnieniem wielostronnej wymiany informacji, sposobów ustalania priorytetów we współpracy krajowej i międzynarodowej i zwiększania roli JAF w krajowym systemie AML/CTF.

Podczas posiedzenia plenarnego odbyły się dla jego uczestników cztery sesje szkoleń operacyjnych, w tym w zakresie finansowania terroryzmu przez skrajną prawicę, roli jednostek wywiadu finansowego w zwalczaniu wyzysku pracowników i handlu ludźmi, sposobów osiągnięcia wyższego poziomu skuteczności w zakresie odzyskiwania mienia oraz warsztatów przedstawiających najciekawsze przypadki spraw analitycznych.

W trakcie posiedzenia dokonano też wyboru laureata nagrody EG za najlepszy przypadek sprawy analitycznej realizowanej przez JAF (BECA). Laureatem została Łotewska JAF dzięki sprawie, która zdobyła uznanie m.in. za innowacyjne metody wywiadu finansowego oraz rozwiniętą sieć współpracy międzynarodowej. Honorowe wyróżnienie przyznano wiceliderowi – Włoskiej JAF. Ponadto wyróżniono Nigeryjską JAF, która otrzymała nagrodę w obszarze najlepszej sprawy w zakresie odzyskiwania mienia (ang. *Stolen Asset Recovery Award -StAR*), która jest wspólnym programem Banku Światowego i UNODC.

W wrześniu 2022 r. przedstawicielka GIIF – pani Elżbieta Franków-Jaśkiewicz – jako Wiceprzewodnicząca EG, reprezentowała tę organizację w odbywającym się w Cambridge (Wielka Brytania) 39. *Symposium międzynarodowym na temat przestępczości ekonomicznej*, współprowadząc z Sekretarzem Wykonawczym EG, panem Jerome Beaumont, warsztaty dedykowane działaniom EG w zakresie wsparcia procesu odzyskiwania mienia.

Przedstawiciel GIIF wziął udział w warsztatach poświęconych współpracy pomiędzy służbami celnymi a jednostkami analityki finansowej, realizowanymi w ramach dotychczasowej współpracy grupy EGMONT ze Światową Organizacją Celną (WCO) W ramach warsztatów prowadzono dyskusję dotyczącą dalszego rozwoju tej współpracy, szczególnie mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia i dostrzegany niesatysfakcjonujący zakres jej działania.

7.5. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy

GIIF współpracował z FATF poprzez uczestnictwo swoich przedstawicieli w posiedzeniach (w tym zdalnie) tego gremium w ramach delegacji Komitetu MONEYVAL oraz poprzez przedstawienie podczas posiedzeń EGMLTF swoich opinii, dotyczących implementacji Rekomendacji FATF.

W 2022 r. nastąpiła zmiana prezydencji w FATF – prezydencja niemiecka ustąpiła przewodnictwa na rzecz Singapuru - funkcję przewodniczącego FATF przejął p. Raja Kumar i będzie ją piastował do 30 czerwca 2024 r. Prezydencja Singapuru wskazała następujące priorytety dla działań FATF pod swoim przewodnictwem: wzmocnienie procesu odzyskiwania mienia pochodzącego z przestępstwa, przeciwdziałanie nielegalnemu finansowaniu cyberprzestępczości, zwiększenie skuteczności globalnych środków PPP, wzmocnienie partnerstwa FATF z ciałami regionalnymi.

Tragiczne wydarzenia na Ukrainie wynikające ze zbrojnej agresji Rosji spowodowały wydanie oświadczeń publicznych, które wyrażały poważne zaniepokojenie FATF dotyczące wpływu agresji rosyjskiej na podwyższenie ryzyka prania pieniędzy, finansowania terroryzmu i finansowania proliferacji, jak również integralności systemu finansowego, szerszej gospodarki oraz bezpieczeństwa i ochrony. Rosyjskie działania naruszyły bowiem podstawowe zasady FATF, których celem jest promowanie bezpieczeństwa, ochrony i integralności systemu finansowego. W oświadczeniach wydanych odpowiednio w marcu, kwietniu i czerwcu 2022 r. FATF wskazywał, że wszystkie jurysdykcje powinny zachować czujność wobec pojawiającego się ryzyka, związanego z obchodzeniem środków podjętych przeciwko Rosji w celu ochrony międzynarodowego systemu finansowego. Na pierwszym etapie FATF wydał oświadczenie o ograniczeniu roli i wpływu Rosji w ramach FATF, w szczególności Rosja nie mogła dłużej pełnić żadnych ról kierowniczych lub doradczych ani brać udziału w podejmowaniu decyzji w zakresie ustanawiania standardów, procesów wzajemnej oceny, zarządzania i spraw członkowskich. Rosja nie mogła również dłużej dostarczać ewaluatorów, recenzentów lub innych ekspertów dla procesów ewaluacyjnych. W wyniku kontynuacji zbrojnych działań Rosji, w październiku 2022 r. FATF zdecydował się na nałożenie dodatkowych ograniczeń wobec tego kraju poprzez zakaz uczestnictwa delegatów rosyjskich w obecnych i przyszłych zespołach projektowych FATF. Rosji zakazano również – jako członkowi FATF – uczestnictwa w spotkaniach ciał regionalnych.

W 2022 r. FATF kontynuował prace nad aktualizacją swoich standardów. W marcu 2022 r. FATF, dzięki intensywnemu zaangażowaniu MONEYVAL, wzmocnił treść Rekomendacji 24 oraz Noty Interpretacyjnej, które wymagają od państw zapobiegania nadużywaniu struktur korporacyjnych lub osób prawnych do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zapewnienia, że istnieje odpowiednia, dokładna i aktualna informacja na temat beneficjentów rzeczywistych osób prawnych. W październiku 2022 r. członkowie FATF zgodzili się na wydanie, w celu przeprowadzenia konsultacji publicznych, projektu wytycznych dotyczących Rekomendacji 24, aby pomóc państwom i sektorowi prywatnemu we wdrożeniu wzmocnionych wymogów FATF w zakresie beneficjenta rzeczywistego struktur korporacyjnych. FATF zaplanował sfinalizowanie wytycznych w lutym 2023 roku. Wytyczne te koncentrują się obecnie na Rekomendacji 24, ale planuje się ich aktualizację po zakończeniu przez FATF kolejnego przeglądu w zakresie Rekomendacji 25, dotyczącej przejrzystości beneficjentów rzeczywistych porozumień prawnych.

W 2022 r. FATF kontynuował też działalność podnosząca świadomość uczestników systemu PPPFT. W tym zakresie sfinalizowano opracowanie poradnika dotyczącego podejścia opartego na analizie ryzyka dla sektora zajmującego się obrotem nieruchomości. Opracowanie ma na celu pomoc podmiotom z tego sektora we wdrożeniu środków opartych na analizie ryzyka w celu zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Podmioty sektora nieruchomości, od agentów nieruchomości po notariuszy, odgrywają ważną rolę

w zapobieganiu praniu przez przestępców ich nielegalnych aktywów poprzez zakup często wysokiej klasy nieruchomości. Jednakże ostatnia runda wzajemnych ewaluacji FATF wykazała, że sektor ten ogólnie słabo rozumie ryzyko na jakie jest narażony. Wytyczne pomogą uczestnikom sektora prywatnego w lepszym zrozumieniu ryzyka PP/FT i podjęciu skutecznych środków w celu jego ograniczenia⁵⁵.

Ponadto FATF przygotował oraz opublikował raport dotyczący nielegalnych dochodów generowanych przez łańcuchy dostaw fentanyli i pokrewnych opioidów syntetycznych⁵⁶. Zawiera on wskaźniki ryzyka, które mogą pomóc w zidentyfikowaniu podejrzanej działalności oraz zalecenia dotyczące najlepszego podejścia do wykrywania i przerywania przepływów finansowych związanych z tym nielegalnym handlem.

Kolejną inicjatywą podnoszącą świadomość uczestników systemu PPPFT była finalizacja poradnika dot. aktywów wirtualnych oraz VASP⁵⁷. W czerwcu 2022 r. FATF opublikował zaktualizowane wytyczne dotyczące opartego na ryzyku podejścia do aktywów wirtualnych i VASP⁵⁸, które wyjaśniają, jak należy wdrażać Rekomendacje FATF w celu skutecznego przeciwdziałania praniu pieniędzy, finansowaniu terroryzmu oraz proliferacji w odniesieniu do tego rynku. W szczególności poradnik wyjaśnia definicje wirtualnych aktywów i VASP, wskazuje jak powinno stosować się Standardy FATF w kontekście tzw. „stablecoin”⁵⁹. Poruszono również kwestię ryzyka związanego z transakcjami peer-to-peer i opisano narzędzia do identyfikacji i ograniczania tego ryzyka. Ww. poradnik obejmuje też kwestie związane z licencjonowaniem i rejestracją VASP, opisuje tzw. "zasadę podróży", która wymaga zbierania oraz przesyłania przez VASP informacji o zleceniodawcy oraz beneficjencie transferów aktywów wirtualnych. Poradnik zawiera też opis zasad dzielenia się informacjami i współpracy pomiędzy organami nadzorującymi VASP.

Podczas plenarnych posiedzeń FATF przekazywał aktualne informacje na temat innych bieżących prac, w tym projektu dotyczącego przeciwdziałania praniu dochodów z ataków typu „ransomware” (oprogramowanie wymuszające okup) oraz prac nad aktualizacją dokumentu dotyczącego najlepszych praktyk FATF w zakresie zwalczania nadużyć w organizacjach non-profit. FATF informował też na bieżąco o projektach i działaniach mających na celu wdrożenie strategicznej wizji z marca 2022 r. dla globalnej sieci 206 jurysdykcji, które wspólnie zgodziły się wzmocnić swoje systemy w celu zwalczania prania pieniędzy, finansowania terroryzmu i proliferacji.

W 2022 r. FATF kontynuował również działania mające na celu informowanie społeczności międzynarodowej o zagrożeniach dla bezpieczeństwa międzynarodowego systemu finansowego, płynących ze strony krajów, które w niewystarczającym zakresie dostosowały swoje krajowe systemy PPPFT do standardów międzynarodowych. W tym celu FATF publikował listę jurysdykcji wymagających podjęcia działań (czyli tzw. czarną listę FATF)⁶⁰, jak również listę jurysdykcji podlegających wzmożonemu monitoringowi (tzw. szarą listę

⁵⁵ <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Guidance-rba-real-estate-sector.html>

⁵⁶ <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/Money-laundering-fentanyl-synthetic-opioids.html>

⁵⁷ Ang. Virtual Asset Service Provider, dostawca usług w obrocie aktywami wirtualnymi

⁵⁸ <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Fatfrecommendations/Targeted-update-virtual-assets-vasps.html>

⁵⁹ ang. Stablecoin – waluta cyfrowa powiązana ze „stabilnym” aktywem rezerwowym (np. dolar, złoto)

⁶⁰ ang. High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action

FATF)⁶¹. Publikacje ww. oświadczeń były efektem działań na forum Grupy Roboczej FATF do spraw Przeglądu Współpracy Międzynarodowej (ICRG)⁶². Grupa ICRG monitoruje nie tylko systemy krajowe PPPFT swoich członków, ale też członków ciał regionalnych typu FATF. W 2022 r. w gronie państw umieszczonych na szarej liście FATF znalazły się Gibraltary, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Demokratyczna Republika Konga (DRK), Mozambik i Tanzania.

Przedstawiciele GIIF uczestniczyli w minionym roku nie tylko w posiedzeniach FATF, ale także w innych jego działaniach, m.in. w zdalnym szkoleniu dotyczącym standardów FATF (ang. FATF Standards Training Course) w dniach 14-24 lutego 2022 r., szkoleniu trenerów standardów FATF (ang. Train the Trainer - FATF Standards Course) w dniach 21-25 listopada 2022 r., przeprowadzonych przez Instytut Szkoleniowy FATF w Busan, w Korei Południowej oraz wspólnym szkoleniu Międzynarodowego Funduszu Walutowego i FATF dla asesorów (ang. IMF-FATF Joint Assessors Training – JAT) w dniach 12-16 grudnia 2022 r., które miało miejsce w siedzibie głównej Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

W celu propagowania działań podejmowanych na forum FATF, GIIF na bieżąco publikował na swojej stronie informacje o upublicznionych listach FATF (w tym tłumaczenia oświadczeń na język polski), jak również wybrane materiały informacyjne dotyczące publikacji FATF czy prowadzonych konsultacji publicznych przez tę organizację.

7.6 . Komitet Moneyval

W 2022 r. odbyły się dwa posiedzenia Komitetu MONEYVAL (w dniach 16-20 maja oraz 7-9 grudnia). Posiedzenie grudniowe przebiegało w kontekście 25. rocznicy funkcjonowania Komitetu, który, co warto podkreślić, jako pierwszy uzyskał status ciała regionalnego typu FATF (ang. FSRB⁶³).

W ciągu 2022 r. Komitet przeprowadził 4 misje ewaluacyjne (Monako, Estonia, Macedonia Północna i Rumunia) oraz przyjął 4 raporty w ramach 5. rundy ewaluacji wzajemnych dotyczących skuteczności systemów PPPFT w Bułgarii, Liechtensteinie, Estonii oraz Monako.

Ponadto Komitet dokonał okresowego przeglądu postępu Albanii, Cypru, Czech, Litwy, Gruzji, Mołdowy, Słowacji, Słowenii, Węgier oraz Wyspy Man na bazie raportów przekazanych przez te państwa, a także analiz opracowanych przez Sekretariat MONEYVAL.

Po napaści Rosji na Ukrainę, w dniu 16 marca 2022 r. Komitet Ministrów Rady Europy przyjął decyzję, w kontekście procedury uruchomionej na mocy art. 8 Statutu Rady Europy, że Rosja przestaje być członkiem Rady Europy po 26 latach członkostwa. W efekcie Rosja przestała być również członkiem MONEYVAL po 25 latach zaangażowania w działalność Komitetu, do którego przystąpiła w 1997 r.

W 2022 r. na posiedzeniu plenarnym Sekretariat Komitetu MONEYVAL przedstawił analizę porównawczą ocen uzyskanych w krajach należących do wszystkich ciał regionalnych typu FATF, która pozwoliła określić kondycję krajowych systemów członków Komitetu MONEYVAL pod względem efektywności. Oceny zostały przekształcone w system punktacji,

⁶¹ ang. Jurisdictions under Increased Monitoring

⁶² ang. International Cooperation Review Group

⁶³ Ang. FSRBs – FATF-style regional bodies

aby umożliwić porównanie uzyskanych wyników poszczególnych ciał regionalnych. Społeczność Komitetu MONEYVAL w porównaniu do innych ciał regionalnych dobrze wypadła w zakresie wyników bezpośrednich odnoszących się do: rozumienia i analizy ryzyka PP/FT (Immediate Outcome 1⁶⁴ – lekko wyżej), współpracy międzynarodowej (Immediate Outcome 2 - porównywalnie), przejrzystości beneficjenta rzeczywistego (Immediate Outcome 5 - wyżej), ścigania FT (Immediate Outcome 9 - wyżej), szczególnych środków ograniczających w odniesieniu do FT (Immediate Outcome 10 - lekko wyżej), bardzo dobrze środków prewencyjnych (Immediate Outcome 4 – wyraźnie wyżej). Generalnie oceny w państwach należących do MONEYVAL kształtowały się na poziomie niższym lub zbliżonym do wyników krajów należących do FATF, z wyjątkiem środków prewencyjnych (Immediate Outcome 4) oraz przejrzystości beneficjenta rzeczywistego (Immediate Outcome 5), gdzie oceny krajów MONEYVAL przewyższyły średnie oceny dla krajów FATF. W obszarze współpracy międzynarodowej (Immediate Outcome 2) społeczność MONEYVAL uzyskała wynik bliski wynikowi FATF. Kraje MONEYVAL uzyskały znacząco niższy wynik od FATF w obszarze przeciwdziałania proliferacji BMR (Immediate Outcome 11). Oceny w ramach pozostałych wyników bezpośrednich kształtowały się na poziomie niższym niż wyniki krajów FATF.

MONEYVAL kontynuował działania w ramach projektu typologicznego dot. kryptowalut, przyjętego w grudniu 2021 r. Koncepcja projektu (przyjęta przez zgromadzenie ogólne Komitetu MONEYVAL) została rozszerzona tak, by uwzględnić potencjalne nadużycia różnych aktywów wirtualnych (VA) i dostawców usług związanych z aktywami wirtualnymi (VASP) do prania pieniędzy w państwach i terytoriach należących do MONEYVAL. W szczególności badanie ma na celu określenie rodzajów VA, VASP i platform wykorzystywanych przez przestępców do prania dochodów z przestępstwa, w tym kantorów wymiany walut, agregatorów i innych platform kryptowalutowych (tj. e-gaming, zakłady sportowe i NFT). Opracowany w ramach projektu raport będzie analizował dane uzyskane od państw członkowskich MONEYVAL w zakresie, m. in. rodzaju przyjętych regulacji, uprawnień dochodzeniowych, sankcji, systemów ostrzegania, rodzajów VASP zaangażowanych w finansowanie działalności przestępczej oraz praktycznych przykładów obrazujących przestępcze schematy w tym sektorze.

Ważnym komponentem obrad plenarnych MONEYVAL była dyskusja dotycząca przyszłej strategii Komitetu MONEYVAL. W grudniu 2022 r. Komitet przeprowadził dyskusję na temat swoich priorytetów strategicznych na lata 2023-2027 z udziałem byłych przewodniczących Komitetu. Wspomniana debata stanowiła wartościowy wkład do przygotowywanej nowej Strategii MONEYVAL na lata 2023-2027. W planowanej strategii statutowe cele i zadania Komitetu MONEYVAL zostały dodatkowo wzmocnione wieloobszarową wizją MONEYVAL, która ma na celu osadzenie celów statutowych organizacji w perspektywnym ujęciu rozwoju instytucjonalnego MONEYVAL w regionalnym i globalnym krajobrazie PPPFT. Wizja MONEYVAL została określona jako stanowienie efektywnego mechanizmu wzajemnej „presji” dla skutecznych działań dotyczących PPPFT na poziomie krajowym, jako dynamiczny odpowiednik w rozwoju Globalnej Sieci FATF oraz promotor wartości i partnerstwa Rady Europy. Wszystkie elementy wizji i ww. podejścia MONEYVAL są

⁶⁴ Ang. IO – Immediate outcome, wynik bezpośredni

osadzone horyzontalnie w określonych sześciu filarach strategicznych i ich celach podstawowych i rozwojowych.

Podczas grudniowego posiedzenia plenarnego Komitetu MONEYVAL ustalono, że ww. projekt Strategii po dyskusji i ewentualnych poprawkach zostanie zaproponowany do przyjęcia na spotkaniu ministerialnym w Warszawie zaplanowanym na 2023 r.

Podczas posiedzenia plenarnego Komitetu MONEYVAL w grudniu 2022 r. przeprowadzono także sesję tematyczną na temat powiązań między praniem pieniędzy a handlem ludźmi oraz wymianę poglądów z udziałem p. Helgi Gayer, przewodniczącej grupy ekspertów Rady Europy ds. działań przeciwko handlowi ludźmi (GRETA), p. Petii Nestorovej, sekretarz wykonawczej GRETA, oraz p. Daniela Thelesklafa, kierownika projektu FAST na Uniwersytecie ONZ. Inicjatywa ta działa na rzecz mobilizacji sektora finansowego przeciwko współczesnemu niewolnictwu i handlowi ludźmi, jako że ten problem ma silny związek z sektorem finansowym z uwagi na fakt, że jest to najbardziej dochodowe przestępstwo dla organizacji przestępczych. Efektem działań projektowych są plany publikacji dokumentu podsumowującego alerty istotne dla regionu MONEYVAL. Kolejną planowaną publikacją są wskazówki dla banków. Plany na 2023 r. przewidują uruchomienie, wraz z Grupą Egmont, szkolenia online w tym zakresie dla jednostek analityki finansowej. Podczas debaty podkreślano potrzebę uwzględniania handlu ludźmi w krajowych ocenach ryzyka PP/FT ze względu na fakt, że jest to poważne przestępstwo o istotnych konsekwencjach dla praw człowieka.

Należy odnotować, że w marcu 2022 r. Przewodnicząca MONEYVAL, przedstawicielka GIIF, Pani Elżbieta Franków-Jaśkiewicz, reprezentowała MONEYVAL w wymianie poglądów z członkami Komitetu Ministrów, przedstawiając raport roczny MONEYVAL za rok 2021 w spotkaniu ministerialnym FATF, które odbyło się w kwietniu 2022 roku, jak też w organizowanej przez Indie 3. *Konferencji międzyrządowej NO MONEY FOR TERROR*. Ponadto Pani Elżbieta Franków-Jaśkiewicz uczestniczyła w misji wysokiego szczebla w Bułgarii, gdzie wspólnie z przedstawicielami Sekretariatów FATF i MONEYVAL spotkała się z wicepremierem i członkami rządu w sprawie wdrażania rekomendacji MONEYVAL. Wspólna delegacja MONEYVAL-FATF spotkała się z Wicepremierem ds. Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych Bułgarii oraz innymi urzędnikami wysokiego szczebla reprezentującymi Ministerstwo Sprawiedliwości, Państwową Agencję Bezpieczeństwa Narodowego oraz inne agencje zaangażowane w krajowe działania i polityki w zakresie AML/CTF. Przedstawicielka GIIF reprezentowała MONEYVAL także w licznych wirtualnych konferencjach z państwami członkowskimi, otwierających procesy ocen wzajemnych.

W ramach koordynacji przygotowań do złożenia raportu postępu Polski, zaplanowanego w grudniu 2023 r., w pierwszym półroczu 2022 r. GIIF, odnosząc się do treści opublikowanego raportu z 5. rundy wzajemnych ewaluacji MONEYVAL, przekazał w odrębnej korespondencji właściwym instytucjom obszary wymagające podjęcia działań naprawczych. W nawiązaniu do powyższej inicjatywy w grudniu 2022 r. GIIF zwrócił się z prośbą do tych instytucji o przekazanie informacji o stanie realizacji zaleceń zawartych w opublikowanym raporcie ewaluacyjnym. Kwestia koniecznych dostosowań, wskazanych przez MONEYVAL w polskim systemie PPPFT, była także podnoszona podczas posiedzeń Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego w 2022 r.

7.7. Konferencja Państw Stron Konwencji Warszawskiej

W związku z realizacją postanowień *Konwencji Warszawskiej* (dalej KW) oraz uczestnictwem Polski w Konferencji Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ang. Conference of the Parties - COP), GIIF kontynuował działania związane z aktywnościami podejmowanymi przez ww. forum.

W dniach 15-16 listopada 2022 r. odbyło się 14. Plenarne posiedzenie COP, a w dniu 17 listopada 2022 r. wspólne hybrydowe posiedzenie COP oraz Komitetu PC-OC (Komitet Ekspertów do spraw funkcjonowania Europejskich Konwencji oraz współpracy w sprawach karnych, ang. *Operation of European Conventions on Co-operation in Criminal Matters*).

Podczas dwudniowego posiedzenia plenarnego COP, w reakcji na rosyjską agresję na Ukrainę, COP podjęła decyzję o wprowadzeniu zmian do regulaminu tego forum, które umożliwiły ograniczenie udziału Federacji Rosyjskiej w posiedzeniach Konferencji wyłącznie do obecności *on-line*, jak również ograniczenia aktywności delegacji rosyjskiej podczas prac tego gremium.

Omówiono także raport dot. horyzontalnego przeglądu implementacji art. 6 dot. zarządzania skonfiskowanym mieniem oraz horyzontalny raport postępu w zakresie implementacji art. 11 (uwzględnianie wcześniejszych decyzji w zakresie sankcji) oraz art. 25 (2) i (3) (pierwszeństwo zwrotu skonfiskowanego mienia stronie wnioskującej i uwzględniania umów w zakresie zwrotu skonfiskowanego mienia).

COP zatwierdziła horyzontalny raport dotyczący art. 6 KW, zmieniony w celu uwzględnienia uwag (w częściach dotyczących poszczególnych krajów) zgłoszonych przez Republikę Słowacką, Rumunię, Turcję, Federację Rosyjską i Gruzję. Raport wskazuje, że polskie ustawodawstwo nie wprowadziło szczególnych procedur zarządzania mieniem skonfiskowanym, które byłyby zgodne z art. 6 Konwencji Warszawskiej. Dlatego też COP zaleca, aby władze polskie podjęły działania legislacyjne lub inne w celu ustanowienia odpowiedniego mechanizmu zarządzania różnymi składnikami majątku, w tym złożonymi i generującymi dochód. Ponadto w Polsce nie został ustanowiony organ odpowiedzialny za zarządzanie zajęтым mieniem.

COP przyjęła także raport postępu dot. horyzontalnego przeglądu implementacji art. 11 i 25 KW oraz postanowiła przedłużyć o kolejny rok termin dla państw, które nie spełniły zaleceń w stopniu wystarczającym, w odniesieniu do obu lub jednego z tych artykułów. Polska zobligowana była do raportowania postępu w zakresie implementacji art. 25(3) KW. Wejście w życie *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805*⁶⁵ stanowiło dla Polski wystarczającą podstawę prawną umożliwiającą stosowanie art. 25 (2 i 3) Konwencji. Raport postępu ponownie wskazał, że powyższe dotyczy współpracy wyłącznie z innymi państwami członkowskimi UE i nie obejmuje innych państw-stron COP, co stanowi ograniczenie w implementacji tego artykułu KW.

COP zdecydowała również, że w następnym cyklu raportowania państwa strony Konwencji powinny dobrowolnie złożyć sprawozdanie z postępów poczynionych w odniesieniu do art. 9 ust. 3 KW (dot. przestępstwa prania pieniędzy w kontekście podejrzenia/przypuszczenia, że

⁶⁵ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty (Dz. Urz. UE. L. 303/1 z 28.11.2018)*

mienie stanowiło korzyść z przestępstwa), natomiast w przypadku art. 14 KW (dot. wstrzymywania transakcji) sprawozdanie złoży jedno państwo strona, ponieważ przegląd horyzontalny wykazał, że tylko ta strona nie spełniała wymogów wskazanego artykułu.

Podczas ww. posiedzenia COP nie ustalono artykułu, którego będzie dotyczył kolejny przegląd horyzontalny. Kwestia ta będzie zależała od dostępnych zasobów Sekretariatu COP oraz od wyników wspólnej sesji COP z PC-OC oraz od potencjalnego obciążenia Sekretariatu w kontekście ewentualnego procedowania nowego wiążącego instrumentu Rady Europy (protokołu do KW dot. konfiskaty). Kolejne 15. Posiedzenie COP zaplanowano na listopad 2023 r.

W ramach wspólnej sesji COP i PC-OC w dniu 17 listopada 2022 r. odbyły się 3 dyskusje panelowe na temat konfiskaty mienia bez uprzedniego wyroku skazującego, dzielenia się skonfiskowanym mieniem, zarządzania nim i jego ponownego wykorzystania, a także zajmowania i konfiskaty walut wirtualnych. Uczestnicy i paneliści omówili i poparli kluczowe zalecenia zawarte w dokumencie grupy PC-OC z 2019 r. pt. „Badanie dotyczące ewentualnej wartości dodanej i wykonalności przygotowania nowego wiążącego instrumentu Rady Europy w sprawie współpracy międzynarodowej w zakresie zarządzania, odzyskiwania i podziału mienia pochodzącego z przestępstw”.⁶⁶ Na wspólnej sesji uzgodniono, że celowe będzie podjęcie działań, zgodnie z kierunkami zaproponowanymi w powyższym studium, w celu zainicjowania dyskusji na rzecz przygotowania nowego wiążącego instrumentu Rady Europy (w formie protokołu do Konwencji Warszawskiej, podlegającego odrębnemu procesowi podpisywania i ratyfikacji przez zainteresowane Strony), obejmującego obszary odzyskiwania, udostępniania i zarządzania majątkiem. Inicjatywa ta miała następnie zostać przedłożona do rozpatrzenia Komitetowi Ministrów Rady Europy.

7.8. Grupa Euroazjatycka ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy

Celem Grupy Euroazjatyckiej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (EAG)⁶⁷, jako tzw. ciała regionalnego FATF i członka stowarzyszonego FATF, jest ochrona integralności globalnego systemu finansowego poprzez zapewnienie spójnego wdrażania zaleceń FATF z dziedziny zwalczania prania pieniędzy, finansowania terroryzmu oraz proliferacji broni masowego rażenia przez państwa z rejonu Euroazji. Oprócz stałych członków Grupy (Białoruś, Chiny, Indie, Kazachstan, Kirgistan, Rosja, Tadżykistan, Turkmenistan oraz Uzbekistan) w jej pracach biorą udział państwa – obserwatorzy, w tym Polska (od 2011 r.). W praktyce jedną z wiodących ról w pracach Grupy odgrywa Federacja Rosyjska.

W związku z agresją zbrojną Rosji wobec Ukrainy, a także uwzględniając dyskusje w gremiach międzynarodowych, działających w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (w tym w FATF, MONEYVAL, Grupie Egmont i Konferencji Państw

⁶⁶ Ang. "Study on the possible added value and feasibility of preparing a new binding instrument in the Council of Europe on international co-operation as regards the management, recovery and sharing of assets proceeding from crime" (PC-OC (2019) 04REV).

⁶⁷ ang. Euroasian Group on Combating Money Laundering

Stron Konwencji Warszawskiej)⁶⁸, o działaniach adekwatnych do podjęcia w tej sytuacji wobec Federacji Rosyjskiej lub Rosyjskiej Jednostki Analityki Finansowej (Rosfinmonitoring) jako członka tych gremiów, Polska (ze względu na kluczową rolę Rosji w EAG) w 2022 r., w odróżnieniu od ubiegłych lat, nie realizowała aktywnie działań wynikających ze statusu obserwatora w Grupie.

7.9. Grupa robocza ds. zwalczania mechanizmów finansowania tzw. państwa islamskiego

W 2022 r. GIIF kontynuował prace w ramach Grupy Roboczej ds. Zwalczania Mechanizmów Finansowania tzw. Państwa Islamskiego (CIFG⁶⁹), działającej jako jedna z grup roboczych Globalnej Koalicji ds. Walki z Daesh. Grupa powstała w 2015 roku w Rzymie. Obecnie skupia prawie 70 krajów i organizacji międzynarodowych i koordynuje działania przeciwko sieciom wsparcia finansowego ISIS na całym świecie. Współprzewodniczą jej przedstawiciele Arabii Saudyjskiej, Stanów Zjednoczonych i Włoch.

Podczas dwóch spotkań Grupy w 2022 r. prezentowano aktualne informacje na temat działań Globalnej Koalicji przeciwko ISIS w poszczególnych regionach świata oraz dotyczące bieżących trendów w metodach zbierania funduszy przez tę organizację.

Grupa, jak co roku, monitorowała aktywności państw członkowskich w celu realizacji przyjętego Planu Działania. W 2022 r. działania zaprezentowali członkowie CIFG z: Bliskiego Wschodu (Arabia Saudyjska, Irak, Rząd Regionalny Kurdystanu), Europy (Belgia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Szwecja, Wielka Brytania), Afryki (Maroko, Nigeria, Kenia, Kongo, Mozambik) oraz Azji Południowej i Południowo-Wschodniej (Indonezja, Filipiny). Państwa omówiły m. in. wysiłki zmierzające do wdrożenia reform w systemach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz studia przypadków dochodzeń i postępowań, mających na celu uniemożliwienie i ukaranie za działania mające związek z finansowaniem tzw. Państwa Islamskiego.

Omawiano także strategiczne braki w globalnym systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, które są wykorzystywane przez tzw. Państwo Islamskie do finansowania jego działalności. Szczególną uwagę poświęcono wykorzystywaniu nieformalnych metod transferu funduszy (np. systemu *hawala* i kurierów przewożących

⁶⁸ FATF zakazał delegatom Rosji pełnienia ról kierowniczych i doradczych w FATF, a także uczestniczenia w podejmowaniu decyzji w sprawach ustanawiania standardów, procesów wzajemnej oceny, zarządzania i członkowskich. Rosja nie może również dostarczać ewaluatorów, recenzentów, ani innych ekspertów do procesów ewaluacyjnych. W październiku 2022 r. FATF zakazał uczestnictwa delegatów rosyjskich w obecnych i przyszłych zespołach projektowych FATF. Rosji zakazano również uczestnictwa w spotkaniach ciał regionalnych, jako członka FATF.

W marcu 2022 r. Komitet Ministrów Rady Europy przyjął decyzję, że Rosja przestaje być członkiem Rady Europy, w efekcie której przestała być również członkiem MONEYVAL.

Konferencja Państw Stron Konwencji Warszawskiej w listopadzie 2022 r. zdecydowała o ograniczeniu aktywności Rosji w pracach tego forum, w tym m. in. poprzez umożliwienie udziału Rosji w posiedzeniach tego forum wyłącznie w formie on-line.

Grupa Egmont – zdecydowała m. in. o uniemożliwieniu udziału przedstawicieli Rosfinmonitoring w posiedzeniach i projektach Grupy, zawieszeniu niektórych obowiązków Rosfinmonitoring względem Grupy (jak np. płatność rocznej składki) oraz uniemożliwieniu przedstawicielom rosyjskiej JAF pełnienia oficjalnych funkcji kierowniczych, doradczych i reprezentacyjnych w Grupie.

⁶⁹ ang. Counter ISIS Finance Group

gotówkę - tzw. cash couriers), aktywów wirtualnych, darowizn uzyskiwanych dzięki mediom społecznościowym i platformom crowdfundingowym oraz dochodom z przestępczej działalności (porwania dla okupu, przekupstwa oraz wymuszenia i rabunki na ludności z terenów objętych konfliktem).

Z dyskusji na forum CIFG wynika, że kampanie prewencyjne wobec Daesh powinny koncentrować się na uniemożliwieniu finansowania jego działań, ze szczególnym naciskiem na:

- aktywne łączenie działań w zakresie zwalczania finansowania terroryzmu z działaniami w zakresie zwalczania terroryzmu, które realizowane są w ujęciu międzynarodowym lub międzyregionalnym;
- rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu oraz jego finansowania;
- zwracania uwagi na rynki wschodzące.

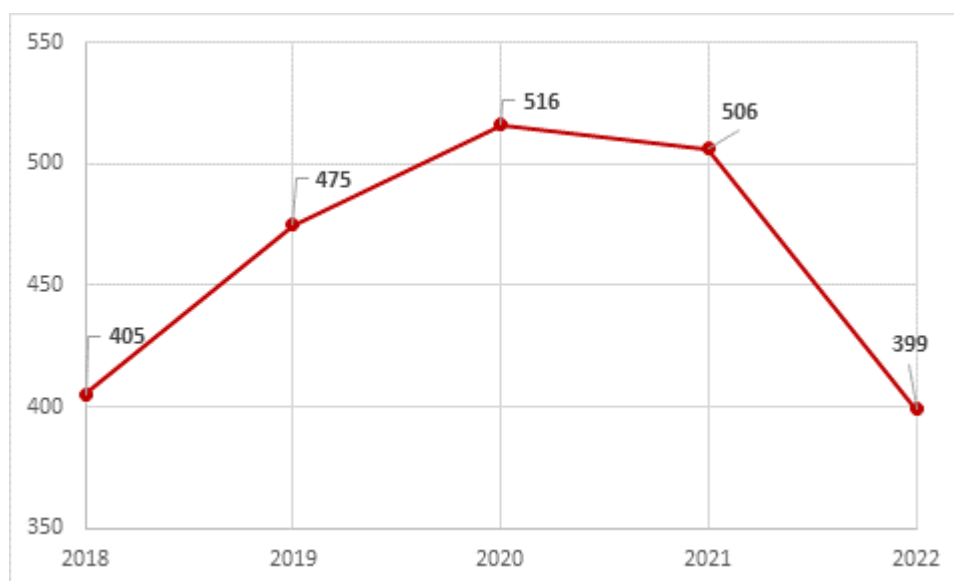
7.10 WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA

7.10.1 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ

Wnioski i Informacje otrzymywane przez GIIF od zagranicznych partnerów

W 2022 r. wpłynęło do GIIF 399 wniosków od zagranicznych JAF, które zawierały łącznie 1560 podmiotów. Oznacza to spadek liczby zapytań o ok. 21% w stosunku do 2021 r. Na wszystkie wnioski przekazano odpowiedź GIIF - z wyjątkiem dwóch wniosków otrzymanych od rosyjskiej jednostki analityki finansowej⁷⁰.

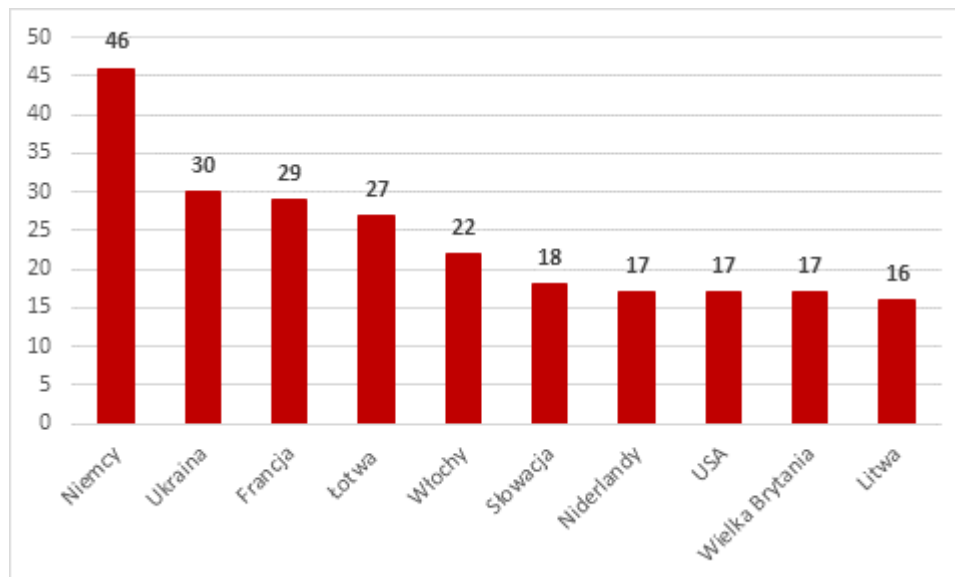
Wykres nr 18 – Zapytania zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2018 - 2022.

⁷⁰ Jednostki analityki finansowej państw członkowskich UE zrzeszone w ramach Grupy Egmont podjęły decyzję o zaprzestaniu wymiany informacji z rosyjską jednostką analityki finansowej.

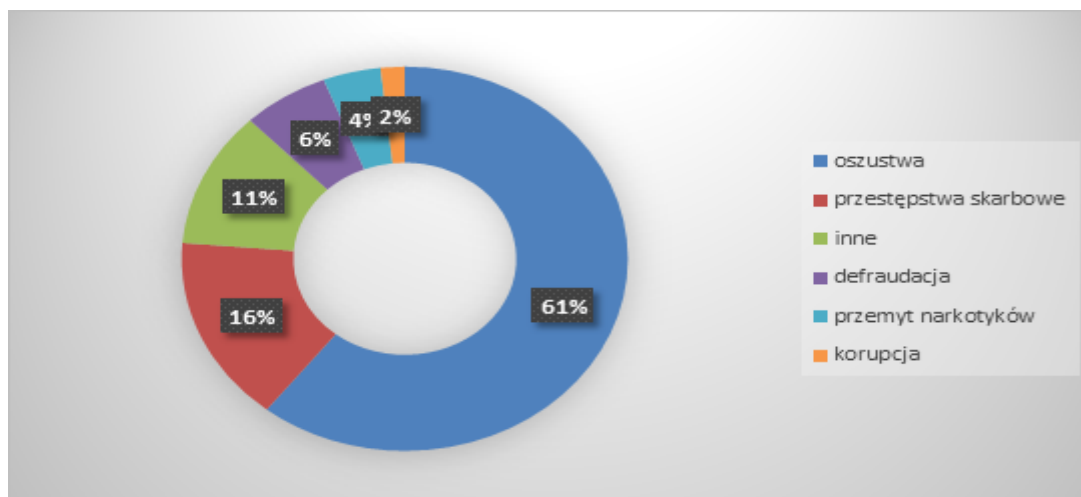
Ponad 68% z omawianych zapytań pochodzi od JAF państw członkowskich Unii Europejskiej. Najwięcej zapytań GIIF otrzymał od jednostek analityki finansowej Niemiec, Francji i Łotwy. Z JAF spoza Unii Europejskiej, najwięcej wniosków o informacje do GIIF przekazała Ukraina, Stany Zjednoczone i Wielka Brytania.

Wykres nr 19 – Zestawienie 10 państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2022 r.

Dziewięć wniosków dotyczyło potencjalnego finansowania terroryzmu. W 102 wnioskach wskazano na informacje związane z potencjalnym praniem pieniędzy, bez doprecyzowania możliwego przestępstwa bazowego. W pozostałych przypadkach najczęściej jako przestępstwo bazowe wskazano potencjalne oszustwa lub przestępstwa skarbowe. Otrzymano również wnioski dotyczące podmiotów podejrzewanych m.in. o defraudację, przemyt narkotyków, handel ludźmi oraz korupcję

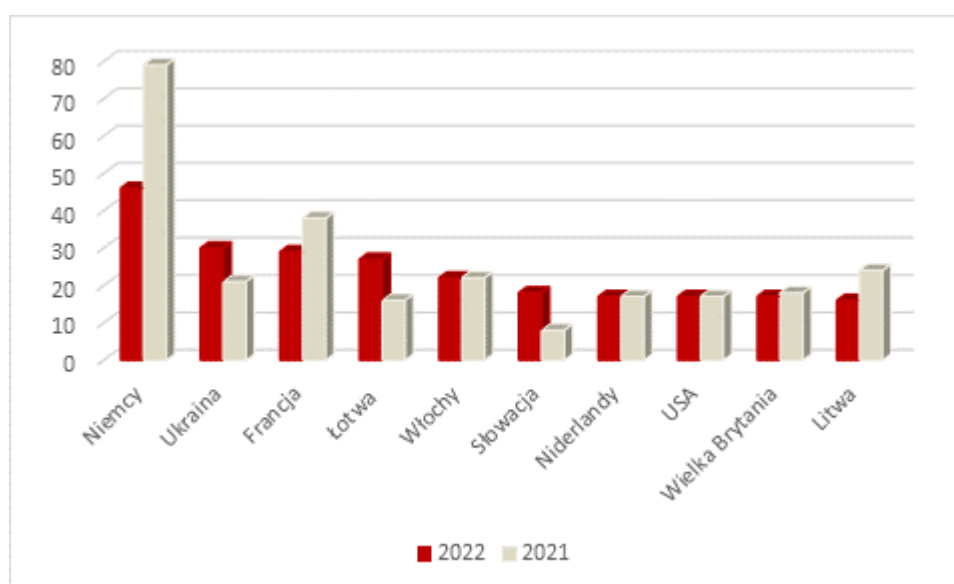
Wykres nr 20 – Zestawienie najczęściej spotykanych przestępstw bazowych do prania pieniędzy we wnioskach zagranicznych jednostek analityki finansowej z 2022 r.

W 2022 roku GIIF otrzymał także 1 zapytanie od Europolu, które dotyczyło łącznie 8 podmiotów. Wymiana informacji z Europolem odbywa się na podstawie art. 115 *ustawy AML/CTF*.

Pomimo tymczasowego odłączenia ukraińskiej jednostki analityki finansowej od kanału wymiany informacji Egmont Secure Web w pierwszej połowie 2022 r., odnotowano intensyfikację współpracy z ukraińskim partnerem w porównaniu z rokiem ubiegłym (30 zapytań w 2022 r. w stosunku do 21 zapytań w 2021 r.). Znacząco spadła natomiast liczba wniosków od niemieckiej jednostki analityki finansowej.

Wykres nr 21 – Zestawienie 10 państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2022 i porównanie z liczbą zapytań przekazanych w 2021 r.

Przez wzgląd na efektywną wymianę informacji pomiędzy GIIF a zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, GIIF często wspiera nawiązanie współpracy pomiędzy krajowymi i zagranicznymi organami ścigania.

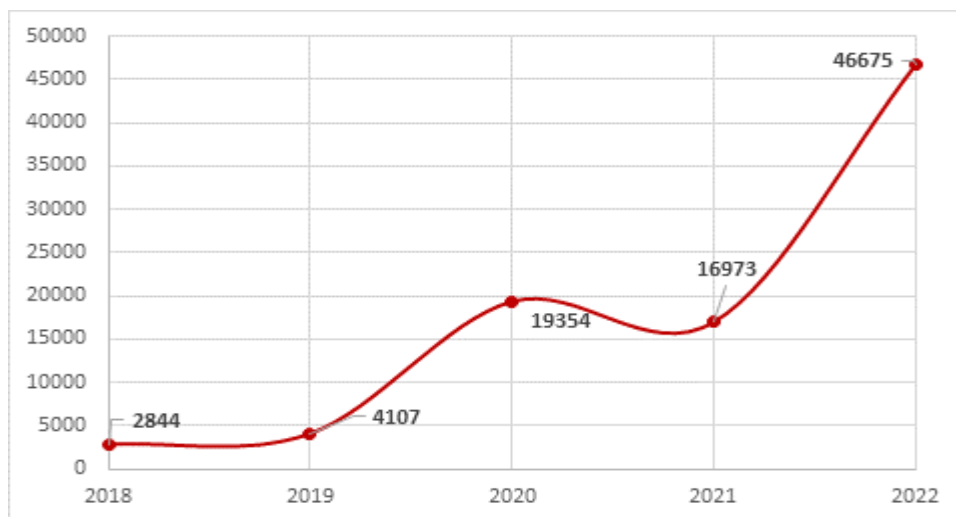
Poza wnioskami zagraniczne jednostki analityki finansowej przekazują do GIIF również tzw. informacje zagraniczne dotyczące polskich podmiotów lub wartości majątkowych, które transferowane były na/z terytorium Polski. Informacje te dotyczyły nietypowych transakcji, potencjalnych przestępstw bazowych lub stanowiły wyniki analiz wskazujące na możliwy związek opisanych transakcji z praniem pieniędzy pochodzących lub finansowaniem terroryzmu. W 2022 r. GIIF otrzymał łącznie 46675 tego typu informacji, niemalże trzy razy więcej niż w roku ubiegłym (16973).

Należy w tym przypadku rozróżnić:

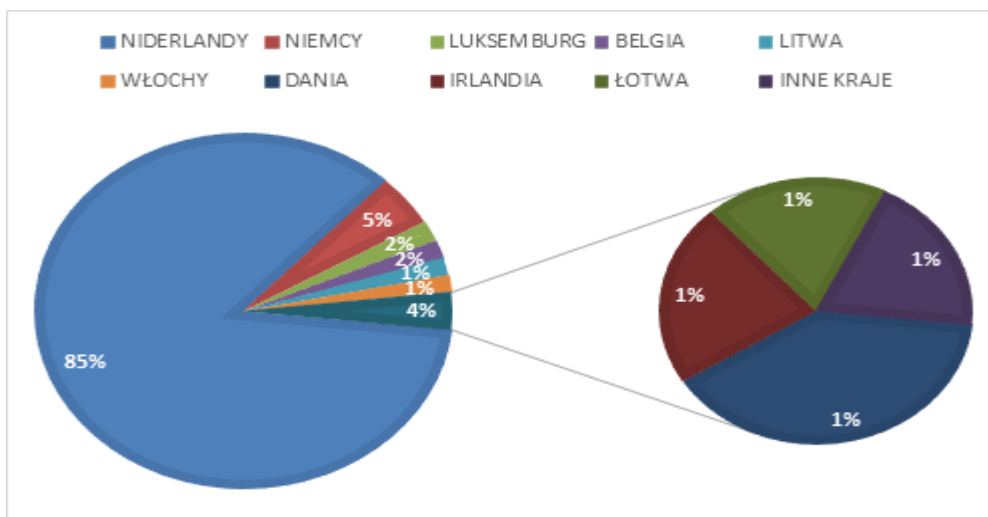
- Informacje spontaniczne przekazywane do GIIF jako rezultat analizy operacyjnej lub strategicznej innej jednostki analityki finansowej – 400;

- Raporty transgraniczne dotyczące zawiadomień o transakcjach podejrzanych zgłoszonych w innych państwach członkowskich i przekazanych do GIIF zgodnie z przepisami 53 pkt. 1 ust. 3 *dyrektywy 2015/849* – 46 254;
- Inne informacje przekazywane przez zagraniczne jednostki analityki finansowej lub instytucje i międzynarodowe organizacje zajmujące się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu – 21.

Wykres nr 22 – Informacje zagraniczne przekazane przez inne jednostki analityki finansowej w latach 2018 – 2022

Wykres nr 23 – Zestawienie państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej informacji zagranicznych w 2022 r.

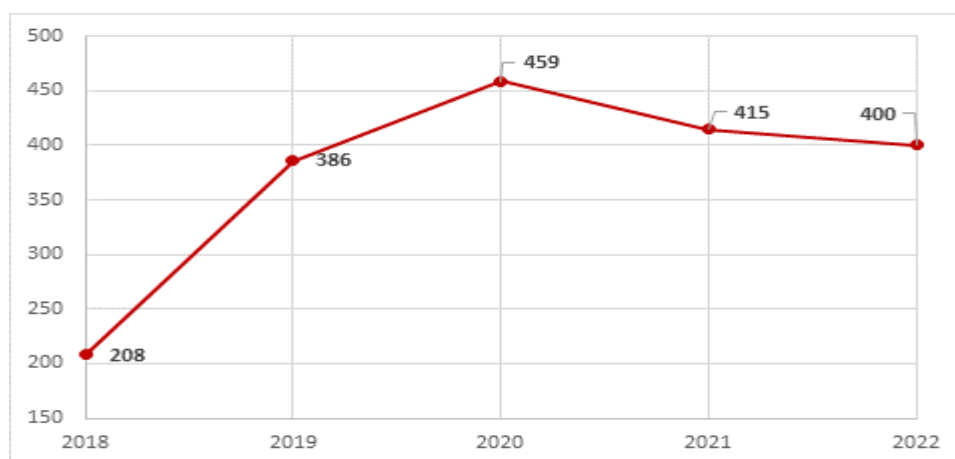
Omawiany wzrost liczby informacji zagranicznych jest pochodną zwiększenia ilości otrzymywanych raportów transgranicznych z Niderlandów – z 13 778 do 39 800. Raporty transgraniczne z Niderlandów, które stanowią ponad 85% wszystkich informacji zagranicznych, dotyczą transakcji nietypowych (ang. *unusual transaction reports*), które mają potencjalny związek z Polską. Przekazane informacje przeważnie obejmują poszczególne transakcje, co wpływa na znaczną ilość otrzymanych raportów.

Na podstawie informacji zagranicznych otrzymanych od zagranicznych partnerów sporządzono w 2022 r. roku łącznie 127 powiadomień do jednostek współpracujących, najczęściej do Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Krajowej Administracji Skarbowej.

Wnioski i informacje przekazywane przez GIIF do zagranicznych partnerów

W 2022 r. GIIF skierował łącznie 400 wniosków z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 816 podmiotów, z czego większość wniosków (68%) skierowano do państw członkowskich Unii Europejskiej. Liczba wniosków była niższa o 4% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

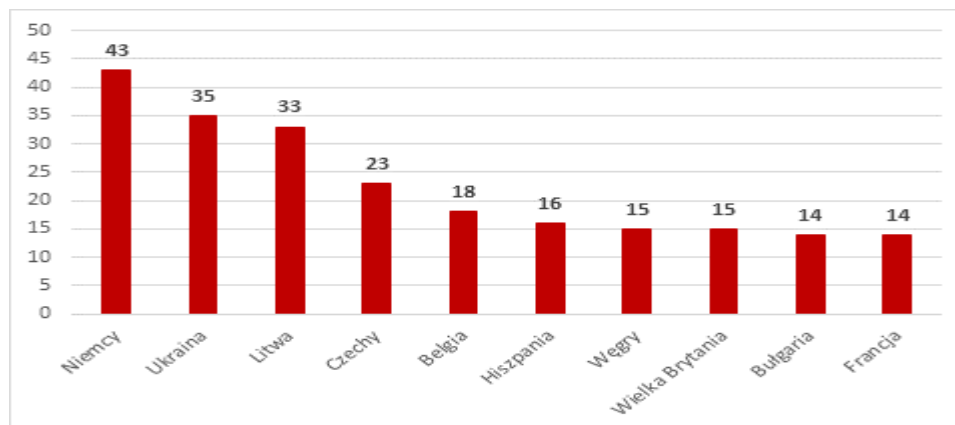
Wykres nr 24 – Zapytania GIIF do zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2018 - 2022.

W związku z prowadzonymi sprawami analitycznymi GIIF współpracował najczęściej z JAF z Niemiec, Ukrainy, Litwy, Czech oraz Belgii. Informacje pozyskiwane z zagranicy służą przede wszystkim weryfikacji, czy podmioty biorące udział w realizacji transakcji, uznanych przez instytucje obowiążane i jednostki współpracujące za podejrzane, są znane zagranicznej jednostce analityki finansowej w związku z podejrzeniem prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub

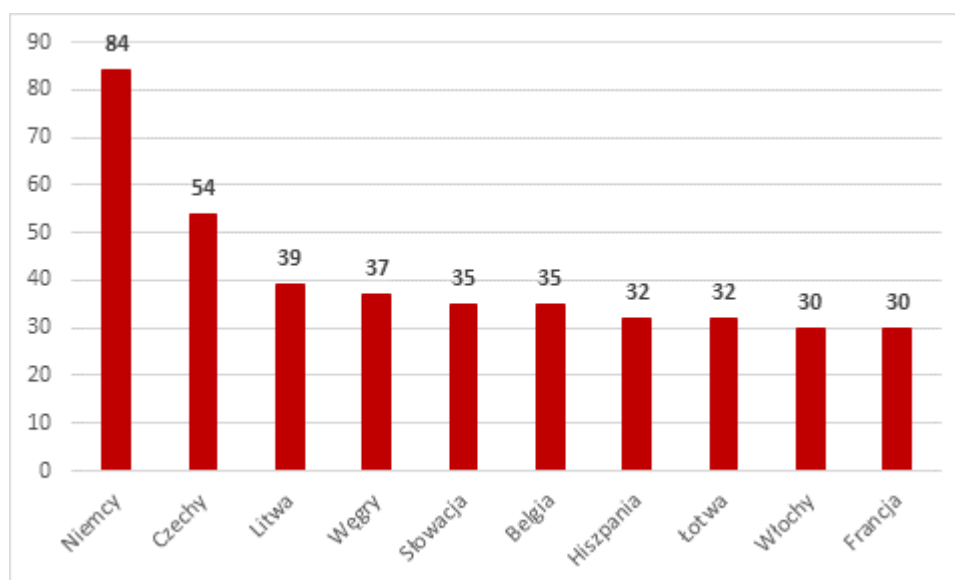
udziału w innej działalności przestępczej. Dodatkowo GIIF otrzymuje dane i informacje o przepływach finansowych, co umożliwia ustalenie źródła środków transferowanych do Polski lub dalszej ścieżki przepływów pieniężnych.

Wykres nr 25 – Zestawienie 10 państw - zagranicznych JAF, do których GIIF przesłał najwięcej zapytań w 2022 r.

W 2022 r. GIIF zgodnie z przepisami art. 112 ust. 3 ustawy AML/CTF przygotował dla zagranicznych jednostek analityki finansowej Unii Europejskiej łącznie 651 raportów o zawiadomieniach dotyczących innych państw członkowskich, co stanowi 31 % mniej niż w roku 2021. Zawarto w nich informacje o łącznie co najmniej 2358 podmiotów.

Wykres nr 26 – Zestawienie 10 państw - zagranicznych JAF, do których GIIF przygotował najwięcej zawiadomień na podstawie art. 112 ust. 3 w 2022 r.

Poza, raportami transgranicznymi przekazano również 12 informacji spontanicznych do zagranicznych partnerów (z czego ¼ do ukraińskiej jednostki analityki finansowej), zawierających rezultaty postępowań analitycznych GIIF.

7.10.2. Podstawy wymiany informacji z zagranicznymi JAF

Porozumienia o wymianie informacji w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jak też prowadzona na ich podstawie współpraca, odpowiadają postanowieniom *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowanie terroryzmu, z dnia 16 maja 2005 r.*, czyli tzw. Konwencji Warszawskiej (CETS 198), jak również standardom w tym obszarze opracowanym przez Grupę Egmont. Zakres otrzymywanych oraz udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

W obecnej sytuacji prawnej współpraca GIIF w zakresie wymiany informacji finansowych związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu z krajami UE regulowana jest na podstawie art. 111 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Natomiast zgodnie z art. 111 ust. 2 *ustawy AML/CTF* GIIF udostępnia posiadane informacje finansowe jednostkom analityki finansowej z państw niebędących członkami UE na zasadzie wzajemności, a wymiana informacji na podstawie Konwencji Warszawskiej regulowana jest w oparciu o art. 111 ust. 3 *ustawy AML/CTF*. Tym samym, w 2022 r. GIIF nie podpisał kolejnych porozumień o współpracy w zakresie wymiany informacji dotyczących zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

7.11. Pozostałe inicjatywy międzynarodowe

7.11.1 Projekt pomocy bliźniaczej (Twinning) dla Mołdawii

W czerwcu 2022 r. został ostatecznie zakończony twinning dla Mołdawii, którego realizacja została wydłużona z uwagi na pandemię COVID-19 i ograniczenia spowodowane nią dla państw. Mimo trudnej sytuacji pandemicznej, która wymagała zastosowania specjalnych procedur przy realizacji projektu (m.in. zastosowanie spotkań, szkoleń i warsztatów w trybie wirtualnym lub hybrydowym), udało się osiągnąć jego cele programowe. Przedstawiciele Polskiej JAF zyskali nowe doświadczenia, zebrane w trakcie realizacji tego projektu wspólnie z administracją Republiki Mołdawii oraz partnerami z Litwy i Niemiec.

Zainicjowany w 2018 r. twinning był wspólną inicjatywą Urzędu ds. Zapobiegania i Zwalczania Prania Pieniędzy w Republice Mołdawii – JAF Mołdawii (beneficjent projektu), Służby Dochodzeń Finansowych w strukturze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej (partner wiodący projektu), polskiej JAF (młodszy partner projektu) oraz Uniwersytetu Administracji Publicznej w Bremie, Niemcy (młodszy partner projektu). Projekt był zarządzany przez litewską Centralną Agencję Zarządzania Projektami. Celem projektu było wsparcie działań mających na celu wzmocnienie systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy w Republice Mołdowy.

W okresie marzec - maj 2022 r. odbyły się w Polsce 3 wizyty studyjne, przy udziale przedstawicieli mołdawskich organów i służb, m.in. tamtejszej JAF i Prokuratury, Generalnego Inspektoratu Policji, Służby Podatkowej i Celnej oraz Banku Narodowego. Celem wizyt było m.in. wzmocnienie zdolności kontrolnych właściwych organów kontrolnych Republiki Mołdawii w obszarze PPPFT oraz zdolności analitycznych organów ścigania i powiązanych służb, w tym w szczególności w zakresie zwalczania finansowania terroryzmu. Wszystkie

spotkania, zorganizowane przez Polską JAF spotkały się z dużym zainteresowaniem mołdawskich uczestników wizyt studyjnych. Ponadto, w 2022 r. kontynuowane były w formie zdalnej misje ekspertów polskich, zaangażowanych w realizację projektu, w ramach jego czterech komponentów.

7.11.2 Warsztaty regionalne JAF z Europy Środkowej

W dniach 28-29 września 2022 r. odbyły się stacjonarne warsztaty jednostek analityki finansowej V4 – Regionalna Konferencja Jednostek Analityki Finansowej pn. „Rola technologii finansowych w strategiach przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu” (Regional Conference of FIUs “Role of FinTech in AML/CTF policies”), w których wzięli udział przedstawiciele GIIF. Przedstawiciel GIIF, jako przewodniczący Komitetu MONEYVAL współuczestniczył także w prowadzeniu warsztatów.

Całość poświęcona była przede wszystkim wymianie poglądów oraz pozyskaniu informacji na temat najlepszych praktyk w zakresie przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu ze szczególnym uwzględnieniem roli nowoczesnych technologii na rynkach usług finansowych.

7.11.3 Projekt „Wzmocnienie mechanizmów oceny ryzyka oraz funkcji analiz strategicznych w Polskiej Jednostce Analityki Finansowej”

W 2022 r. w odpowiedzi na aplikację Polski, Komisja Europejska przyznała grant na realizację projektu „Wzmocnienie Mechanizmów Oceny Ryzyka oraz funkcji analiz strategicznych w Polskiej Jednostce Analityki Finansowej”.⁷¹

Projekt jest finansowany przez Komisję Europejską oraz współfinansowany i realizowany przez Radę Europy. Jego celem jest m. in. wsparcie polskich władz we wdrożeniu zaleceń z oceny polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przez Komitet MONEYVAL, tak aby był on zgodny ze standardami Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) oraz w implementacji przepisów UE w tej dziedzinie.

W perspektywie krótko- i średnioterminowej oczekiwane jest osiągnięcie rezultatów w postaci zaktualizowania krajowej oceny ryzyka ML/FT; wprowadzenia podejścia opartego na ryzyku w nadzorze nad aktywami wirtualnymi; wzmocnienia zdolności jednostki analityki finansowej do sporządzania analiz strategicznych oraz wzmocnienia współpracy między jednostką analityki finansowej, organami ścigania i organami nadzorującymi AML/CTF.

Działania projektowe realizowane będą w formie konferencji, seminariów, warsztatów itp.

W 2022 r. eksperci Rady Europy na podstawie dokumentów przekazanych przez Polską Jednostkę Analityki Finansowej zapoznali się ze specyfiką polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz odbyło się otwierające projekt spotkanie, podczas którego przedyskutowano z przedstawicielami Komisji Europejskiej oraz Rady Europy przewidziane w projekcie obszary współpracy.

⁷¹ ang. „Strengthening the risk assessment mechanisms and the AML/CFT strategic analysis function of the Polish Financial Intelligence Unit”.

Dodatkowo ukonstytuowała się Projektowa Grupa Doradcza (Project Advisory Group – AG), której zadaniem jest regularne podsumowywanie stanu działań projektowych, dokonywanie przeglądu postępów prac oraz doradztwo co do działań realizowanych i przewidzianych do realizacji w ramach projektu. W składzie Grupy znaleźli się przedstawiciele GIIF, jednostek współpracujących oraz Komisji Europejskiej i Rady Europy.

Przedstawiciele polskiej JAF uczestniczyli w ramach projektu w wizycie studyjnej we Francji, której celem była wymiana doświadczeń oraz zapoznanie się z doświadczeniem władz francuskich, w tym tamtejszej JAF (TRACFIN), Banku Narodowego Francji i innych uczestników reprezentujących francuskie instytucje w obszarze nadzoru AML. Ponadto wzięli udział w warsztatach dla nadzorców AML, organizowanych w Portugalii oraz warsztatach w obszarze analizy strategicznej i krajowej oceny ryzyka, organizowanych w Strasbourgu (Francja) i warsztatach w zakresie krajowej oceny finansowania proliferacji w Pradze (Czechy).

7.11.4 Spotkanie okrągłego stołu na temat współczesnego niewolnictwa

Pod koniec kwietnia 2022 r. w Ministerstwie Finansów, we współpracy GIIF z Akademią ONZ w ramach inicjatywy UN FAST⁷², odbyło się spotkanie okrągłego stołu na temat ryzyk związanych z przemytem ludzi, współczesnym niewolnictwem, a także związanych z tym zagrożeń dla sektora finansowego. W wydarzeniu uczestniczyli m.in. przedstawiciele świata nauki, organizacji międzynarodowych, sektora organizacji pozarządowych oraz jednostek analityki finansowej z Kanady i Polski. Podczas spotkania dyskutowano na temat doświadczeń podmiotów publicznych i prywatnych w Polsce oraz na arenie międzynarodowej w obszarze ryzyk związanych z przemytem i handlem ludźmi oraz współczesnym niewolnictwem. Efektem tej inicjatywy było powstanie „Wytycznych i Raportu Typologicznego dla Polski na temat handlu ludźmi i współczesnego niewolnictwa”, opublikowanych w formie newslettera GIIF.

7.11.5 Ewaluacja wdrażania i wykonywania przepisów Konwencji o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych

GIIF uczestniczył w Fazie 4 przeglądu ewaluacyjnego Polski pod kątem wdrażania i wykonywania przepisów Konwencji o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych.⁷³ Działania w ww. zakresie są monitorowane w ramach systemu ocen wzajemnych państw członkowskich, realizowanych przez Grupę Roboczą OECD do spraw Przekupstwa w Międzynarodowych Transakcjach Handlowych (WGB OECD)⁷⁴.

Ewaluacja objęła m. in. zagadnienia dotyczące regulacji dotyczących osób na eksponowanych stanowiskach politycznych, Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych, zgłoszeń rzeczywistych

⁷² Inicjatywa Finance Against Slavery and Trafficking (FAST) została uruchomiona we wrześniu 2019 roku podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ jako projekt United Nations University Centre for Policy Research w Nowym Jorku. FAST to wielostronne partnerstwo, którego celem jest mobilizacja sektora finansowego przeciwko współczesnemu niewolnictwu i handlowi ludźmi na całym świecie, vide <https://www.fastinitiative.org>

⁷³ Dz. U. 2001 nr 23 poz. 264 (ang. Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions).

⁷⁴ ang. Working Group on Bribery

lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (przez tzw. *whistleblowers*), Krajowej Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu (w tym ujęcia w niej kwestii dotyczących przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych), raportowania o transakcjach podejrzanych o związki z praniem pieniędzy pochodzących z przestępstw korupcyjnych, współpracy międzynarodowej w zakresie wymiany informacji, działań mających na celu podniesienie świadomości JAF i instytucji obowiązanych w zakresie transakcji obarczonych ryzykiem prania pieniędzy pochodzących z przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych.

Przedstawiciele GIFF uczestniczyli w działaniach koordynowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości: przygotowywali odpowiedzi do kwestionariusza, uczestniczyli w spotkaniach z ekspertami WGB OECD, opiniowali projekt raportu z ewaluacji oraz uczestniczyli zdalnie w posiedzeniach WGB OECD, podczas których dyskutowano i ostatecznie przyjęto raport z ewaluacji Polski (posiedzenia odbyły się w Paryżu w dniach 6-9 grudnia 2022 r.).

7.11.6 Działania w ramach programu TAIEX

Natomiast w ramach programu TAIEX w roku 2022 r. przedstawiciel GIFF brał udział w projekcie „Expert Mission on Free Movement of Capital – Anti-money Laundering” dla tzw. Tureckiej Republiki Cypru Północnego, w ramach którego prowadził szkolenia i prelekcje dla jednostki analityki finansowej tzw. Tureckiej Republiki Cypru Północnego, przedstawiciele instytucji obowiązanych (banków, firm ubezpieczeniowych) i jednostek współpracujących (prokuratury, policji, urzędów skarbowych). Uczestniczył w 2 misjach w ramach projektu. Założeniem projektu jest promowanie dobrych praktyk UE odnoszących się do zwalczania procederu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu poprzez prezentację oraz implementację aktualnych unijnych przepisów prawnych w zakresie AML/CTF.

7.11.7 Udział w projekcie „Współpraca, badania i analizy w celu zwalczania finansowania terroryzmu”

Kontynuując współpracę z instytutem badawczym RUSI⁷⁵ w ramach trzyletniego projektu „Współpraca, badania i analizy w celu zwalczania finansowania terroryzmu” (CRAAFT),⁷⁶ który miał na celu wymianę między państwami doświadczeń tej dziedzinie, przedstawiciele GIFF oraz jednostek współpracujących uczestniczyli w 2022 r. w realizowanych przez RUSI działaniach projektowych.

13 września 2022 r. w Warszawie odbyły się warsztaty „Finansowanie terroryzmu z wykorzystaniem sektora Fintech”. GIFF wspomagał organizację warsztatów, w których wzięli udział m.in. przedstawiciele jednostek współpracujących (prokuratury, policji i ABW).

⁷⁵ ang. Royal United Services Institute.

⁷⁶ ang. Collaboration, Research & Analysis Against the Financing of Terrorism. Project CRAAFT to inicjatywa o charakterze akademicko-badawczym, budująca społeczność ekspertów (z instytucji publicznych i prywatnych) w celu wzmocnienia i lepszego koordynowania działań w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w krajach Unii Europejskiej i jej sąsiedztwie. Jednym z działań Projektu był cykl szkoleń, promujących współpracę w obszarze przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym.

Warsztaty były okazją do dyskusji z udziałem ekspertów-moderatorów nad wyzwaniem w zakresie przeciwdziałania przestępstwu finansowania terroryzmu w kontekście działalności podmiotów oferujących płatności i usługi finansowe w oparciu o nowe technologie (FinTech-ów) oraz platform peer-to-peer (crowdfundingowych) w Polsce.

Spotkanie podsumowujące cykl spotkań warsztatowych, zrealizowanych przez RUSI w ramach projektu CRAAFT w kilku krajach UE (w tym w Polsce: ww. spotkanie: „Finansowanie terroryzmu z wykorzystaniem sektora Fintech” oraz warsztaty: „Możliwości/sposoby wzmocnienia efektywności współpracy pomiędzy NPO a jednostką analityki finansowej, organami ścigania oraz organami nadzoru i kontroli w przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu w celu ograniczenia obciążenia podstawowej działalności sektora NPO”, które odbyły się w 2020 r.) miało miejsce w Brukseli w listopadzie 2022 r. Podczas spotkania omówiono możliwe kierunki reakcji państw na zagrożenie finansowania terroryzmem w kontekście zmiany charakteru tego zagrożenia (w tym np. zmiany krajobrazu zagrożenia od zdominowanego przez ISIS do bardziej zróżnicowanego, możliwości wykorzystania nowych technologii przez osoby finansujące terroryzm) oraz działania już podjęte w celu skuteczniejszego zwalczania finansowania terroryzmu. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele GIIF, w tym jedna z przedstawicielek, w ramach sprawowanej funkcji Przewodniczącej Komitetu MONEYVAL, zaprezentowała podczas spotkania działania w obszarze zwalczania finansowania terroryzmu, podejmowane przez państwa członkowskie Komitetu.

7.12. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML / CTF

7.12.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA)

Od 2020 r. – na mocy art. 9a ust. 7 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego – dalej „EBA”), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji Komisji 2009/78/WE* (Dz. Urz. L 331 z 15.12.2010, str. 12 ze zm.), zwanym dalej rozporządzeniem 1093/2010, EBA – działa Stały Komitet ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (dalej „Komitet AMLSC”)⁷⁷. Jego głównym przeznaczeniem jest koordynacja działań mających na celu zapobieganie wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zwalczanie takiego wykorzystywania. Komitet AMLSC przygotowuje także, zgodnie z przepisami dyrektywy 2015/849 oraz *rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/847 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1781/2006* (zwanym dalej rozporządzeniem 2015/847, Dz.

⁷⁷ Zgodnie z rozporządzeniem 1093/2010, w skład Komitetu AMLSC wchodzi przedstawiciele wysokiego szczebla władz i organów ze wszystkich państw członkowskich, właściwe do spraw zapewniania przestrzegania przez podmioty sektora finansowego zgodności z rozporządzeniem 2015/847 i dyrektywą 2015/849, przedstawiciele EBA, Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Ponadto Komisja, Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego oraz Rada ds. Nadzoru Europejskiego Banku Centralnego wyznaczają po jednym przedstawicielu wysokiego szczebla do uczestnictwa w posiedzeniach Komitetu w charakterze obserwatorów.

Urz. L 141 z 5.06.2010, str. 1-18), wszystkie projekty decyzji w tym zakresie przyjmowane przez EBA.

W 2022 r. przedstawiciele GIIF aktywnie uczestniczyli w posiedzeniach Komitetu AMLSC i wspólnie z przedstawicielami Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF) oraz Narodowego Banku Polski (NBP) reprezentowali Polskę w Komitecie. Oba organy stale ze sobą współpracują w ramach analizy przygotowywanych na posiedzenia materiałów. W 2022 r. miało miejsce 7 posiedzeń Komitetu AMLSC. Na posiedzeniach omawiane były tematy dotyczące m.in. prac realizowanych przez Komitet, w tym przygotowywanie projektów wytycznych EBA. Efektem prac właściwych organów krajowych w obszarze AML/CTF, w ramach Komitetu AMLSC, są m.in. publikacje wytycznych EBA z obszaru AML/CTF, które kierowane są do instytucji obowiązyanych, jak również do właściwych organów. Na posiedzeniach podejmowane były również dyskusje na temat bieżących wydarzeń dot. AML/CTF (np. kwestii związanych ze zjawiskiem de-risking, kryptowalutami czy sankcjami międzynarodowymi). Ponadto na posiedzeniach Komitetu poddawane były pod głosowanie przygotowane przez grupy robocze (w skład, których mogą wchodzić przedstawiciele Europejskich Urzędów Nadzoru - „ESAS”, jak również eksperci z właściwych organów krajowych) raporty czy opinie EBA. W 2022 r. EBA miała również stały kontakt z przedstawicielami państw członkowskich UE w celu wymiany informacji, zbierania dodatkowych informacji od właściwych organów krajowych, m.in. poprzez przesyłanie do przedstawicieli ww. organów kwestionariuszy (dot. na przykład uregulowań kwestii związanych z AML/CTF w prawie krajowym, które to dane i informacje mają pomóc w realizacji zadań nałożonych na EBA).

Kolegia AML/CTF

W 2022 r. Polska kontynuowała rozpoczętą współpracę z innymi właściwymi organami krajowymi w obszarze AML/CTF, w ramach opublikowanych przez EBA - *Wytycznych JC/GL/2019/81 z dnia 16 grudnia 2019 r. dotyczących współpracy i wymiany informacji na potrzeby dyrektywy (UE) 2015/849 między właściwymi organami nadzorującymi instytucje kredytowe i finansowe (Wytyczne dotyczące kolegiów ds. przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu)*⁷⁸. Przedstawiciele GIIF w 2022 r. uczestniczyli w 6 posiedzeniach kolegiów AML/CTF, w których udział GIIF był uzasadniony pełnioną rolą jednostki analityki finansowej oraz rolą organu przeprowadzającego kontrole w instytucjach obowiązyanych. Na posiedzeniach podejmowane były tematy związane z działaniami nadzorczymi w zakresie AML/CTF wobec podmiotów, których kolegia dotyczą oraz wymieniane były informacje pomiędzy właściwymi organami będącymi członkami kolegium AML/CTF.

Grupa robocza EBA ds. opracowania – “Guidelines on supervision of compliance with restrictive measures”

W 2022 r. rozpoczęto prace Grupy Roboczej EBA ds. opracowania wytycznych dotyczących zgodności ze środkami ograniczającymi. W skład Grupy Roboczej wchodzi: przedstawiciel EBA jako główny koordynator kierujący pracami grupy oraz po jednym z przedstawicieli właściwych organów Cypru, Finlandii, Francji, Irlandii, Litwy, Łotwy, Luksemburga, Holandii,

⁷⁸ <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/anti-money-laundering-and-e-money/jc-guidelines-on-cooperation-and-information-exchange-for-aml/cft-supervision-purposes>

Polski i Rumunii – łącznie 10 przedstawicieli. W Grupie Roboczej EBA Polska jest reprezentowana przez przedstawiciela GIIF.

Wytyczne po ich przyjęciu będą miały zastosowanie do wszystkich podmiotów sektora finansowego objętych zakresem dyrektywy w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W ramach uczestnictwa w pracach przedmiotowej Grupy Roboczej jej członkowie przedstawiają swoje stanowisko oraz wskazują na odpowiednie przepisy prawa krajowego oraz międzynarodowego.

Przekazywanie informacji o karach administracyjnych przez GIIF do EBA

Zgodnie z art. 60 Dyrektywy 2015/849 państwa członkowskie zapewniają, "by decyzja, od której nie ma odwołania, o nałożeniu kary administracyjnej lub środka administracyjnego za naruszenie przepisów krajowych transponujących niniejszą dyrektywę była publikowana przez właściwe organy na ich oficjalnej stronie internetowej niezwłocznie po poinformowaniu osoby, której dotyczy kara, o tej decyzji". Zgodnie z art. 62 ust. 1 dyrektywy (UE) 2015/849 państwa członkowskie zapewniają, aby ich właściwe organy informowały Europejskie Organom Nadzoru (tj. EBA, ESMA, EIOPA) o wszystkich sankcjach i środkach administracyjnych nałożonych zgodnie z art. 58 i 59 dyrektywy na instytucje kredytowe lub finansowe, w tym o wszelkich odwołaniach w związku z takim nałożeniem kary i o wyniku tych odwołań. Zgodnie z art. 152 ust. 7 *ustawy AML/CTF*, informacja o nałożeniu kary administracyjnej na instytucje obowiązane jest przekazywana Europejskim Organom Nadzoru.

Na podstawie ww. przepisów prawa, GIIF przekazuje na bieżąco informacje o karach administracyjnych za pośrednictwem portalu eGATE prowadzonego przez EBA. W 2022 r. GIIF za pośrednictwem platformy eGATE przekazał 29 informacji o karach administracyjnych nałożonych przez GIIF, Ministra Finansów, Prezesa NBP oraz KNF.

7.12.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH

W 2022 r. na podstawie art. 50a dyrektywy 2018/843, organ kraju członkowskiego UE właściwy do sprawowania nadzoru w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwrócił się do GIIF o uzyskanie informacji z zakresu AML/CTF. GIIF działając na podstawie art. 116 *ustawy AML/CTF* przekazał odpowiedź w ramach współpracy z właściwym organem nadzoru państwa UE.

W 2022 r. nie były kierowane do GIIF wnioski zagranicznej JAF na podstawie art. 50a dyrektywy 2018/843, o udostępnienie takiej jednostce informacji dotyczących kontroli i analizy ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

W 2022 r. GIIF udostępnił z własnej inicjatywy organowi kraju członkowskiego UE, właściwemu do sprawowania nadzoru w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, jedną informację o instytucji finansowej z UE działającej transgranicznie.

8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

Zgodnie z treścią *ustawy AML/CTF* instytucje obowiązane zobligowane są do stosowania szczególnych środków ograniczających o charakterze finansowym wobec osób i podmiotów umieszczonych na listach sankcyjnych publikowanych na stronie internetowej GIIF.

W 2022 r. GIIF informował instytucje obowiązane i jednostki współpracujące o zasadach stosowania szczególnych środków ograniczających, w szczególności kontynuował, rozpoczęty w 2020 r. cykl szkoleń dotyczących obowiązków instytucji obowiązanych w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, w tym stosowania szczególnych środków ograniczających. W ramach cyklu w marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu zorganizowano łącznie 6 zdalnych szkoleń pt. „Stosowanie szczególnych środków ograniczających oraz Krajowa Ocena Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu – zagrożenia i podatności”, w których wzięli udział przedstawiciele przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową, podmiotów prowadzących działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, notariuszy oraz pośredników w obrocie nieruchomościami.

GIIF na bieżąco odpowiadał na zapytania instytucji obowiązanych, dotyczące realizacji obowiązków związanych z przeciwdziałaniem finansowaniu terroryzmu, wynikających ze stosowania szczególnych środków ograniczających o charakterze finansowym wobec podmiotów. Pytania przesyłane były na dedykowaną skrzynkę mailową: srodkiograniczajace@mf.gov.pl.

Instytucje obowiązane, które zarejestrowały się do newslettera GIIF, otrzymywały także informacje o bieżących zmianach na ww. listach sankcyjnych.

GIIF brał ponadto udział w analizie i opiniowaniu materiałów rozpatrywanych podczas posiedzeń Grupy Radców ds. Stosunków Zewnętrznych (RELEX) oraz Grupy Ekspertów Komisji ds. Unijnych Środków Ograniczających i Eksterytorialności.

W związku z wojną na Ukrainie, w marcu 2022 r. Komisja utworzyła grupę zadaniową „Freeze and Seize” i związaną z nią podgrupę ds. zamrażania aktywów i raportowania w ramach Grupy Ekspertów ds. Unijnych Środków Ograniczających i Eksterytorialności. GIIF był reprezentowany na obu tych forach. Wraz z wejściem w życie *ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego*, GIIF otrzymał kompetencję do sprawowania kontroli przestrzegania środków ograniczających określonych w *rozporządzeniu 765/2006*⁷⁹, *rozporządzeniu 269/2014*⁸⁰, *rozporządzeniu 833/2014*⁸¹ oraz w *ustawie z dnia 13*

⁷⁹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącego środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy

⁸⁰ *Rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających*

⁸¹ *Rozporządzenia Rady (UE) nr 833/2014 z dnia 31 lipca 2014 r. dotyczącego środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie*

kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego – w odniesieniu do instytucji obowiązanym, o których mowa w ustawie AML/CTF.

W 2022 r. GIIF nie otrzymał żadnego zawiadomienia o zamrożeniu lub nieudostępnieniu wartości majątkowych podmiotom z list sankcyjnych związanych z przeciwdziałaniem finansowaniu terroryzmu.

9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO

W 2022 r. prace Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego dedykowane były w szczególności podsumowaniu oceny przez Komitet MONEYVAL polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy, finansowaniu terroryzmu oraz proliferacji broni masowego rażenia i działaniom podejmowanym przez jednostki współpracujące w celu realizacji najważniejszych zaleceń zawartych w raporcie z oceny.

Komitet uczestniczył także w przygotowaniach do kolejnych dwóch ocen elementów polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu:

- oceny efektywności wdrożenia i skuteczności stosowania przez Polskę *dyrektywy 2015/849*;
- oceny przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego nadzoru sprawowanego nad bankami pod kątem jego zgodności z unijnymi regulacjami dotyczącymi przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Członkowie Komitetu opiniowali działania przewidziane w Strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w ramach Priorytetu V. *Zorganizowanie skutecznego systemu szkoleń oraz wymiany wiedzy i doświadczeń* oraz Priorytetu VI. *Określenie jednolitych zasad generowania danych statystycznych potrzebnych do przeprowadzania oceny skuteczności KSPPPFT* i jej elementów oraz cyklicznie otrzymywali informacje o postępach w realizacji działań przewidzianych w Strategii.

Dodatkowo Komitet regularnie informowano o pracach nad aktualizacją Krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. Członków Komitetu zapoznano także ze Sprawozdaniem Komisji Europejskiej z ponadnarodowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu w UE.⁸²

Komitet podjął działania w związku z wnioskiem złożonym przez Turcję w sprawie wpisu podmiotu na listę sankcyjną na podstawie Rezolucji RB ONZ 1373.

Łącznie w 2022 r. odbyły się 4 spotkania Komitetu, w tym 2 z brakiem quorum, wymaganego przepisami ustawy AML/CTF.

⁸² Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0554>

10. PRACE NAD AKTUALIZACJĄ KRAJOWEJ OCENY RYZYKA ORAZ WDRAŻANIEM STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU

W dniu 19 kwietnia 2021 r. Rada Ministrów przyjęła *uchwałę nr 50 w sprawie przyjęcia strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*. Przedmiotowa uchwała została opublikowana w dniu 11 maja 2021 r. w Monitorze Polskim pod nr poz. 435. Załącznikiem do uchwały jest dokument pn. „Strategia przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu” (dalej strategia). Zaproponowane w strategii rozwiązania mają na celu usprawnienie funkcjonowania instytucji i organów, stanowiących elementy składowe krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Realizacja celów zawartych w strategii powinna zapewnić optymalne wykorzystanie przez instytucje i organy posiadanych zasobów i pozwolić na osiągnięcie efektu synergii w przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. W strategii wskazane są też ramy czasowe realizacji konkretnych działań oraz organy i jednostki administracji publicznej odpowiedzialne za nie. W przedmiotowym dokumencie przyjęto, że za monitorowanie realizacji strategii odpowiada GIIF. Przy wykonywaniu obowiązku monitorowania realizacji strategii organ ten jest wspomagany przez Komitet Bezpieczeństwa Finansowego poprzez dokonywanie przeglądu postępów w jej realizacji. W strategii na 2022 r. zaplanowano realizację 19 z 27 działań strategii. Za realizację dwóch działań strategii jednostką odpowiedzialną za realizację było Ministerstwo Sprawiedliwości, w stosunku do czterech działań jednostką odpowiedzialną było Ministerstwo Finansów, natomiast w stosunku do trzynastu działań odpowiedzialnym za realizację był GIIF. Spośród działań strategii, za które jest odpowiedzialny Minister Finansów - działanie nr 18, dotyczące „przeanalizowania możliwości prawnych, finansowych i organizacyjnych budowy systemu teleinformatycznego, służącego do prowadzenia bezpiecznej korespondencji pomiędzy JAF i jednostkami współpracującymi” - decyzją wiceministra finansów odpowiedzialność za jego realizację została powierzona Departamentowi Informacji Finansowej – działającemu w strukturze Ministerstwa Finansów. Należy jednak zauważyć, że Departament Informacji Finansowej jest komórką organizacyjną wyodrębnioną w Ministerstwie Finansów w celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań GIIF. Decyzja o przeniesieniu odpowiedzialności za realizację działania nr 18 na Departament Informacji Finansowej spowodowana była faktem, że Departament Informacji Finansowej podjął prace nad projektem o nazwie System informatyczny SIGIIF 2.0. Celem projektowanego systemu SIGIIF 2.0 jest podniesienie efektywności polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz stworzenie struktury informatycznej umożliwiającej dalszy rozwój, jaki jest przewidywany w wyniku zmian technologicznych i otoczenia prawno-społecznego. Elementem składowym projektowanego systemu SIGIIF 2.0 będzie m.in. moduł prowadzenia bezpiecznej korespondencji pomiędzy JAF i jednostkami współpracującymi oraz instytucjami obowiązanymi.

W stosunku do działania nr 7 pn. „aktualizacja przepisów dotyczących walut wirtualnych, w tym rozszerzenie ich definicji, na podstawie standardów FATF dotyczących tzw. virtual assets” jednostka odpowiedzialna za realizację nie podjęła działań. Realizacja zadania została zaniechana w związku z planowanym przyjęciem unijnego rozporządzenia MiCA (*Wniosek - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rynków kryptoaktywów*

i zmieniające dyrektywę (UE) 2019/1937), które wprowadzi definicje kryptoaktywów i dostawców usług w zakresie kryptoaktywów oraz odwołującego się do MiCA unijnego rozporządzenia AML (Wniosek - Rozporządzenie o informacjach towarzyszących transferom środków pieniężnych i niektórym kryptoaktywom), które przeniesie te definicje na grunt przepisów AML obowiązujących w państwach członkowskich bezpośrednio.

Spośród działań przewidzianych w strategii na 2022 r. zostało zrealizowanych 6 działań (w tym cztery działania, gdzie jednostką odpowiedzialną za realizację był GIIF). W stosunku do jednego z działań (o czym powyżej) realizacja została zaniechana. Natomiast realizacja dwunastu działań strategii przewidzianych na 2022 r. (w tym realizacja 8 działań, gdzie jednostką odpowiedzialną za realizację był GIIF) została przesunięta na rok 2023.

Zauważyć należy, iż w 2022 r. rozpoczęła się pełnoskalowa, niesprowokowana i nieuzasadniona wojna Rosji przeciwko Ukrainie, co miało daleko idący wpływ na sytuację międzynarodową. Napływ uchodźców z Ukrainy, a także bezprecedensowe sankcje nakładane na Rosję oraz Białoruś, musiały zostać wzięte pod uwagę podczas opracowywania Krajowej Oceny Ryzyka. Dodatkowo 27 października 2022 r. Komisja Europejska opublikowała sprawozdanie dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oceny ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, które ma wpływ na rynek wewnętrzny i dotyczy działalności transgranicznej (COM(2022) 554 final), wraz z dokumentem towarzyszącym stanowiącym tak zwaną ponadnarodową ocenę ryzyka (SWD(2022)344 final). Publikacja dokumentów wpłynęła na kształt projektu Krajowej Oceny Ryzyka i dodatkowo wydłużyła prace nad dokumentem.

Pod koniec 2022 r. projekt nowej wersji Krajowej Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu przedstawiono członkom Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego, po czym rozpatrzono przedstawione uwagi. Z uwagi na niezakończenie prac nad Krajową Oceną Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu w roku 2022, zasadnym jest uwzględnienie w opracowywanym dokumencie danych statystycznych jednostek współpracujących za rok 2022, w szczególności należy uwzględnić dane przedstawiane przez prokuraturę, Krajową Administrację Skarbową oraz policję. Z uwagi na terminy publikacji danych statystycznych przez poszczególne jednostki współpracujące, prace nad nową wersją Krajowej Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu nie mogły zostać zakończone w pierwszym kwartale 2023 r.

11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

Działalność prawna GIIF w 2022 r. dotyczyła w szczególności komunikacji z instytucjami obowiązanymi i jednostkami współpracującymi i opierała się na bieżącym udostępnianiu wiedzy z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych w formie Komunikatów GIIF.

W 2022 r. Departament Informacji Finansowej zakończył na etapie rządowym rozpoczęte w 2020 roku prace nad projektem *ustawy o Systemie Informacji Finansowej* (UC66). W dniu 1 grudnia 2022 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił przedmiotową ustawę i skierował ją do rozpatrzenia przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej. W dniu 23 stycznia 2023 r. ustawa została podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i skierowana do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw. Ustawa ma na celu implementację art. 1(19) *dyrektywy 2018/843*, jak również *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1153 z dnia 20 czerwca 2019 r. ustanawiającej zasady ułatwiające korzystanie z informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania oraz uchylającą decyzję Rady 2000/642/WSiSW* (Dz. Urz. L 186 z 11.07.2019, str. 122).

Tworzony na podstawie przepisów ww. ustawy System Informacji Finansowej służyć ma m.in.:

- przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- zapobieganiu i zwalczaniu poważnych przestępstw;
- przyspieszeniu i usprawnieniu postępowań kontrolnych dotyczących oświadczeń majątkowych;
- realizacji zadań ustawowych Szefa KAS w zakresie ujawniania i odzyskiwania mienia zagrożonego przepadkiem, rozpoznawania, wykrywania i zwalczania przestępstw oraz przestępstw skarbowych, zapobiegania tym przestępstwom oraz ścigania ich sprawców.

Dodatkowo w 2022 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli w pracach unijnego pakietu regulacji AML/CTF w ramach grupy roboczej Rady UE.

Do zadań GIIF należało również bieżące opiniowanie projektów aktów normatywnych, pozostających w jego właściwości.